

ԱՐՈՐԱ ՍԱՆՏՈՇ ԿՈՒՄԱՐԻ

ՀԻՆԴԻ ԼԵԶՎԻ ԴԱՍԱԳԻՐՔ

डॉ. संतोष कुमारी अरोड़ा

हिंदी की पाठ्यपुस्तक

Խմբագրությամբ՝

բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍԱՏՐՅԱՆԻ

Հայ-ռուսական (սլավոնական) համալսարան

Երևան – 2023

ՀՏԴ 811.21(07)
ԳՄԴ 81.522g7
Ա 927

*Դասագիրքը տպագրվել է
Հայաստանում Հնդկաստանի դեսպանատան աջակցությամբ*

Խմբագիր՝ Գ. ԱՍԱՏՐՅԱՆ

Արորա Սանտոշ Կումարի

Հինդի լեզվի դասագիրք։– Սանտոշ Կումարի Արորա։– 144 էջ,
Երևան, 2023

Սույն աշխատանքը հինդի լեզվի առաջին հայերեն դասագիրքն է՝ կազմված
հնդկական քերականագիտական ավանդույթների ու ժամանակակից
դասավանդման մեթոդների կիրառմամբ։ Այն ուղղված է Հայ-ռուսական
(սլավոնական) համալսարանի Հնդկագիտության բաժնի ուսանողներին,
սակայն կարող է օգտակար լինել նաև հինդի լեզվով հետաքրքրվող
շրջանակների համար։

ՀՏԴ 811.21(07)
ԳՄԴ 81.522g7

ISBN 978-9939-67-285-4

© Հայ-ռուսական (սլավոնական) համալսարանի
հրատարակչություն, 2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՌԱՋԱԲԱՆ.....	7
ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ	10
ԱՅԲՈՒԲԵՆ - ԴԵՎԸՆԱԳՐԻ.....	11
ԴԱՍ 1	
क कը, ल լը, म մը.....	12
ԴԱՍ 2	
आ (ա) տառը և բառամիջում գրվող նշանը՝ ा,	
որը կոչվում է ա-մատրա	13
ԴԱՍ 3	
त տը, प պը, ी ի-մատրա	15
ԴԱՍ 4	
द դը, ब բը, ङ ըը քմային	16
Գոյականի սեռը. संज्ञा का लिंग.....	17
ԴԱՍ 5	
र ըը, व վը, े է-մատրա	18
ԴԱՍ 6	
Ածական.....	19
Թեքվող ածականների սեռը.....	20
1-6-ՐԴ ԴԱՍԵՐԻ ԿՐԿՆՈՒԹՅՈՒՆ.....	21
ԴԱՍ 7	
य -յը, ह- հը, ै էյ-մատրա	23
ԴԱՍ 8	
स սը, ज զը.....	26
Հարցական նախադասությունները या «կամ» շաղկապով	27
ԴԱՍ 9	
न նը, ख քը ि ի-մատրա (կարճ ի).....	28
ԴԱՍ 10	
Կցագրեր.....	30
ԴԱՍ 11	
Ռնգային ձայնավորներ	
Անունասիկա	32

ԴԱՍ 12

ज 2ը: Անուսվարա	34
Հաստատական և ժխտական նախադասություններ	35
Հարցական նախադասություններ क्या հարցական դերանունով..	35
Ժխտական նախադասություն नही «ոչ» բառով	36

7-12-ՐԴ ԴԱՍԵՐԻ ԿՐԿՆՈՒԹՅՈՒՆ 37

ԴԱՍ 13

Գոյականների ուղիղ և թեք ձևերը	39
Կապեր पर (պըր) վրա, मैं (մե՛) մեջ	40
Գոյականի փոփոխությունը թեք հոլովով	40

ԴԱՍ 14

म q, औ onl և ौ onl-մատրա	43
Ուղիղ և թեքվող ածականներ	44
Ածականների փոփոխությունը անուղղակի ձևում	44

ԴԱՍ 15

च 6ը	46
Արական սեռի գոյականի հոգնակի թվի կազմությունը	47
Արական սեռի ածականների հոգնակի թվի կազմությունը	47

ԴԱՍ 16

छ 7ը, अ 8ը, ए 9	48
Հոգնակի թվի գործածությունը նախադասության մեջ	49

ԴԱՍ 17

Կցագիր त 10 տրը	52
Հարցական դերանուն कितने - քանի	53

ԴԱՍ 18

ो 11-մատրա	54
Իգական սեռի գոյականի հոգնակի թվի կազմությունը	55
Ածականի հոգնակի թվի կազմությունը	56

ԴԱՍ 19

ठ 12 թը քմային	57
Իգական սեռի հարցական դերանուն कितनी «քանի»	59

13-19-ՐԴ ԴԱՍԵՐԻ ԿՐԿՆՈՒԹՅՈՒՆ 61

ԴԱՍ 20

ढ 13 ղը քմային	64
Բայի անորոշ ձևը	65

ԴԱՍ 21	
ओ O	66
ԴԱՍ 22	
Բայի հրամայական եղանակը	67
Հրամայական նախադասություններ	67
ԴԱՍ 23	
उ nL.....	69
ԴԱՍ 24	
ट տը քմային	72
ԴԱՍ 25	
ॠ ու-մատրա.....	73
20-25-ՐԴ ԴԱՍԵՐԻ ԿՐԿՆՈՒԹՅՈՒՆ	75
ԴԱՍ 26	
ॡ ու-մատրա (կարճ).....	77
Անձնական դերանուններ, 1-ին դեմք.....	78
Անձնական դերանուններ, 2-րդ դեմք.....	79
Անձնական դերանուններ, 3-րդ դեմք	81
ԴԱՍ 27	
ॣ բ ^հ ը և । ի	84
ԴԱՍ 28	
ख խը.....	86
Դերբայ I-ի կազմությունը.....	86
Ներկա անկատար ժամանակը.....	87
Բայերի խոնարհումը ներկա անկատար ժամանակում	87
ԴԱՍ 29	
॥ ըը, घ գ ^հ ը	91
ԴԱՍ 30	
Բարդ բայեր.....	92
26-30-ՐԴ ԴԱՍԵՐԻ ԿՐԿՆՈՒԹՅՈՒՆ	96
ԴԱՍ 31	
१ ի	100
Ստացական դերանուն	101

ԴԱՍ 32	
ឆ អ៊ឺ և ឆ 2 ឺ.....	105
ԴԱՍ 33	
ឆ ខ្មែរ.....	107
ԴԱՍ 34	
ឆ ហ៊ឺ և ឆ ហ៊ឺ.....	109
ԴԱՍ 35	
ឆ ក្រា ក្រា ក្រា.....	110
31-35-ՐԴ ԴԱՍԵՐԻ ԿՐԿՆՈՒԹՅՈՒՆ.....	112
ԴԱՍ 36	
ឆ គ្រ և ឆ គ្រ.....	117
ԴԱՍ 37	
ឆ គ្រ, ឆ គ្រ-մատրա, ឆ គ្រ.....	120
ԴԱՍ 38	
ឆ គ្រ և ឆ គ្រ.....	122
ԴԱՍ 39	
ឆ គ្រ, ឆ គ្រ, ឆ គ្រ.....	123
ឆ 2 គ្រ և ឆ 2 គ្រ ក្រា.....	125
ԴԱՍ 40	
Այբուբեն (वर्णमाला).....	127
Ձայնավորներ՝ սվըր (स्वर).....	127
Բաղաձայն (व्यंजन) վրնջը.....	127
Կգագրեր.....	127
36-40-ՐԴ ԴԱՍԵՐԻ ԿՐԿՆՈՒԹՅՈՒՆ.....	131
ՀԻՆԴԻ-ՀԱՅԵՐԵՆ ԲԱՌԱՐԱՆ.....	135
1-100 ԹՎԵՐԸ	142

ԱՌԱՋԱԲԱՆ

Հինդին կամ հնդկերենը պատկանում է հնդեվրոպական լեզվաընտանիքի հնդ-իրանական ենթախմբի հնդկական կամ հնդ-արիական ճյուղին: Հինդիի պատմության ամենավաղ փուլն արտացոլված է սանսկրիտով ավանդված Վեդաներում (մ.թ.ա. 2-րդ – 1-ին հզ. կես): Ժամանակակից հինդիի գրառման համար օգտագործվում է դեվանագարի գրային համակարգը, որն առաջացել է մ.թ. 1-4-րդ դարերում և համարվում է Բրահմի գրի անմիջական շարունակությունը:

Ըստ ձևաբանական դասակարգման՝ հինդին վերլուծական լեզու է. շարահյուսական հարաբերությունները արտահայտվում են գոյականների թեք հոլովաձևերին միացած հետադրությունների, դերանունների կամ անորոշ դերբայների օգնությամբ: Քերականական կապերի ձևավորման համար էական դեր է խաղում նաև բառերի շարահասությունը: Սակայն հինդիի քերականական կառուցվածքը վերլուծականության մաքուր պատկեր չի արտահայտում. անվիճելիորեն գերիշխող վերլուծական ձևերի կողքին կան նաև լեզվի զարգացման տարբեր ժամանակներում առաջացած համադրականության և թեքականության տարրեր:

Հինդին զարգացել է միջին հնդկական գրական լեզուներից մեկի՝ պրակրիտի ճյուղ հանդիսացող շաուրասենից: Դրա ծագման ժամանակաշրջանի մասին համընդհանուր ընդունված տեսակետ գոյություն չունի: Հավանաբար այն առաջացել է 11-րդ դարից ոչ շուտ տեղական բարբառների (բրաջ, ավադիի, վերջապես՝ քարի-բոլի) տեսքով: Դելիական սուլթանաթի ու Մեծ Մողոլների կայսրության դարաշրջանում որպես պաշտոնական լեզու օգտագործվում էր պարսկերենը, որի հետևանքով քարի-բոլին ներառել է բազում պարսկական և արաբական փոխառություններ:

19-րդ դարի վերջին Հյուսիսային Հնդկաստանում նախաձեռնվեցին հինդիի ստանդարտացման քայլեր, որոնք պետք է այն վերածեին ինքնուրույն ազգային լեզվի՝ անջատելով ուրդուից, որը վերնախավի լեզուն էր: 1881 թ. Բիհար նահանգի իշխանությունները առաջին անգամ հինդին ընդու-

նեցին որպես միակ պաշտոնական լեզու: Իսկ մոտ մեկ դար հետո՝ 1949 թվ. սեպտեմբերի 14-ին, Հնդկաստանի Սահմանադրությամբ հինդին ստանում է պաշտոնական լեզվի կարգավիճակ երկրի ամբողջ տարածքում: Սեպտեմբերի 14-ը Հնդկաստանում նշվում է որպես հինդիի օր:

Հինդին դասավանդվում է Հայ-ռուսական համալսարանի Արևելագիտության ինստիտուտի Հնդկագիտության բաժնում: Տարբեր տարիներին ինստիտուտի հրատարակմամբ լույս են տեսել քրեստոմատիաներ, ուսումնամեթոդական ձեռնարկներ:

Սույն դասագիրքը կազմվել է հինդիի քերականագիտական ավանդույթների և դասավանդման ժամանակակից մեթոդների կիրառմամբ: Այն նախատեսված է ուսանողների և բոլոր նրանց համար, ովքեր ցանկանում են ինքնուրույն սովորել հինդի: Քերականությունը, դասերն ու տնային առաջադրանքները մատուցված են պարզ ու հասկանալի. դրանք բացատրվում են համապատասխան օրինակներով: Նոր բառերը տրված են աղյուսակի տեսքով, ուր նշված է գոյականների սեռը, տառադարձումը և թարգմանությունը: Առաջադրանքների հստակ մշակումը միտված է նոր նյութը լավագույնս ամրապնդելուն:

Դասագրքի վերջում բերվում են հայերեն-հինդի և հինդի-հայերեն բառարաններ, որոնք ընդգրկում են ձեռնարկում նշված բոլոր բառերը: Յուրաքանչյուր դաս ներկայացնում է նոր քերականական նյութ, որի շնորհիվ ուսանողը կարող է ընկալել և թարգմանել տեքստը, բացատրել վարժությունները, կազմել նախադասություններ և կառուցել ճիշտ երկխոսություններ:

Քերականական վարժությունները նախատեսված են տրված նյութի յուրացման համար. դրանք կազմված են անցած դասերի հիման վրա: Այս կերպ ուսանողը պարբերաբար կարող է կրկնել նախորդ դասերի բառապաշարը:

Դասագրքում ներառված են նաև Հնդկաստանի վերաբերյալ ուսումնական նյութեր հետևյալ թեմաների շրջանակներում՝

- Ընդհանուր տեղեկություններ Հնդկաստանի մասին.
- Հնդկական ազգային խորհրդանշանները.
- Հնդկաստանի բուսական և կենդանական աշխարհը.
- Հնդկաստանի ազգային հագուստը.
- Հնդկական պար. տեսակներն ու ոճերը.
- Ժեստերի լեզուն հնդկական դասական պարարվեստում.
- Հինդուիզմի հիմնական աստվածությունները.
- Հնդկաստանի նահանգների կրոնական, ժողովրդական տոները:

Հինդիի այս դասագիրքը՝ առաջինը իր տեսակի մեջ Հայաստանում, ՀՌՀ Արևելագիտության ինստիտուտի դասախոս, բանասիրական գիտությունների թեկնածու տիկին Արորա Սանտոշ Կումարիի երկար տարիների դասավանդման փորձի ամփոփումն է, նրա եռանդի, խոր նվիրումի ու անբասիր աշխատանքի առհավատչյան: Գրքի կազմման ու հրատարակման գործընթացին իր ակտիվ մասնակցությունն է բերել դասախոս, բանասիրական գիտությունների թեկնածու Հռիփսիմե Թորոսյանը, որին հայտնում եմ իմ շնորհակալությունը: Խորապես երախտապարտ եմ նաև Հայաստանում Հնդկաստանի դեսպանությանը՝ ի դեմս դեսպան պարոն Կ.Դ. Դեվալի, այս կարևոր գործի հրատարակման հովանավորության և, առհասարակ, մեր ինստիտուտի Հնդկագիտություն բաժնի հանդեպ ցուցաբերած մշտական ուշադրության և անհրաժեշտ օժանդակության համար:

Գառնիկ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

4 նոյեմբերի, 2022 թ.

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Դասագիրքը նախատեսված է ուսանողների և բոլոր նրանց համար, ովքեր ցանկանում են սովորել հինդի: Այն կծանոթացնի հինդիի այբուբենին և քերականությանը: Մեր նպատակը մատչելի քերականության և բառապաշարի կուտակման միջոցով ուսանողներին հինդիից հայերեն և հայերենից հինդի ճիշտ թարգմանել սովորեցնելն է:

Գրքում ներառված քերականական նյութերն են՝

- Գոյական անուն (սեռ, թիվ, դեմք) անուղղակի ձևը դիտարկվում է եզակի թվի համար)
- Ածական անուն (սեռ, թիվ, դեմք)
- Բայ (խոնարհում, պարզ ձև, դերբայներ, բայի խոնարհումը ըստ ժամանակաձևերի, բայի մոնոլիտներ)
- Դերանուն (անձնական, ստացական, հարցական)
- Կապ (पर; मैं)
- Թվական (1-10)
- Մասնիկ (भी)
- Նախադասություն (հաստատական, հարցական, ժխտական)

पढ़ो। - կարդա

कापी में लिखो। - գրիր տետրում

अनुवाद लिखो। - թարգմանիր

हिंदी में अनुवाद करो। - թարգմանիր հինդի

लिखो और याद करो। - գրիր և հիշիր

उत्तर दो। - պատասխանիր

नये शब्द लिखो। और याद करो। - գրիր նոր բառերը և հիշիր

शब्द कापी में लिखो। - գրիր բառերը տետրի մեջ

हिंदी में लिखो। - գրիր հինդի

हिंदी वर्णमाला याद करो। - հիշիր այբուբենը

नये शब्द शब्दकोश में लिखना और याद करो। - նոր բառերը գրիր բառատետրում

և հիշիր:

ԱՅԲՈՒԲԵՆ – ԴԵՎԸՆԱԳՐԻ

հայերեն	հինդի	հայերեն	հինդի	հայերեն	հինդի	հայերեն	հինդի
ը	अ	բը	ब	լը	ल	սը	स
ա	आ	բհը	भ	մը	म	շը	श
է	ए	ճը	च	նը	न	շհը	ष
Ի (երկար)	ई	չը	छ	Ը՛նգ ռնգային	उ	Տ (քմային)	ट
Է (երկար)	ऐ	Դ (քմային)	ड	նյա	अ	տը	त
ի	इ	Դհը (քմային)	ढ	ընը	ण	Թը (քմային)	ठ
օ	ओ	փը	फ	պը	प	Դը	द
Ու (երկար)	ऊ	ֆը	फ़	րը	र	թը	थ
օու	औ	գը	ग	րի	ऋ	դհը	ध
ու	उ	գհը	घ			րը (փափուկ)	ड़
		հը	ह			րհը (փափուկ)	ढ़
		ջը	ज			վը	व
		ջհը	झ			յը	य
		կը	क			զը	ज
		քը	ख				
		խը	ख				

ԴԱՍ 1

Կ կը, Լ Լը, Մ մը

Կը բաղաձայնը գրվում է Կ նշանով:

Լը բաղաձայնը գրվում է Լ նշանով:

Մը բաղաձայնը գրվում է Մ նշանով:

Հինդիում բոլոր բաղաձայններն իրենց մեջ կրում են «ը» հնչյունը, հետևաբար Կ, Լ, Մ և մյուս բաղաձայնները արտասանվում են՝ «կը», «լը», «մը» և այլն: Եթե բաղաձայնի մեջ ը-ն չպետք է արտասանվի, ապա դրվում է «հըլընտ» կոչվող նշանը՝ որը ցույց է տալիս ը-ի բացակայությունը:

Օրինակ՝ Կ - կ, Լ - Լ, Մ - մ և այլն:

Կարևոր է իմանալ, որ բաղաձայնի ը-ն ոչ միշտ է արտասանվում: Օրինակ՝ բառավերջի բաղաձայնի ը-ն չի արտասանվում:

Հիշիր. Բոլոր բաղաձայններն արտասանելիս լսվում է «ը»:

Կ «կը» (ոչ թե «կ»)

Լ «լը» (ոչ թե «լ»)

Մ «մը» (ոչ թե «մ»)

 1.

Կ, Լ, Մ տառերը գրիր 3-ական տող:

Նոր տառերով կազմել բառեր.

Օրինակ՝ Կ + Լ + Մ = ԿԼՄ, Կ + Մ + Լ = ԿՄԼ

Կը + Լը + մը = ԿԼԼԼմ կը + մը + Լը = ԿԼմԼԼ

Հիշիր. Բառավերջի բաղաձայնի ը-ն չի արտասանվում:

 2.

Նոր բառերը գրիր բառատեսքում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
ԿԼՄ	իգ.	ԿԼԼԼմ	գրիչ
ԿՄԼ	ար.	ԿԼմԼԼ	ջրաշուշան

3.

1. Կազմիր բառեր և հիշիր արտասանությունը.

क + म =, क + ल =, क + ल + म =, क + म + ल =

2. Կարդա.

कल, कलम, लक, मलक, ललक, कम, मल, कमल, कम, मक, लम, कल

3 Գրիր հինդի.

Կըմըլ, լըմ, մըմ, մըկըլ, կըլ, լըկ, կըլըմ, մըլ, լըլըկ, լըկ, մըկ կըլ, կըմ, կըմըլ, կըլը, կըլ:

4. Գրիր նոր տառերն ու բառերը և սովորիր:

ԴԱՍ 2

Ա (ա) տառը և բառամիջում գրվող նշանը՝ I, որը կոչվում է ա-մատրա

Հնդկերենում կա 11 ձայնավոր: Բոլոր ձայնավորները լիարժեք գրվում են, երբ.

1. բառը սկսվում է ձայնավորով.

2. 2 կամ ավելի ձայնավոր գրվում են միասին:

Ձայնավորները լինում են կարճ և երկար: Եթե բառի մեջ ձայնավորը արտասանվում է շեշտված, ուրեմն երկար է, իսկ եթե բառամիջի ձայնավորը շեշտագուրկ է՝ կարճ է:

Մենք արդեն գիտենք կարճ «ը» ձայնավորի մասին, որը մտնում է բաղաձայնի կազմի մեջ:

Հիշիր. Շատ կարևոր է ճիշտ արտասանել ձայնավորի երկարությունը, քանի որ դրանից է կախված բառի իմաստը:

Օրինակ՝ कम (կըմ) – քիչ, इस काम (կամ) – աշխատանք,
कला (կըլա) – արվեստ, इस काला (կալա) – սև:

Ա (ա) տառը ունի երկու գրելաձև:

1. Բառասկզբում կամ ձայնավորից հետո գրվում է ամբողջական՝ Ա ա:

Օրինակ՝ **Ա**գ - ակ, **Ա**լ - ալ, **Ա**մ - ամ:

2. Բաղաձայնից հետո կամ բառամիջում գրվում է հատուկ նշանով՝ **Է**, որը կոչվում է «ա-մատրա»

Օրինակ՝ **Է**ա - կա, **Է**ա - լա, **Է**ա - մա:

1.

1. Նոր տառերը գրիր 3-ական տող:

2. Գրիր վանկերը.

Ագ - ակ, **Է**ա - կա, **Ա**լ - ալ, **Է**ա - լա:

3. Նոր բառերը գրիր բառատեսքում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
լալ	-	լալ	կարմիր
կալա	ար.	կալա	սև
կամ	ար.	կամ	աշխատանք
ամ	ար.	ամ	մանգո

4. Կարդա և թարգմանիր.

կմլ , կալա, կլմ, կամ, կալ, ամ

2.

1. Գրիր նոր տառերն ու բառերը և սովորիր:

2. Կարդա բառերը՝ ուշադրություն դարձնելով արտասանությանը.

կլ, կալ, կմ, կմ, կամ, ամ, կալ, կմլ, կլմ, կամ, կալ, կալ, կամ, կալ

3. Գրիր հինգի.

Կլմ, կամ, կլմ, կալ, կլմ, կամ, կլմ, կամ, կլմ, կլմ, կամ, կալ, կալ, կալ, կալ:

ԴԱՍ 3

տ տը, փ փը, Դ ի-մատրա

Տը բաղաձայնը գրվում է տ նշանով:

Պը բաղաձայնը գրվում է փ նշանով:

Բաղաձայնից հետո «Ի» երկար ձայնավորը գրվում է Դ «ի-մատրա» նշանով:

1.

1. Ամեն տառից 3-ական տող գրիր և սովորիր.

2. Արտագրիր վանկերը.

կի - կի, ևի - ևի, մի - մի, տի - տի, փի - փի

3. Կարդա.

կ - կա - կի, տ - տա - տի, և - ևա - ևի, փ - փա - փի, մ - մա - մի,

կալա - կալի, փալա - փալի, ևալա - ևալի, փալա - փալի, փալա - փալի, փալա - փալի

4. Նոր բառերը գրիր բառատեսքում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
कापी	իգ.	կապի	տետր
पीला	-	պիլա	դեղին
माता	իգ.	մատա	մամա
पतला	-	պտլա	նիհար

2.

1. Գրիր նոր տառերն ու բառերը և սովորիր:

2. Գրիր հինգի և թարգմանիր.

Կապի, կըլմ, պիլա, կամ, ամ, կալա, կըմըլ, մատա, պտլա, պիլա, կըլմ, կալա, կըլա, կըլմ, լալ, կըմըլ:

3. Կարդա բառերը և թարգմանիր.

मत, मात, पल, पाल, पाला, आम, आप, कापी, पीला, पाला, पल

4. Կարդա բառերը և թարգմանիր.

तामील, तालीम, कीमत, पाताल, पताका, तमाम, ताकत, पतीला, आपकी

ԴԱՍ 4

Դ դը, Ե բը, Զ ռը քմային

Դը բաղաձայնը գրվում է Դ նշանով:

Բը բաղաձայնը գրվում է Ե նշանով:

Րը քմային բաղաձայնը գրվում է Զ նշանով:

1.

1. Նոր տառերը գրիր 3-ական տող:

2. Կարդա.

Դ - Ե - Զ, Դա - Եա - Զա, Դի - Եի - Զի

Դմ - Դամ, Դլ - Դալ, Դբ - Դաբ, Դձ - Դձի

Դաձ - Դաձի - Դիձի, Դաձ - Դաձ - Դաձ

3. Նոր բառերը գրիր բառատեսքում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
आदमी	ար.	ադմի	մարդ, տղամարդ
दादा	ար.	դադա	պապիկ (հոր հայրը)
दादी	իգ.	դադի	տատիկ (որ մայրը)
बड़ा	-	բըրա	մեծ
लड़का	ար.	լըրկա	տղա
लड़की	իգ.	լըրկի	աղջիկ

4 և ավելի տառերից բաղկացած բառը ճիշտ կարդալու համար պետք է վանկատել:

Հիշիր. Վանկի վերջին բաղաձայնի ը-ն չի արտասանվում:

Օրինակ՝ आद + मी = आदमी,

ադ + մի = ադմի,

लड़ + का = लड़का,

լըր + կա = լըրկա,

लड़ + की = लड़की

լըր + կի = լըրկի:

Գոյականի սեռը. संज्ञा का लिंग

Հիշիր. Հինդիում գոյականին հատուկ է սեռի քերականական կարգը: Գոյականն ունի երկու սեռ՝ արական (पुलिंग) և իգական (स्त्रीलिंग): Գոյականի սեռը պետք է իմանալ անգիր:

Հնդկերենում ա-ով վերջացող գոյականները սովորաբար պատկանում են արական սեռին: ओरिन्सल केलल, दलदल, लङकल

Ի-ով վերջացող գոյականները հիմնականում պատկանում են իգական սեռին: ओरिन्सल कलपी, दलदी, लङकी

Կան նաև բացառություններ, օրինակ՝ मलतल – մայրիկ (իգ.), आदमी – տղամարդ (ար.), कलम – գրիչ (իգ.), कमल – ջրաշուշան (ար.): Այս թեմային ավելի մանրամասն կանոնադաշտանք հաջորդ դասերին:

Արական սեռ	Իգական սեռ
रूपया	साङी
केलल	चीनी
संतरल	पत्नी
कमरल	नदी
बेटल	धरती
लङकल	रोटी
घर	औरत
मकलन	कलम
मंदिर	कितलब
फल	मेज
चलवल	हवल
हलथी	दवल
पति	कलपी
पलनी	अंगुली
घी	पुस्तक

3. Նոր բառերը գրիր բառատեսքում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
दीवार	իգ.	դիվար	պատ
मेरा	ար.	մերա	իմ
रबड़	ար.	րըբըր	ռետին
केला	ար.	կելա	բանան
कमरा	ար.	կըմրա	սենյակ
पेड़	ար.	պեր	ծառ

 2.

1. Գրիր նոր տառերն ու բառերը և սովորիր:

2. Կարդա.

खी , राका , वकील , वादक , वादा , आदत , करम , कड़वा , केक , देर , देव , देवता

3. Գրիր հինդի.

Կելա, կալա, մերա, վեդի, վելա, արտի, արամ, բատ, վատ, րելվե:

ԴԱՍ 6

Ածական

Հինդիում տարբերում են ածականի 2 տեսակ՝ թեքվող և չթեքվող:

- Եթե ածականը վերջանում է ա հնչյունով, կոչվում է թեքվող:

Ори́на́ल ̎ काला ̎ सल, पीला ̎ դեղին

Թեքվող ածականները կարող են փոխվել սեռով, թվով և հոլովով:

- Եթե ածականը վերջանում է ցանկացած հնչյունով՝ բացի ա-ից, կոչվում է չթեքվող ածական:

Չթեքվող ածականները չեն փոփոխվում ո՛չ սեռով, ո՛չ թվով, ո՛չ հոլովով:

Ори́на́л ̎ लाल ̎ կարմիր

लाल ̎ कमल ̎ - կարմիր լոտոս

लाल ̎ कापी ̎ - կարմիր տետր

लाल ̎ आम ̎ - կարմիր մանգո

Թեքվոդ ածականների սեռը

Թեքվոդ ածականը, գոյականի նման, ունի երկու սեռ՝ արական և իգական:

Հիշիր. Արական սեռի եզակի թվում ածականը վերջանում է *-ա* հնչյունով:

Օրինակ՝ काला կալա – սև
बड़ा բըրա – մեծ

Հիշիր Ածականը իգական սեռի եզակի թվում ստանում է *-ի* վերջավորությունը:

Օրինակ՝ काली կալի – սև
बड़ी բըրի – մեծ

Բառակապակցություններում թեքվոդ ածականի սեռը կախված է գոյականի սեռից:

Օրինակ՝ पतला लड़का - նիհար տղա
पीली कापी - դեղին տետր
बड़ा कमरा - մեծ սենյակ

- ✓ «նիհար տղա» բառակապակցության մեջ «տղա» लड़का գոյականը արական սեռի է, հետևաբար «նիհար» ածականը նույնպես պետք է դրվի արական սեռով: Ըստ կանոնի՝ արական սեռի ածականը ստանում է *-ա* վերջավորությունը:

पीली कापी – դեղին տետր

- ✓ «դեղին տետր» բառակապակցության մեջ कापी «տետր» գոյականը իգական սեռին է պատկանում, հետևաբար, पीली «դեղին» ածականը նույնպես պետք է գործածվի իգական սեռով: Կանոնի համաձայն՝ իգական սեռի ածականները ստանում են *-ի* վերջավորությունը:

बड़ा कमरा – մեծ սենյակ

- ✓ «մեծ սենյակ» բառակապակցության մեջ कमरा «սենյակ» գոյականը արական սեռի է, ուստի՝ ածականը նույնպես արական սեռի է: Արական սեռի ածականները վերջանում են *ա* տառով:

1-6-ՐԴ ԴԱՍԵՐԻ ԿՐԿՆՈՒԹՅՈՒՆ

Արդեն յուրացրել եք առաջին վեց դասը, սովորել եք նոր տառեր, բառեր, կարող եք որոշ չափով գրիր և կարդալ: Սովորել եք գոյականի և ածականի կազմությունը, դրանց բնորոշ սեռի քերականական կարգը: Այժմ կրկնենք անցած 6 դասը:

Նոր տառեր

1. Բաղաձայններ՝ Կ, Լ, Մ, Դ, Փ, Բ, Զ, Ր, Վ
2. Ձայնավորներ՝ Ա, Է, Է
3. Մատրաններ՝ Ի, Դ, Ե

Մատրան փոխարինում է բառամիջում գործածվող ձայնավորին: Այն միանալով բաղաձայնին՝ վանկ է կազմում: Բացի Ա «ը»-ից, բոլոր ձայնավորներն ունեն իրենց մատրանները:

Գոյականի և ածականի սեռի քերականական կարգերը

Հնդկերենում գոյականն ու ածականը ունեն երկու քերականական սեռ՝ արական և իգական: Կապակցության մեջ գործածված ածականն ու գոյականը պետք է համապատասխանեն սեռով:

արական սեռ	իգական սեռ
मीठा बाबा	काली कलम
काला ताला	पीली दीवार
बड़ा कमरा	पतली लड़की

1.

1. Կարդա.

ल - ला - ली - ले - आल म - मा - मी - मे - आम त - ता - ती - ते - आत प - पा - पी - पे - आप	द - दा - दी - दे - आद ब - बा - बी - बे - आब ड़ - डा - बी - डे - आड़ र - रा - री - रे - आर व - वा - वी - वे - आव
--	---

2. Կարդա բառակապակցությունները և թարգմանիր: Բացատրիր ածականի վերջավորությունը յուրաքանչյուր օրինակի համար.

काली कलम	मेरा दादा	बड़ा काम
पीली कापी	बड़ी लड़की	पीला केला
बड़ा रबड़	पतला लड़का	मेरी माता
पतला आदमी	पीला पेड़	बड़ा कमरा
लाल कमल	बड़ी दीवार	लाल आम

3. Թարգմանիր.

Իմ սենյակը, իմ պապիկը, մեծ ծառ, իմ սև գրիչը, դեղին մեծ տետր:

4. Կարդա բառերը, գրիր տառադարձումով.

आम , आराम , आदर , पालकी , मामला , देवता , केवल , कड़वा , कमरा

2.

1. Կարդա բառակապակցությունները և թարգմանիր:

2. Բացատրիր բառակապակցության մեջ ածականի վերջավորությունը.

मेरी माता , पतली लड़की, काली कलम , पीली दीवार , मेरा कमरा , बड़ा पेड़ , मेरा काम , पीला केला , लाल कलम

3. Թարգմանիր հինդի.

Իմ տատիկը, իմ պապիկը, Նիհար աղջիկ, մեծ մարդ:

Իմ սենյակը, դեղին ծառ, իմ գրիչը, կարմիր մանգո:

4 Կարդա բառակապակցությունները և թարգմանիր.

लाल कमल	बड़ा पेड़	पीला केला	काली कलम
बड़ा कमरा	मेरी दादी	मेरा रबड़	पीला आम

5. Բացատրիր ածականների վերջավորությունը.

बड़ा पेड़, पीला केला , काली कलम, मेरी दादी, पीला आम, लाल कमल, बड़ा कमरा, मेरा रबड़

6. Թարգմանիր.

Նիհար տղա, դեղին մանգո, իմ մեծ սենյակը, իմ դեղին տետրը, իմ սև գրիչը, իմ տատիկը, իմ կարմիր լոտոսը:

ԴԱՍ 7

य -յը, ह- հը, है-մատրա

Յը բաղաձայնը գրվում է य նշանով:

Հը բաղաձայնը գրվում է ह նշանով:

1.

1. Նոր տառերը գրիր 3-ական տող:

2. Կրկնակի ծայնավոր है «है-մատրա»-ն դրվում է այն բաղաձայնի վրա, որի հետ վանկ է կազմում:

3. Գրիր վանկերը.

यै - յէյ, मै - մէյ, वै - վէյ, है - հէյ

4. Կարդա.

1) य - या - ये - यी - यै, हा - ही - हे - है,

2) याक, याद, यार, दया, पायल, हक, हम, हय, हर, हल, हवा, हरा, दही, बाहर

3) दैव, पैर, बैल, रेली, मैदा, मैला, पैदल, तैयार, हैरत

5. Նոր բառերը գրիր բառատեստրում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
यह	-	յըհը	այս, սա (եթե առարկան, որի մասին խոսվում է, գտնվում է մոտ)
वह	-	վըհը	այն, այդ, դա (եթե առարկան, որի մասին խոսվում է, գտնվում է հեռու)
है	-	հե	լինել բայի ներկա ժամանակաձևն է, 3-րդ դ. եզ. թիվ
हरा	-	հըրա	կանաչ
हमारा	-	հըմարա	մեր

2.

1. Կարդա.

क - का - की - के - अक	द - दा - दी - दे - आद
ल - ला - ली - ले - आल	ब - बा - बी - बे - आब
म - मा - मी - मे - आम	ड़ - डा - डी - डे - आड़
त- ता - ती - ते - आत	र - रा - री - रे - आर
प - पा - पी - पे - आप	व - वा - वी - वे - आव

2. Կարդա բառակապակցությունը և թարգմանիր. Բացատրիր ածականների վերջավորությունները.

काली कलम	मेरा दादा	बड़ा काम
पीली कापी	बड़ी लड़की	पीला केला
बड़ा रबड़	पतला लड़का	मेरी माता
पतला आदमी	पीला पेड़	बड़ा कमरा
लाल कमल	बड़ी दीवार	लाल आम

3. Թարգմանիր հինդի.

Իմ սենյակը, իմ պապիկը, մեծ ծառ, իմ սև գրիչը, մեծ դեղին տետր, դեղին բանան, կարմիր լոտոս, իմ մայրը:

4. Գրիր հինդի.

րելվե, արտի, կըրըմ, վադի, ակար, վելա, վադա, բատ, ռըբըր, լըրկի, լըրկա, արամ, կապի, կըլըմ, կըմըլ:

5. Կարդա բառակապակցությունը և թարգմանիր.

यह लड़का, यह बड़ा लड़का, यह हरा केला,
वह बड़ी लड़की, वह हमारा कमरा

6. Կազմիր պարզ նախադասություններ.

Դիտարկենք մի քանի բառակապակցություն.

यह कापी – այս տետրը, वह मेरा कमरा – այդ սենյակը, कलम काली - սև գրիչ

Որպեսզի բառակապակցությունը դառնա նախադասություն, վերջում պետք է գրել है օժանդակ բայը, իսկ վերջակետի փոխարեն դրվում է գծիկ |
Оригинал – यह कापी है। Ума տետր է:

यह मेरा कमरा है।
कलम काली है।

Սա իմ սենյական է:
Գրիչը սև է:

Հիշիր. Հինդիում նախադասության վերջում գրվում է **है** օժանդակ բայը:

1. Եթե նախադասության մեջ ենթական եզակի թվով է, ապա ներկա ժամանակում նախադասության վերջում գրվում է **है** :

Оригинал **लड़की बड़ी है।** Աղջիկը մեծ է:

2. Եթե նախադասությունը սկսվում է **यह, वह**, ապա ներկա ժամանակում նախադասության վերջում գրվում է **है** օժանդակ բայը:

Оригинал **यह दीवार है।** Սա պատ է:
वह पेड़ हरा है। Այն ծառը կանաչ է:

3.

1. Գրիր նոր տառերն ու բառերը և սովորիր:

2. Թարգմանիր.

ա) Սա տետր է: Տետրը կանաչ է: Այն իմն է:

բ) Այն գրիչ է: Գրիչը կարմիր է: Այն իմն է:

գ) Սա մեծ սենյակ է: Սա իմ սենյական է:

դ) Այս մարդը իմ հայրիկն է:

ե) Այս նիհար աղջիկը Անուշն է:

3. Կարդա նախադասությունները, գրիր և թարգմանիր.

1) यह लड़का है। यह लड़का बड़ा है।

2) यह केला है। यह केला पीला है।

3) यह पीली कापी है। यह पीली कापी मेरी है।

4) यह बड़ा कमरा है। यह बड़ा कमरा हमारा है।

5) वह लड़की है। वह लड़की पतली है।

6) वह आम है। वह आम लाल है।

7) वह बड़ा रबड़ है। वह बड़ा रबड़ मेरा है।

8) वह हरा पेड़ है। वह हरा पेड़ बड़ा है।

4. Կազմիր նախադասություններ հետևյալ բառերով.

यह, हरा, हमारा, दादी, पेड़, कमरा

ԴԱՍ 8

સ սը, જી વը

Սը բաղաձայնը գրվում է Ս նշանով:

Զը բաղաձայնը գրվում է Ջ նշանով

1.

1. Նոր տառերը գրիր 3-ական տող:

2. Արտագրիր վանկերը.

सा -սա, से -սե, जी- զի, जै -զէ

3. Կարդա.

1. स - सा - सी - से - सै

ज - जा- जी - जे - जै

2. सदा , सदी , सही, साड़ी, सारा , सरल , सरस , कमस , सवाल , साहय , सेवा, सैर, कैसा, कैसी

3. जरा, जीरा, जरी , कमीज़ , आया , आज्ञादी , आज्ञाद, ज़ेबरा, कसरत , कसीदा

4. Նոր բառերը գրիր բառատեսքում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
मेज़	իգ.	մեզ	սեղան
सड़क	իգ.	սըրըկ	փողոց
सहेली	իգ.	սըհելի	ընկերուհի
सेब	ար.	սեբ	խնձոր
दरवाज़ा	ար.	դըրվազա	դուռ
या	-	յա	կամ

5. Կարդա և թարգմանիր.

1. यह दीवार है , वह दरवाज़ा है।

2. यह मेरी माता है वह मेरी सहेली है।

3. यह हरा सेब है , वह पीला आम है।

4. यह सड़क है।सड़क बड़ी है।

5. वह काली मेज है।वह हमारी है।

Հարցական նախադասությունները «կամ» շաղկապով

Հիշիր. Եթե հարցական նախադասություններում կա «և» շաղկապը, ապա **հ** օժանդակ բայը տեղափոխվում է նախադասության մեջտեղ՝ «և»-ից առաջ:

Օրինակ՝ **यह आम है या सेब?** Սա մանգո է, թե՛ խնձոր:
वह लड़का है या लड़की? Նա տղա՞ է, թե՛ աղջիկ:
सेब हरा है या लाल? Խնձորը կանաչ է, թե՛ կարմիր:
यह आम लाल है या पीला? Այս մանգուն կարմիր է, թե՛ դեղին:

2.

1. Պատասխանիր հարցերին.

	1. यह मेज है या दरवाजा ?		2. यह दादा है या दादी ?
	3. यह आम है या सेब ?		4. मेज काली है या पीली ?

2. Գրիր նոր տառերն ու բառերը և սովորիր:

3. Կարդա և թարգմանիր նախադասությունները.

1. यह आम है या सेब? यह सेब है।
2. यह सेब हरा है या लाल? यह सेब हरा है।
3. वह कापी पीली है या काली? वह कापी पीली है।
4. यह कलम हरी है या काली? यह कलम काली है।

4. Թարգմանիր.

1. Դա դո՞ն է, թե՛ պատ: Դա մեծ դուռ է:
2. Այս սեղանը դեղին է, թե՛ կանաչ: Այս սեղանը դեղին է:
3. Նա մայրի՞կն է, թե՛ տատիկը: Նա իմ տատիկն է:
4. Նա տղա՞ է, թե՛ աղջիկ: Նա աղջիկ է:

ԴԱՍ 9

ՆՆՐ, ԽՔՐ Ի-մատրա (կարճ ի)

ՆՐ բաղաձայնը գրվում է Ն նշանով:

Շնչեղ բաղաձայնների առկայությունը հինդիի հնչյունական համակարգի առանձնահատկություններից է: Շնչեղ բաղաձայնը արտասանելիս պետք է միաժամանակ արտաշնչել:

Օրինակ՝ Խ-ն շնչեղ բաղաձայն է:

«Ի» կարճ ձայնավորը բաղաձայնի հետ գրվում է Ի «ի-մատրա»:

Հիշիր. Կարճ «ի-մատրան» կարդացվում է բաղաձայնից հետո, բայց գրվում է բաղաձայնից առաջ: Օրինակ՝ कि - կի, लि- լի, मि- մի:

1.

1. Նոր տառերը գրիր 3-ական տող և սովորիր.

2. Գրիր վանկերը.

नि - նի, खि - քի, सि - սի, जि - զի:

3. Կարդա.

1. न, ना, नि, नी, ने, नै, ख, खा, खि, खी, खे, खै,

2. नमक, नज़र, नरम, नदी, नाक, नाल, नाना, नानी, नेपा, नैन, खरा, खाली, खेत, खेती, खेल, खान-पान, निकास, निखार, नियम, नारियल, खिलाड़ी

4. Նոր բառերը գրիր բառատետքում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
खिड़की	իգ.	քիրկի	պատուհան
खीरा	ար.	քիրա	վարունգ
किताब	իգ.	կիտաբ	գիրք
नया		նըյա	նոր
नीला		նիլա	կապույտ

5. Կարդա և թարգմանիր.

1. ՆՐԷ ԿԼԵՄ – ՆԵԼԵԻ ԿԼԵՄ – ՄԵՐԻ ՆՐԷ ՆԵԼԵԻ ԿԼԵՄ
2. ՆՐԷ ԿԱՓԻ – ՆԵԼԵԻ ԿԱՓԻ- ՄԵՐԻ ՆՐԷ ՆԵԼԵԻ ԿԱՓԻ
3. ԻՐԱ ԽԻՐԱ – ԲԶԱ ԽԻՐԱ – ՄԵՐԱ ԻՐԱ ԲԶԱ ԽԻՐԱ
4. ԻՐԻ ԿԻՏԱԲ – ԲԶԻ ԿԻՏԱԲ – ՄԵՐԻ ԻՐԻ ԲԶԻ ԿԻՏԱԲ
5. ՆՅԻ ԽԻԶԿԻ – ԲԶԻ ԽԻԶԿԻ ՄԵՐԻ ՆՅԻ ԲԶԻ ԽԻԶԿԻ

6. Կարդա և թարգմանիր.

1. ՅԻ ԱՄ ԷՅ ԿԵԼԱ ?
2. ՅԻ ԱՄ ԷՅ՝ ԱՄ ԼԱԼ ԷՅ՝ ՅԻ ՄԵՐԱ ԷՅ՝
3. ՎԻ ՏԵԲ ԷՅ ԿԵԼԱ ?
4. ՎԻ ԽԻՐԱ ԷՅ՝ ԽԻՐԱ ԻՐԱ ԷՅ՝ ՎԻ ՄԵՐԱ ԷՅ՝
5. ՅԻ ԿԵԼԱ ԷՅ ԿԵԼԱ ?
6. ՅԻ ԿԵԼԱ ԷՅ՝ ԿԵԼԱ ՓԵԼԱ ԷՅ՝ ՅԻ ՄԵՐԱ ԷՅ՝

7. Պատասխանիր հարցերին.

1. ՅԻ ԽԻԶԿԻ ԷՅ ԿԵԼԱ ԴՐՎԱԺԱ ?		2. ՄԵԺ ԿԱԼԻ ԷՅ ԿԱ ՆԵԼԻ ?	
3. ՅԻ ԽԻՐԱ ԷՅ ԿԱ ՏԵԲ ?		4. ՅԻ ԿԱՓԻ ԷՅ ԿԱ ԿԻՏԱԲ ?	

 2.

1. Գրիր նոր տառերն ու բառերը և սովորիր:

2. Արտագրիր և թարգմանիր.

1. ՅԻ ԿՄՐԱ ԷՅ՝ ՅԻ ԿՄՐԱ ՄԵՐԱ ԷՅ՝
2. ՅԻ ԽԻԶԿԻ ԷՅ՝ ԽԻԶԿԻ ԲԶԻ ԷՅ՝
3. ՅԻ ԴԻՎԱՐ ԷՅ՝ ԴԻՎԱՐ ՆԵԼԻ ԷՅ՝
4. ՅԻ ՄԵԺ ԷՅ՝ ՄԵԺ ՓԵԼԻ ԷՅ՝

3. Կարդա, արտագրիր և թարգմանիր.

1. ՅԻ ՄԵՐԻ ԿԻՏԱԲ ԷՅ՝ ՄԵՐԻ ԿԻՏԱԲ ՆՅԻ ԷՅ՝
2. ՅԻ ՄԵՐԱ ՐԲԶ ԷՅ՝ ՄԵՐԱ ՐԲԶ ԲԶԱ ԷՅ՝

3. मेरी कापी है। मेरी कापी पीली है।
4. यह मेरी कलम है। मेरी कलम नीली है।

4. Թարգմանիր հինդի.

Մեծ պատուհան, իմ գիրքը, կանաչ վարունգ, նոր տետր, կապույտ պատ, մեծ փողոց, իմ նոր ընկերուհին:

5. Նախադասությունները թարգմանիր հինդի.

- 1 Սա պատուհան է, դա՝ դուռ:
- 2 Սա աղջիկ է, դա՝ տղա:
- 3 Սա կանաչ վարունգ է, դա՝ դեղին մանգո:
- 4 Սա իմ գիրքն է: Այն նոր է:
- 5 Սա իմ մեծ սենյակն է:
- 6 Սա մեծ կանաչ խնձոր է: Այն իմն է:
- 7 Այս կապույտ գրիչը իմն է:

ԴԱՍ 10

Կցագրեր

Կցագիրը երկու կամ երեք բաղաձայնների համադրությունն է, որոնց միջև ձայնավոր չկա:

Բաղաձայնի մեջ «ը» տառի բացակայությունը ցույց տալու համար բաղաձայնի տակ դնում ենք **լ** հըլընտ նշանը:

Օրինակ՝ **क** – կը, **क** – կ, **ल** – լը, **ल** – լ, **म** – մը, **म** – մ:

Կամ գրում ենք տառի կեսը:

Օրինակ՝ **क** կ – **क** կ, **ल** լ – **ल** լ, **म** մ – **म** մ:

Ուշադրություն. **द** տառը գրվում է միայն հըլընտով:

Իսկ հիմա ծանոթանանք աղյուսակին:

բաղաձայնը ը-ով	բաղաձայնը առանց ը-ի
क կը	क = կ
ल լը	ल = լ

म- ւը	म् = ւ
त- տը	त् = տ
प- պը	प् = պ
द- դը	द् = դ
ब- բը	ब् = բ
व- վը	व् = վ
य- յը	य् = յ
स- սը	स् = ս
ज - զը	ज् = զ
फ- փը	फ् = փ
न- նը	न् = ն

1.

1. Կարդա կցագրերը և ուշադրություն դարձրու գրությանը.

त् + य = त्य տյը

स् + व = स्व սվը

द् + य = द्य դյը

स् + ल = स्ल սլը

क् + ल = क्ल կլը

स् + त् + य = स्त्य ստյը

क् + म = क्म կմը

2. Արտագրիր կցագրերը.

क्य - կյը, क्ल - կլը, स्त - ստը:

3. Նոր բառերը գրիր բառատեսքում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
क्या		կյա	ի՞նչ
क्लास (कक्षा)	իգ.	կլաս (կլկշա)	դասարան
क्लास (कक्षा) का काम	ար.	կլաս (կկլկշա) կա կամ	դասարանական աշխատանք
नमस्ते		նըմըստե	բարև ձեզ, ցտեսություն

4. Կարդա և թարգմանիր.

1. यह क्या है? यह मेरी काली कलम है।

2. वह क्या है ? वह मेरी नयी किताब है।

3. यह क्या है? यह हरा खीरा है।
4. वह क्या है? वह बड़ा सेब है।
5. यह क्या है? यह हमारी कक्षा है।

2.

1. Գրիր նոր բառերը և սովորիր:
2. Գրիր հինդիով, ընդգծիր կցագրերը.
Օրինակ՝ նըմըստե նմստե
Պյար, կլաս, կլաբ, նըմըստե, կիյարի, սվալ, տվարա, սվադ:
3. Կազմիր նախադասություններ հետևյալ բառերով.
क्या, लड़की, स्वेता, लड़का, स्लावा, कक्षा, कमरा

ԴԱՍ 11

Ռեգային ձայնավորներ Անունասիկա

Հինդիի առանձնահատկություններից մեկն էլ ռեգային ձայնավորներն են (այն ձայնավորները, որոնք քթի մեջ են արտասանվում):

Ռեգային հնչյունը ցույց տալու համար տառի վրա դրվում է հատուկ նշան, որը կոչվում է անունասիկա (կամ ճընդրըբինդու. «ճընդրը-լուսին, «բինդու» կետ):

Օրինակ՝ **आ** ա սովորական, **आँ**-ա (ռեգային); **आँ** ա-մատրա (ռեգային):

Հիշիր. Անունասիկան՝ ճընդրըբինդուն, նշան է, որը դրվում է ձայնավորի վերևում և ցույց է տալիս, որ այդ ձայնավորը ռեգային է:

1.

1. Գրիր անունասիկայի նշանը և վանկերը.
आँक -ակ, **काँ** -կա:

2. Նոր բառերը գրիր բառատեսքում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
कहाँ		կըհա	որտե՞ղ, ո՞ր
यहाँ		յըհա	այստեղ
वहाँ		վըհա	այնտեղ
यहाँ सेब है। वहाँ केला है।			Այստեղ խնձոր կա: Այնտեղ բանան կա:

Հիշիր. Հինդիում क्या «ի՛նչ» և कहाँ «ո՞ր, որտե՞ղ» հարցական դերանունները դրվում են նախադասության վերջում՝ բայից առաջ:

Օրինակ՝ मेरी कलम कहाँ है? Իմ գրիչը որտե՞ղ է:
वहाँ क्या है? Այնտեղ ի՞նչ է (կա):

3. Կարդա և թարգմանիր.

1. यहाँ क्या है ? – यहाँ मेज है।
2. मेज कहाँ है ? – मेज यहाँ है।
3. वहाँ क्या है ? – वहाँ हरा सेब है।
4. हरा सेब कहाँ है ? – हरा सेब वहाँ है।

 2.

1. Գրիր նոր բառերը և սովորիր:

2. Կարդա, արտագրիր և թարգմանիր.

- 1) यह बड़ा कमरा है। यह हमारी क्लास है।
- 2) यहाँ बड़ी पतली लड़की है। यह आनी है। आनी मेरी सहेली है।

3. Թարգմանիր.

1. Որտե՞ղ է իմ դեղին տետրը:
2. Որտե՞ղ է մեր ընկերուհի Անին:
3. Որտե՞ղ է տղան:
4. Մեծ նոր գիրքը այստեղ է:
5. Մեր դասասենյակը այնտեղ է:

ԴԱՍ 12

Չ ԶՐ: Անուավարա

Ջը բաղաձայնը գրվում է Չ նշանով:

Նախորդ դասից իմացանք, որ ռնգային ձայնավորները գրվում են անունասիկայի **○** նշանով (օրինակ՝ **आँ** – ա^ն, **आँ** ա^ն–մատրա): Բայց եթե հորիզոնական գծիկի վրա արդեն այլ նշան կա (օրինակ՝ **के**, **कि**, **मी**, **नै**), ապա անունասիկայի փոխարեն գրում ենք **◌** անուավարա կամ «բինդու»՝ կետ:

Հիշիր. Անուավարան նշան է, որը, անունասիկայի նման, ձայնավորի վերևում դնելիս ցույց է տալիս ձայնավորի ռնգային լինելը:

Օրինակ՝ **कै** – կե^ն, **मीं** – մի^ն, **नै** – նե^ն:

 1.

1. Նոր տառը գրիր 3 տող:

2. Գրիր վանկերը.

մե^ն, հե^ն, մե^ն

3. Կարդա.

1) जा - जाँ - जि - जिं - जी - जी - जे - जें - जै - जैं

2) जल, जब, जय, जाल, जीत, जेब, जैम, जहाँ, जैसा, जवाब, जन्म, जल्दी, आज

4. Նոր բառերը գրիր բառատետքում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
जी		ջի	Հարգալից դիմելաձև
नमस्ते जी		Նըմըստե ջի	բարև ձեզ, ցտեսություն (հարգալից ձև)
हाँ		հա ^ն	այո
जी हाँ		ջի հա ^ն	այո (հարգալից ձև)
नहीं		Նըհի ^ն	ոչ
जी नहीं		ջի Նըհի ^ն	ոչ (հարգալից ձև)

– नमस्ते जी !
– नमस्ते, हाईक !

Հաստատական և ժխտական նախադասություններ

Հիշիր. Եթե նախադասությունը սկսվում է հի՛ «այո» բառով, կոչվում է հաստատական նախադասություն:

Եթե նախադասությունը սկսվում է **ն**հի՛ «ոչ»-ով, կոչվում է ժխտական նախադասություն:

2.

1. Կարդա նախադասությունները և թարգմանիր.

- 1) – यह केला है ? – जी हाँ, यह केला है।
- 2) – यह सेब है ? जी नहीं, यह आम है।
- 3) – यह किताब है ? जी नहीं, यह कापी है।
- 4) – यह मेज काली है ? – जी हाँ, यह मेज काली है।

2. Տարբերակիր հաստատական և ժխտական նախադասությունները:

Հարցական նախադասություններ क्या հարցական դերանունով

Հիշիր. Եթե क्या-ն գրվում է նախադասության վերջում՝ օժանդակ բայից առաջ, ապա այն թարգմանվում է «ի՞նչ»:

Оригиналъ यह क्या है? – Уа і՞նչ է:
यहाँ क्या है? – Այստեղ ի՞նչ է:

Եթե կա հարցական դերանունը գրվում է նախադասության սկզբում, ապա չի թարգմանվում (բայց ցույց է տալիս, որ հարցական նախադասությունն է):
Օրինակ՝ क्या यह कलम है? – Սա գրիչ է:

3.

1. Կարդա նախադասությունները և թարգմանիր.

क्या यह किताब है ?

जी हाँ, यह किताब है। यह किताब मेरी है।

क्या यह कलम है ?

जी हाँ, यह कलम है। यह कलम मेरी है।

क्या यह लड़की स्वेता है?

जी हाँ, यह लड़की स्वेता है। स्वेता हमारी सहेली है।

Ժխտական նախադասությունն չի «ոչ» բառով

Հիշիր. Նախադասության մեջ չի «ոչ» բառը միշտ դրվում է վերջում՝ բայից առաջ:

Օրինակ՝ यह लड़का नहीं है। Սա տղա չէ:

वह कलम लाल नहीं है। Այն գրիչը կարմիր չէ:

यह हरी कापी मेरी नहीं है। Այս կանաչ տետրը իմը չէ:

4.

1. Կարդա և թարգմանիր.

1) क्या यह सेब हरा है ?

जी हाँ, यह सेब है।

- क्या यह सेब हरा है ?

जी नहीं, यह सेब हरा नहीं है।

यह सेब लाल है।

2) – क्या वह कलम है ?

जी हाँ, वह कलम है।

क्या वह कलम नीली है ?

जी नहीं, वह कलम नीली नहीं है।
वह कलम काली है।

2. Գրիր նոր տառերը, բառերը և սովորիր:

3. Թարգմանիր.

ա – Ի՞նչ է սա:

- Սա բանան է:

- Բանանը կանաչ է:

- Ոչ, այն դեղին է:

բ – Ի՞նչ է դա:

- Դա վարունգ է:

- Վարունգը կանաչ է:

- Այո, այն կանաչ է:

4. Կարդա, արտագրիր և թարգմանիր նախադասությունները.

1) – क्या यह लड़की स्वेता है ?

जी नहीं , यह स्वेता नहीं है।

यह लड़की लेना है।यह मेरी सहेली है।

2) – क्या वह लड़का जेन्या है ?

जी हाँ , वह जेन्या है।जेन्या बड़ा लड़का है।

5. Կարդա նախադասությունները և թարգմանիր.

1) – क्या वहाँ रबड़ है ?

जी नहीं , वहाँ रबड़ नहीं है।वहाँ कलम है।

रबड़ कहाँ है ?

रबड़ यहाँ है।

2) – क्या स्वेता यहाँ है ?

जी नहीं , स्वेता यहाँ नहीं है।स्वेता वहाँ है।

7-12-ՐԴ ԴԱՍԵՐԻ ԿՐԿՆՈՒԹՅՈՒՆ

Դուք սովորեցիք ևս վեց դաս: Իմացաք, թե ինչպես են կազմվում պարզ, հարցական, հաստատական և ժխտական նախադասությունները: Գիտե՞ք ինչ են կցագրերը, հըլընտը, ծանոթացաք անունասիկա և անուսվարա նշաններին: Միասին կրկնենք անցած թեմաները:

1. Նոր տառերը և նշանները

բաղաձայններ՝ ॠ, ॡ, ॢ, ॣ, ।, ॥

մատրաններ՝ ॥, ॥

կցագրեր՝ क्य, स्त, क्ल, स्व, त्व, स्त्य, घ

Հըլընտի նշանը՝ ळ ցույց է տալիս բաղաձայնի մեջ ը ձայնավորի բացակայությունը:

क - կը क् - կ

स - սը स् - ս

Անունասիկայի ळ և անուսվարայի ळ նշանները ցույց են տալիս, որ նշանի տակ գրված ձայնավորը ռնգային է:

माँ-մա^ն, मैं-մե^ն, में-մե^ն

2. Նախադասության տեսակները

Հաստատական

जी हाँ, यह किताब मेरी है। - Այո, այս գիրքը իմն է:

Ժխտական

जी नहीं, यह किताब मेरी नहीं है।

- Ոչ, այս գիրքը իմը չէ:

क्या? «ի՞նչ» հարցական դերանունով

यह क्या है ?

- Սա ի՞նչ է:

क्या यह किताब है?

- Սա գիրք է:

कहाँ? «Որտե՞ղ» հարցական դերանունով

मेरी किताब कहाँ है?

Իմ գիրքը որտե՞ղ է:

या- «կամ, թե» շաղկապի հետ

यह किताब है या कापी-? कलम नीली है या काली?

Սա գիրք է, թե՞ տետր: Գրիչը կապո՞ւյտ է, թե՞ սև:

1. Կարդա բառերը, որոշիր սեռը և թարգմանիր.

मेज़; क्लास; किताब; सहेली; दरवाज़ा; खिड़की; सड़क; खीरा; सेब;

2. Թարգմանիր հինդի.

Մեր, կապույտ, կանաչ, նոր, կամ, ինչ, որտեղ, այստեղ, այնտեղ, այո (հարգալից ձև), ոչ, բարև ձեզ (հարգալից ձև):

3. Տրված բառերը գրիր կցագրերով.

Կլա, սվա, կյա, սլա, դյա, նմա, վլա, զմա, ստա:

4. Թարգմանիր հարցը, պատասխանիր հաստատական և ժխտական նախադասություններով.

Օրինակ՝ क्या यह मेज़ काली है? – Այս սեղանը սև է:

जी हाँ, यह मेज़ काली है। – Այո, այս սեղանը սև է:

जी नहीं, यह मेज़ काली नहीं है। – Ոչ, այս սեղանը սև չէ:

1. क्या यह सड़क बड़ी है?
2. क्या यह सेब हरा है?
3. क्या स्वेता यहाँ है?

5. Թարգմանիր.

1. Այս տղան Արամն է, այն աղջիկը՝ Անին:
2. Որտեղ է իմ նոր գիրքը:
3. Այո, սա իմ դեղին տետրն է:
4. Ոչ, գրիչը սև չէ: Այն կապույտ է:
5. Այստեղ իմ մայրն է, այնտեղ՝ իմ տատիկը:
6. Ինչ կա այնտեղ:

6. Պատասխանիր հարցերին, թարգմանիր.

1 यहाँ केला है या आम?		2 यह खिड़की है या दरवाजा?	
3 मेज़ नीली है या काली?		4 यह लड़का है या लड़की?	

ԴԱՍ 13

Գոյականների ուղիղ և թեք ձևերը

Գոյականը ուղղական հոլովում պատասխանում է ո՞վ կամ ի՞նչ հարցերին:

Օրինակ՝ यह कलम है। Սա գրիչ է:

(Եթե «գրիչ» գոյականը պատասխանում է «ի՞նչ» հարցին, ապա այն ուղիղ է):

यह बड़ा लड़का है । Սա մեծ տղա է:

(Եթե «տղա» գոյականը պատասխանում է «ո՞վ» հարցին, ապա այն նույնպես ուղիղ է):

Անուղղակի հոլովները կազմվում են *գոյական + կապ* կաղապարով:

Ори́нальнóй сестры́нóй վրա (որտե՞ղ), մայրիկի հետ (ո՞ւմ հետ)

Կապեր *पर* (պըր) վրա, *में* (մե՞) մեջ

Հիշիր. Կապերը դրվում են գոյականից հետո:

Ори́нальнóй сестры́нóй վրա, कापी में տետրի մեջ:

 1.

1. Գրիր նոր բառերը և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
पर		պըր	վրա
में		մե՞	մեջ

Գոյականի փոփոխությունը թեք հոլովով

Հիշիր. Եթե գոյականը արական սեռի է, գործածված է եզակի թվով և ունի **ա** վերջավորություն, ապա անուղղակի ձևում **ա**-ն փոխվում է **ի**-ի:

Ори́нальнóй कमरा (ար.) սենյակ – कमरे में սենյակում (սենյակի մեջ),

दरवाजा (ար.) դուռ – दरवाजे पर դռան վրա:

Բացառություններ. ա-ն է-ի չի փոխվում राजा (թագավոր), दादा (պապիկ) և ազգակցական կապ ցույց տվող արական սեռի մի շարք գոյականներում:

Ори́нальнóй दादा պապիկ, दादा पर պապիկի վրա,

राजा թագավոր, राजा पर թագավորի վրա:

Հիշիր. Արական կամ իգական սեռի մնացած բոլոր գոյականները եզակի թվով գործածվելիս անտղականի ձևում փոփոխություն չեն կրում:

Օրինակ՝ սեօ (ար.) խնձոր – սեօ մէ խնձորի մեջ,
 կիտաօ (իգ.) գիրք – կիտաօ մէ գրքի մեջ,
 खिड़की (իգ.) պատուհան – खिड़की पर պատուհանի վրա:

2.

1. Տեսրում արտագրիր կապերը՝ 3-ական տող:

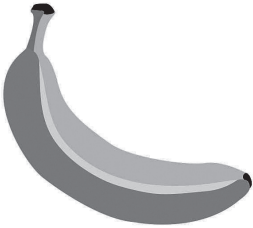
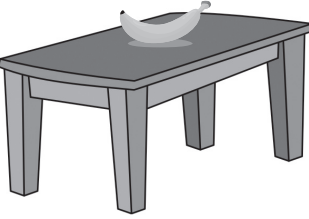
2. Կարդա նախադասությունները և թարգմանիր.

1. यह बड़ा कमरा है।	4. किताब पर कापी है।
2. कमरे में बड़ी मेज है।	5. कापी पर काली कलम है।
3. मेज पर किताब है।	

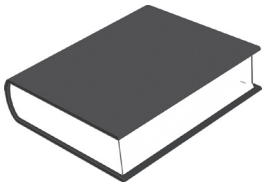
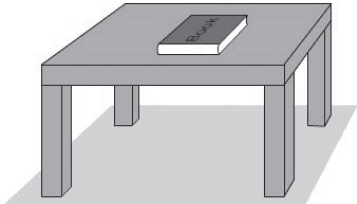
3. Թարգմանիր.

Փողոցի վրա, դռան վրա, սեղանի վրա, պատի վրա, ծառի վրա, պատուհանի վրա, տետրի մեջ, գրքի մեջ, սենյակում, խնձորի մեջ, խնձորի վրա:

4. Պատասխանիր հարցերին.

1) यह क्या है?	2) केला कहाँ है?	3) मेज कहाँ है?
		

5. Պատասխանիր հարցերին.

यह क्या है?	
किताब कहाँ है?	
मेज कहाँ है?	

6. Թարգմանիր.

- ա) Սա մանգո է, թե՛ խնձոր: Սա մանգո է:
- բ) Այս մանգուն կարմիր է: Ոչ, այս մանգուն դեղին է:
- գ) Մանգուն որտե՞ղ է: Մանգուն սեղանի վրա է:
- դ) Սեղանը սենյակո՞ւմ է: Այո, սեղանը սենյակում է:

✍ 3.

1. Գրիր նոր բառերը և սովորիր:

2. Կարդա և թարգմանիր.

वहाँ बड़ी सड़क है।

सड़क पर पतली लड़की है।

वह मेरी सहेली है।

3 Կարդա, արտագրիր և թարգմանիր.

- 1. क्या कमरे में खिड़की है?
- 2. जी हाँ, कमरे में खिड़की है।
- 3. खिड़की पर क्या है? खिड़की पर सेब है।

4. क्या सेब लाल है ? - जी नहीं, सेब लाल नहीं है। सेब पीला है।

4. Թարգմանիր.

Սա սենյակ է: Սենյակում սեղան կա:

Սեղանի վրա իմ գիրքն է: Գրքի վրա մեծ ռետին կա:

ԴԱՍ 14

ग q, औ onl և ौ onl-մատրա

Գը բաղաձայնը գրվում է Գ նշանով:

Օու երկար ձայնավորը գրվում է औ նշանով: Կազմված է երկու մասնիկից՝
o և u, որոնք արտասանվում են միասին:

Բառի սկզբում կամ ձայնավորից հետո औ տառը գրվում է լիարժեք:

Օրինակ՝ - औक onlk, औल onl, औम onm:

Բաղաձայնից հետո औ-ն գրվում է հատուկ նշանով ौ, որը կոչվում է
«onl-մատրա»:

Օրինակ՝ कौ kōnl, लौ lōnl, मौ mōnl:

1.

1. Գրիր նոր տառերը 3-ական տող և սովորիր:

2. Գրիր վանկերը.

औक onlk, कौ kōnl, औग onlg, गौ gōnl

3. Կարդա.

1. ग-गा-गि-गी-गे-गै-गो-गौ-आग-औग

2. गला; गली; गाय; गैस; गौरव; गगन; गरम; गाजर

3. कौवा; कौनसा; तौलिया; दौलत; मौसम; नौकरी

4. Նոր բառերը գրիր բառատեսքում և սովորիր.

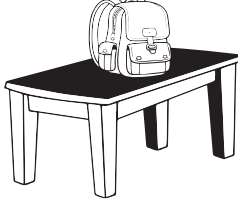
բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
और	-	onlr	իսկ, և
औरत	իգ.	onlrlt	կին
कौन	-	kōnl	ո՞վ
गरम	-	grlrm	տաք

գիլաս	ար	գիլաս	բաժակ
բէգ	ար	բեիգ	պայուսակ

5. Կարդա նախադասությունները և թարգմանիր.

1. यह कलम है और यह कापी है।
2. वह कलम नीली है और वह कापी पीली है।
3. यह कलम खिड़की पर है और वह कापी मेज पर है।
4. वह कौन है? वह औरत है।
5. पीली मेज पर बैग है और नीली मेज पर गिलास है।

6. Պատասխանիր հարցերին.

		
1. यह क्या है?	2. बैग कहाँ है?	3. बैग में कापी है या किताब? 4. क्या वह किताब बड़ी है?

Ուղիղ և թեքվող ածականներ

Բառակապակցության և նախադասության մեջ գործածվող գոյականն ու ածականը պետք է ձևով համապատասխանեն:

Оригинал` मेरी किताब (h^oնչը) – իմ գիրք,
बड़ा कमरा (h^oնչ) – մեծ սենյակ:

Եթե գոյականը գործածվում է անուղղակի ձևով (այսինքն՝ գոյականից հետո դրվում է կապ), ապա այդ գոյականներին լրացնող ածականները նույնպես գործածվում են անուղղակի ձևով:

Оригинал` बड़ा दरवाजा बड़े दरवाजे पर

Ածականների փոփոխությունը անուղղակի ձևում

Հիշիր. Արական սեռի գոյականի փոխված ձևին լրացնող ածականը նույնպես փոփոխվում է (**ա**-ն դառնում է **է**):

बड़ा कमरा (ար.) – մեծ սենյակ बड़े कमरे में – մեծ սենյակում (սենյակի մեջ)
 मेरा गिलास (ար.) – իմ բաժակը मेरे गिलास में – իմ բաժակի մեջ
 काला बैग (ար.) – սև պայուսակ काले बैग में – սև պայուսակի մեջ

Ածականը իզական սեռի անուղղակի ձևում փոփոխություն չի կրում.

बड़ी सड़क (իգ.) – մեծ փողոց,	बड़ी सड़क पर - մեծ փողոցի վրա
नई किताब (իգ.) – նոր գիրք,	नई किताब में - նոր գիրքի մեջ
पीली मेज (իգ.) – դեղին սեղան,	पीली मेज पर - դեղին սեղանի վրա
नीली दीवार (իգ.) – կապույտ պատ,	नीली दीवार पर - կապույտ պատի վրա

2.

1. Թարգմանիր հինդի.

Իմ սենյակը – իմ սենյակում
 Իմ տետրը – իմ տետրի վրա
 Իմ պայուսակը – իմ պայուսակի մեջ
 Մեծ սև սեղան – մեծ սև սեղանի վրա

2. Գրիր նոր տառերն ու բառերը և սովորիր:

3. Կարդա և թարգմանիր.

यह कौन है ? यह आदमी है।
 यह आदमी कहाँ है ? - यह आदमी कमरे में है ।
 यह आदमी कौन है ? - यह आदमी मेरे दादा जी हैं ।

वह कौन है ? वह औरत है।
 वह औरत कहाँ है? वह औरत सड़क पर है।
 वह औरत कौन है? वह औरत मेरी माता जी हैं।

4 Թարգմանիր.

- 1 Իմ սենյակում մեծ սեղան կա: Մեծ սև սեղանի վրա իմ տետրն է:
2. Սա իմ պայուսակն է: Իմ պայուսակում մեծ գիրք կա:
3. Սա խնժոր է, իսկ դա՝ բանան: Խնժորը կանաչ է, իսկ բանանը՝ դեղին:
4. Սա իմ տատիկն է, իսկ դա իմ մայրիկն է: Տատիկը սենյակում է, իսկ մայրիկը՝ փողոցում:
5. Ո՞վ է այս աղջիկը: Այս աղջիկը իմ ընկերուհին է:

ԴԱՍ 15

չ ճը

ճը բաղաձայնը գրվում է չ նշանով:

1.

1. Նոր տառը գրիր 3 տող:

2. Կարդա.

1) չ-չա-չի-չի-չե-չե-չո-չո

2) չպլ, չմկ, չաչ, չաբի, չիյ, չեհրա, չեն, չոյ, չիլի, չիլի, չիլի

3. Նոր բառերը գրիր բառատեսքում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
չայ	իգ.	ճայ	թեյ
չինի	իգ.	ճինի	շաքար
չակ	ար.	ճակ	կավիճ
կաչա		կըճճա	խակ, չիսսած
բաչա	ար.	բըճճա	երեխա
չապլ	իգ.	ճըպպըլ	հողաթափ

4. Արտագրիր նախադասությունները և թարգմանիր.

1. մերի մեյ քը ԲՃԱ ցիլաս հեյ.

ԲՃԷ ցիլաս մեյ ցըմ ճայ հեյ.

ցըմ ճայ մեյ ճինի հեյ.

2. մերե կմերե մեյ մեյ քը սեԲ հեյ.

յհ սեԲ հրա հեյ.

յհ սեԲ կաչա հեյ.

3. յհ կյա հեյ? յհ ճակ հեյ.

կյա ճակ ԲՃԱ հեյ? ճի հո՛, ճակ ԲՃԱ հեյ.

4. յհ կոյն հեյ? յհ Բաչա հեյ.

Բաչա կհո՛ հեյ? Բաչա սՃԿ քը հեյ.

յհ Բաչա կոյն հեյ? յհ հա՛յկ հեյ.

Արական սեռի գոյականի հոգնակի թվի կազմությունը

Հիշիր. Եթե արական սեռի գոյականը եզակի թվում **ա** վերջավորություն ունի, ապա հոգնակի թվում **ա**-ն փոխվում է **է**-ի.

Օրինակ՝ खीरा վարունգ – खीरे վարունգներ
केला բանան – केले բանաններ
लड़का տղա – लड़के տղաներ

Բացառություն: Ա-ն չի փոխվում է-ի राजा «թագավոր», दादा «պապիկ» և ազգակցական կապ ցույց տվող արական սեռի որոշ գոյականների դեպքում:

Օրինակ՝ दादा պապիկ – दादा պապիկներ,
राजा թագավոր – राजा թագավորներ:

Հիշիր. Արական սեռի մյուս բոլոր գոյականները հոգնակի թվում փոփոխություն չեն կրում:

Օրինակ՝ सेब խնձոր	सेब խնձորներ
पेड़ ծառ	पेड़ ծառեր
मजदूर բանվոր	मजदूर բանվորներ
आदमी մարդ	आदमी մարդիկ

Արական սեռի ածականների հոգնակի թվի կազմությունը

Հիշիր. Եթե արական սեռի ածականը վերջանում է **ա** հնչյունով, ապա հոգնակի թվում **ա**-ն փոխվում է **ի**:

Օրինակ՝ हरा կանաչ (եզ. թ.) – हरे կանաչ (հոգն. թ.),
बड़ा մեծ (եզ. թ.) – बड़े մեծ (հոգն. թ.):

2.

1. Կարդա բառակապակցությունները և բացատրիր, թե ինչպես են փոխվում հոգնակի թվում:

Եզակի թիվ	հոգնակի թիվ
पीला आम - դեղին մանգո	पीले आम - դեղին մանգոներ
बड़ा दरवाजा - մեծ դուռ	बड़े दरवाजे - մեծ դռներ
मेरा बच्चा - իմ երեխան	मेरे बच्चे - իմ երեխաները
लाल कमल - կարմիր գրիչ	लाल कमल - կարմիր գրիչներ

2. Նոր տառը գրիր 3 տող:

3. Բառակապակցությունները դարձրու հոգնակի և թարգմանիր.

पतला लड़का, बड़ा आदमी, मेरा रबड़, हरा पेड़,
पीला केला, हमारा कमरा, हरा खीरा, मोटा मोची, मीठा सेब, छोटा ताला, गीला कपड़ा,
छोटा डिब्बा।

ԴԱՍ 16

छ ५, अ ६, ए ६

2^{րդ} շնչեղ բաղաձայնը գրվում է Ծ նշանով:

Ը կարճ ձայնավորը բառի սկզբում կամ ձայնավորից առաջ գրվում է Գ նշանով:

Է երկար ձայնավորը բառասկզբում և ձայնավորից հետո գրվում է Է նշանով:

1.

1. Նոր տառերը գրիր 3-ական տող:

2. Գրիր վանկերը.

अछ - ५, छी - ५, छे - ५, एत - ५:

3. Կարդա.

1. छ-छा-छि-छी-छे-छै-छो-छौ, छत, छतरी, छाया, छेड़ना।

2. अगर, अमर, अपना, अगला, अमीर, अतीत, अम्मा ।
3. एड़ी एकता, एक दम, एक सार।

4. Նոր բառերը գրիր բառատեսքում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
अच्छा	-	ընչա	լավ, նորմալ
अनार	ար	ընար	նուռ
अलमारी	իգ.	ըլմարի	զգեստապահարան
एक	-	էկ	մեկ
तीन	-	տին	երեք
चार	-	ճար	չորս
पाँच	-	պա՜ճ	հինգ

1 = १, 3 = ३, 4 = ४, 5 = ५

5. Կարդա և թարգմանիր.

1. एक अच्छा बच्चा तीन अच्छे बच्चे
एक कच्चा आम चार कच्चे आम
एक बड़ा चाक पाँच बड़े चाक
2. क्या कमरे में अलमारी है ? जी हाँ, कमरे में अलमारी है।
क्या वह अलमारी पीली है? जी नहीं, वह अलमारी पीली नहीं है। वह काली है।
अलमारी में किताब है या कापी? अलमारी में एक किताब है।

Հոգնակի թվի գործածությունը նախադասության մեջ

Հիշիր. Եթե գոյականը գործածվում է հոգնակի թվով, ապա նախադասության վերջում դրվում է հոնա հոնա բայի խոնարհված ձևը՝ **हैं**՝ **हैं**։

- Оригинал՝ मेज पर एक सेब है। मेज पर चार सेब हैं।
Սեղանի վրա մեկ խնձոր կա։ Սեղանի վրա չորս խնձորներ կան։
कमरे में एक लड़का है। कमरे में पाँच लड़के हैं।
Սենյակում մեկ տղա կա։ Սենյակում հինգ տղաներ կան։

2.

1. Թարգմանիր.

1. Փողոցում մեկ երեխա կա: Փողոցում երեք երեխա կա:
2. Պայուսակում մեկ կանաչ գրիչ է: Պայուսակում չորս կանաչ գրիչներ են:
3. Սեղանի վրա կարմիր խնձոր է: Սեղանի վրա կարմիր խնձորներ են:

2. Նոր բառերը գրիր բառատեսքում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
յե		յե	սրանք (եթե առարկան, որի մասին խոսվում է, գտնվում է մոտ) –
վե		վե	դրանք (եթե առարկան, որի մասին խոսվում է, գտնվում է հեռու) –

Հիշիր. Հոգնակի թվում **यह**-ն փոխվում է **ये**-ի, իսկ **वह**-ն՝ **वे**-ի:

Օրինակ՝ यह लड़का है। Սա տղա է: ये लड़के हैं। Սրանք տղաներ են:

यह लड़का अच्छा है।

ये लड़के अच्छे हैं।

Այս տղան լավն է:

Այս տղաները լավն են:

वह सेब है।

वे सेब हैं।

Դա խնձոր է:

Դրանք խնձորներ են:

3. Թարգմանիր հինդի.

1. Սա դեղին բանան է: Սրանք դեղին բանաններ են:
2. Դա կանաչ վարունգ է: Դրանք կանաչ վարունգներ են:
3. Սա մեծ դուռ է: Սրանք մեծ դռներ են:
4. Դա խակ խնձոր է: Դրանք խակ խնձորներ են:

Հիշիր. Եթե նախադասության մեջ թվարկում կա, ապա նախադասության վերջում դրվում է **है** :

Орինակ кмре में लड़का और लड़की हैं ।

Սենյականում տղա և աղջիկ (կա) են:

मेज पर एक अनार, एक सेब और एक आम हैं ।

Սենյանի վրա մեկ նուռ, մեկ խնձոր և մեկ մանգո կա:

3.

1. Թարգմանիր.

1) Իմ սենյանի վրա մեկ գրիչ և երկու ռետին կա:

2) Պայուսականում մեկ տետր, չորս գիրք և հինգ գրիչ կա:

3) Այստեղ՝ սենյականում, Մերին և Նարինեն են:

4) Արմենն ու Արմանը փողոցում են:

2. Գրիր նոր տառերն ու բառերը և սովորիր:

3. Թարգմանիր.

- Բաժակի մեջ թեյ է: - Այո, բաժակի մեջ թեյ է:

- Այդ թեյը տա՞ք է: - Այո, այն տաք է:

- Թեյի մեջ շաքար կա՞: - Այո, թեյի մեջ շաքար կա:

4. Կարդա և թարգմանիր.

मेरे बैग में एक किताब, एक कापी, तीन काली कलमें और एक बड़ा रबड़ हैं।

ये आरतूर और हारूथ हैं। ये अच्छे लड़के हैं।

आरतूर और हारूथ बच्चे नहीं हैं। ये बड़े लड़के हैं।

पीली मेज पर चार अनार हैं। क्या ये अनार अच्छे हैं?

जी नहीं, ये अनार अच्छे नहीं हैं। ये कच्चे हैं।

काली मेज पर पाँच लाल सेब हैं।

क्या वे सेब अच्छे हैं?

जी हाँ, वे सेब अच्छे हैं।

कमरे में तीन लड़के हैं या चार?

कमरे में तीन लड़के हैं।

वे तीन लड़के कौन-कौन हैं?

ये हार्डिक, आरतूर और हारूथ हैं।

यहाँ मेज पर पाँच आम हैं और वहाँ मेज पर एक आम है।

वहाँ खिड़की पर एक पीला केला है और वहाँ अलमारी में तीन हरे खीरे हैं।

5. Թարգմանիր.

1. Սենյակում՝ սեղանի վրա, գիրք և տետր կա:
2. Տետրը դեղին է, իսկ գիրքը՝ կարմիր:
3. Դեղին տետրի վրա հինգ գրիչ կա:
4. Կարմիր գրքի վրա երեք ռետին և չորս կավիճ կա:

ԴԱՍ 17

Կցագիր Դ տրը

Տրը Դ կցագիրը ստացվում է Դ տը, Դ ընդ և Դ ը տառերի համադրությունից:
 $\text{Դ} + \text{Դ} + \text{Դ} = \text{Դ}$

1.

1. Նոր տառը գրիր 3 տող:
2. Նոր բառերը գրիր բառատետրում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
चित्र	ար.	ճիտը	նկար
छात्र	ար.	չատը	աշակերտ
छात्रा	իգ.	չատրա	աշակերտուհի
मित्र	ար.	միտը	ընկեր
पत्र	ար.	պըտը	նամակ

3. Հիշիր, թե ինչպես են փոխվում արական սեռի գոյականները հոգնակի թվում և թարգմանիր բառակապակցությունները.

1. Մեծ նկար – մեծ նկարներ
2. Լավ աշակերտ – լավ աշակերտներ
3. Մեր ընկերը – մեր ընկերները
4. Իմ նամակը – իմ նամակները

4. Կարդա և թարգմանիր: Բացատրիր ածականների և գոյականների վերջավորությունը.

1. यहाँ दीवार पर चार चित्र हैं और वहाँ दीवार पर एक चित्र है।
2. कक्षा में एक छात्रा और पाँच छात्र हैं।

3. मेरी मेज पर चार पत्र हैं।
4. পেত্যা और दीমা मेरे अच्छे मित्र हैं।

Հարցական դերանունն Կիտնե - քանի՞

Շնչավոր և անշունչ առարկաների քանակի մասին հարց տալիս գործածվում է Կիտնե - քանի՞ հարցական դերանունը:

Օրինակ՝ Կիտնե ցիլաս (ար.) ի՞նչ? Այստեղ քանի՞ բաժակ(ներ) կա(ն):
 Կիտնե Լճի (ար.) ի՞նչ? Այստեղ քանի՞ տղա(ներ) կա(ն):

Հիշիր. Կիտնե - «քանի՞» հարցական դերանունով նախադասություն կազմելիս գոյականները գործածվում են հոգնակի թվով:

2.

1. Կարդա և թարգմանիր.

1. Կիտնե ցիտր ի՞նչ? Կիտնե քիչ ցիտր ի՞նչ.
2. Կիտնե քիչ ի՞նչ? Կիտնե Երկ ի՞նչ.
3. Մեյ թր Կիտնե Երկ ի՞նչ? – Մեյ թր Երկ ի՞նչ.

2. Թարգմանիր հինդի.

1. Այստեղ քանի՞ տղա կա: Այստեղ հինգ տղա կա:
2. Սեղանին քանի՞ վարունգ կա: Սեղանին չորս կանաչ և երեք դեղին վարունգ կա:
3. Սենյակում քանի՞ երեխա կա: Սենյակում չորս երեխա կա:
4. Սև սեղանի վրա երեք դեղին, մեկ կանաչ և մեկ կարմիր խնձոր կա:
5. Դեղին սեղանի վրա մեկ կանաչ և երեք կարմիր խնձոր կա:

3. Պատասխանիր հարցերին.

1. Կալի Մեյ թր Կիտնե Սեբ ի՞նչ?	4. Բիլի Մեյ թր Կիտնե Կիտնե Սեբ ի՞նչ?
2. Բիլի Մեյ թր Կիտնե Սեբ ի՞նչ?	5. Կա Կալի Մեյ թր Լալ Սեբ ի՞նչ?
3. Կալի Մեյ թր Կիտնե Բիլ Սեբ ի՞նչ?	6. Կա Բիլի Մեյ թր Բիլ Սեբ ի՞նչ?

4. Գրիր նոր տառերն ու բառերը և սովորիր:

5. Թարգմանիր հինդի.

1. Այս տղան լավ աշակերտ է: Այս տղաները լավ աշակերտներ են:

2. Փողոցում մեծ կանաչ ծառ կա: Փողոցում մեծ կանաչ ծառեր կան:
 3. Դեղին սեղանի վրա մեկ մեծ նկար կա: Դեղին սեղանի վրա հինգ մեծ նկարներ կան:

6. Թարգմանիր.

1. दीवार पर कितने चित्र हैं? दीवार पर चार चित्र हैं।
2. काली मेज पर कितने पत्र हैं ? काली मेज पर तीन पत्र हैं।
3. कमरे में कितने दरवाजे हैं? कमरे में एक दरवाज़ा है।

ԴԱՍ 18

ԴՕ-մատրա

Օ երկար ձայնավորը բաղաձայնից հետո գրվում է հատուկ նշանով՝
 Դ «Օ-մատրա»:

 1.

1. ԴՕ-մատրան և վանկերը գրիր 3-ական տող:

चो - ճօ, छो - չհօ, गो - գօ, त्रो - տրօ:

2. Կարդա.

1) को-लो-मो-तो-पो - दो- बो - डो - रो - वो - यो - हो - सो -जो - खो - नो - जो - गो
 - चो - छो - त्रो-क्यो

2) सोर, चोर, जोर, लोग, रोज, गोल, खोज, गोरी, चोरी, तोता, पोता,
 लोरी, दोस्त, खोना, सोना, छोड़ना, तोड़ना, जोड़ना, बोलना

3. Նոր բառերը գրիր բառատեսքում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
दो		դօ	երկու
चिड़िया	իգ.	ճիրիյա	թռչուն

$$2 = 2$$

Իգական սեռի գոյականի հոգնակի թվի կազմությունը

Հիշիր. Եթե իգական սեռի գոյականը վերջանում է երկար ի-ով (ई), ապա հոգնակի թիվը կազմելիս երկար ի-ն (ी) դառնում է կարճ ի (ि), և ավելանում է यौ «յա» վերջավորությունը:

Օրինակ՝ खिड़की - պատուհան, खिड़कियाँ - պատուհաններ,
अलमारी - պահարան, अलमारियाँ - պահարաններ,
यह लड़की है। Սա աղջիկ է:
ये लड़कियाँ हैं। Սրանք աղջիկներ են:

Հիշիր. Եթե իգական սեռի գոյականը վերջանում է я (या) տառով, ապա հոգնակի թվի կազմության ժամանակ ավելանում է անունափկայի (նընդդրբինդու) (ँ) նշանը:

Օրինակ՝ चिड़िया - թռչուն, चिड़ियाँ - թռչուններ,
वह चिड़िया है। Սա թռչուն է:
वे चिड़ियाँ हैं। Սրանք թռչուններ են:

Հիշիր. Եթե իգական սեռի գոյականը վերջանում է ा ա տառով, ապա հոգնակի թվի ժամանակ ավելանում է ऐ - է՛-նոգային:

Օրինակ՝ माता - माताएँ छात्रा - छात्राएँ

մայրիկ - մայրիկներ աշակերտուհի - աշակերտուհիներ

Եթե իգական սեռի գոյականը վերջանում է ५ տառով, օրինակ՝ मेज, किताब, कलम ապա հոգնակին կազմելիս վերջում ավելանում է «է» նոգային ै:

Օրինակ՝ मेजें, किताबें, कलमें

Եթե իգական սեռի գոյականները վերջանում են ցանկացած հնչյունով, բացի կարճ և երկար ि ी -ից՝ («ի»-եր) և यी-ից, ապա վերջում ավելանում է ऐ:

ऐ - ձայնավորից հետո, ै - բաղաձայնից հետո

Օրինակ՝ माता - माताएँ मेज - मेजें

մայրիկ - մայրիկներ, սեղան - սեղաններ,
 छात्रा - छात्राएँ दीवार - दीवारें
 աշակերտ - աշակերտներ, պատ - պատեր:
 यहाँ एक औरत और एक छात्रा हैं ।
 Այստեղ մեկ կին և մեկ աշակերտուհի կա:
 वहाँ दो औरतें और दो छात्राएँ हैं ।
 Այնտեղ երկու կին և երկու աշակերտուհի կա:

Ածականի հոգնակի թվի կազմությունը

Հիշիր. Ածականը իգական սեռի հոգնակի թվում չի փոփոխվում:

Ориental` अच्छी लड़की - լավ աղջիկ,
 अच्छी लड़कियाँ - լավ աղջիկներ,
 बड़ी मेज - մեծ սեղան,
 बड़ी मेजें - մեծ սեղաններ:

2.

1. Լրացրու աղյուսակը.

Եզակի թիվ	հոգնակի թիվ	թարգմանություն
बड़ी खिड़की		
नीली अलमारी		
पीली कापी		
मेरी सहेली		
पतली लड़की		
हमारी दादी		
हरी दीवार		
बड़ी सड़क		
अच्छी औरत		
नई किताब		
पीली मेज		

अच्छी माता		
पतली छात्रा		

2. *Գրիր նոր տառերն ու բառերը և սովորիր:*

3. *Կարդա, արտագրիր և թարգմանիր.*

1) कक्षा में तीन लड़कियाँ हैं । ये आनी, नारे और आरपी हैं । ये अच्छी छात्राएँ हैं । ये मेरी सहेलियाँ हैं । ।

2) सड़क पर दो औरतें हैं । ये मेरी दादी जी और मेरी माता जी हैं ।

3) मेरी मेज पर दो किताबें और चार कापियाँ हैं।

4) मेरे कमरे में तीन बड़ी खिड़कियाँ हैं और एक बड़ा दरवाज़ा है। यहाँ दो मेजें और दो अलमारियाँ हैं ।

5) मेज पर तीन किताबें हैं और अलमारी में पाँच किताबें हैं ।

4. *Թարգմանիր.*

ա) Պայուսակում երկու կանաչ և երեք դեղին տետրեր կան:

բ) Իմ ընկերուհիները լավ աղջիկներ են:

գ) Սենյակում չորս սեղան, երկու պատուհան և մեկ դուռ կա:

դ) Պահարանում հինգ նոր գրքեր կան:

ե) Դասարանում չորս աշակերտուհի կա:

ԴԱՍ 19

Ծ թը քմային

Թը շնչեղ քմային բաղաձայնը գրվում է Ծ նշանով:

 1.

1. *Նոր տառը գրիր 3 տող:*

2. *Նոր բառերը գրիր բառատետքում և սովորիր.*

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
ठीक		թիկ	ճիշտ, նորմալ
पाठ	ար	պաթ	դաս

मीठा		միթա	քաղցր
छः		չըհ	վեց
सात		սատ	յոթ
आठ		աթ	ութ
नौ		նո	ինը
दस		դըս	տասը

6 - Է, 7 - Թ, 8 - Շ, 9 - Ջ, 10 - ՅՕ

छः सात आठ नौ दस

3. Կարդա.

1. ठ - ठा - ठि - ठी - ठे - ठै - ठो - ठौ
2. ठीक, ठेला, पीठ, पाठ, साठ, बैठक, कठिन, मिठास

4. Թարգմանիր.

वह पाठ ठीक है।
चाय गर्म और मीठी है।
लाल सेब मीठा है और हरा सेब मीठा नहीं है।

5. Կարդա և թարգմանիր.

कमरे में सात छात्राएँ हैं। क्या यह ठीक है ? जी हाँ, यह ठीक है। कमरे में सात छात्राएँ हैं।
सड़क पर नौ औरतें हैं। क्या यह ठीक है? जी नहीं, यह ठीक नहीं है। सड़क पर आठ औरतें हैं।

6. Թարգմանիր.

- 1) - Սև սեղանի վրա ութ տետր կա: Ճիշտ է:
- Այո ճիշտ է, սև սեղանի վրա ութ տետր կա:
- 2) - Այդ տետրերը սև են: Ճիշտ է: - Ոչ, ճիշտ չէ: Այդ տետրերը սև չեն:
Սեղանի վրա մեկ կապույտ և յոթ դեղին տետրեր կան:

Իգական սեռի հարցական դերանունն ԿԻՏՆԻ «քանի»:

Հիշիր. Իգական սեռի առարկաների քանակի մասին հարց տալիս գործածում ենք ԿԻՏՆԻ «քանի» հարցական դերանունը:

Օրինակ՝ *यहाँ कितनी मेजें (իգ. սեռ) हैं ? Այստեղ քանի՞ սեղաններ կան:*
वहाँ कितनी लड़कियाँ (իգ. սեռ) हैं ? Այնտեղ քանի՞ աղջիկներ կան:

2.

1. Կարդա և թարգմանիր.

मेज पर कितनी कापियाँ हैं?

मेज पर सात किताबें हैं।

मेज पर छः कापियाँ हैं।

यहाँ कितनी छात्राएँ हैं?

मेज पर कितनी किताबें हैं?

यहाँ आठ छात्राएँ हैं।

2. Գրիր նոր տառերն ու բառերը և սովորիր:

3. Կարդա, թարգմանիր և պատասխանիր հարցերին.

अलमारी में आठ किताबें हैं ।

क्या यह ठीक है? (Արդյոք դա ճիշտ է:)

काली मेज पर छः कापियाँ और एक कलम हैं। क्या यह ठीक है?

4. Թարգմանիր.

1) Սեղանի վրա մեկ կարմիր խնձոր կա: Այս խնձորը մեծ ու քաղցր է:

2) Սա մեր դասարանն է: Այն մեծ է:

3) Սեղանի վրա բաժակ կա: Բաժակի մեջ տաք թեյ է: Այդ թեյը քաղցր է:

5. Կարդա, արտագրիր և թարգմանիր.

क्या ये लड़कियाँ अच्छी छात्राएँ हैं?

जी हाँ, ये लड़कियाँ अच्छी छात्राएँ हैं।

क्या ये किताबें नई हैं?

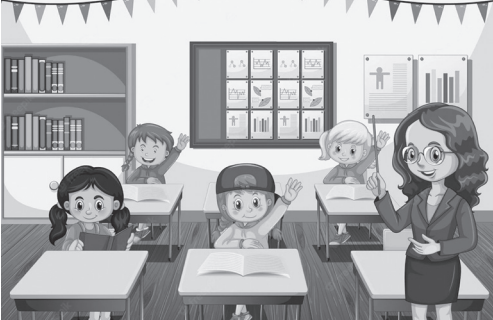
जी नहीं, ये किताबें नई नहीं हैं।

क्या कमरे में काली अलमारियाँ हैं?

जी नहीं, कमरे में काली अलमारियाँ नहीं हैं।

यहाँ पीली अलमारियाँ हैं।

6. Պատասխանիր հարցերին՝ ըստ նկարների.

कमरे में कितनी अलमारियाँ हैं?	
यहाँ कितनी खिड़कियाँ हैं?	
अलमारी में कितनी किताबें हैं?	
कक्षा में कितनी छात्राएँ हैं?	

13-19-ՐԴ ԴԱՍԵՐԻ ԿՐԿՆՈՒԹՅՈՒՆ

Բացի նոր տառերից, այս դասերից սովորեցիք գոյականների և ածականների ուղղակի և անուղղակի հոլովները, իմացաք՝ անուղղակի ձևում ինչ դեր ունեն կապերը: Սովորեցիք նաև գոյականի և ածականի հոգնակի թվերի կազմությունը, կիտնե և կիտնի (քանի՞) հարցական դերանուններով նախադասության կազմությունը:

Կրկնենք միասին:

1. Նոր տառերը.

- բաղաձայնները. ग; च; छ; ठ;	- մատրաները. ो ौ
- ձայնավորները. औ; अ; ए;	- կցագրերը. ऋ;

2. Ուղղակի և անուղղակի հոլովները.

Եթե բառը կամ բառակապակցությունը պատասխանում է ո՞վ կամ ի՞նչ հարցերին, ապա այն ուղիղ հոլովով է:

Օրինակ՝ बड़ा लड़का ո՞վ - մեծ տղա,
मेरी किताब ի՞նչը - իմ գիրքը:

Եթե բառը (կամ բառակապակցությունը), բացի ո՞վ և ի՞նչ հարցերից, պատասխանում է ցանկացած այլ հարցի, գործածվում է կապերի հետ, ապա այն անուղղակի կամ թեք հոլով ունի:

Օրինակ՝ लाल किताब में ինչի՞ մեջ - կարմիր գրքի մեջ:

3. Հարցական դերանուններ.

कौन ո՞վ
कितने, कितनी քանի՞

Կիտնե հարցական դերանունը հոգնակի թվում դրվում է արական սեռի գոյականից առաջ, իսկ կիտնի բառը՝ հոգնակի թվի իգական սեռի գոյականից առաջ:

1.

1. Կրկնիր այն կանոնները, ըստ որոնց արական և իգական սեռի գոյականներն ու ածականները հոգնակի թիվ են ստանում:

2. Կարդա նախադասությունները և թարգմանիր.

यह एक पीला केला है। ये दो पीले केले हैं।

यह एक दादा है। ये तीन दादा हैं।

वह एक बड़ा राजा है। वे सब बड़े राजा हैं।

वह एक कच्चा सेब है। वे पाँच कच्चे सेब हैं।
यह एक नीली दीवार है। ये छः नीली दीवारें हैं।
यह एक अच्छी छात्रा है। ये सात अच्छी छात्राएँ हैं।
वह एक पतली कापी है। वे चार पतली कापियाँ हैं।
वह एक हरी चिड़िया है। वे आठ हरी चिड़ियाँ हैं।
वह एक मेरा मित्र है। वे नौ मेरे मित्र हैं।

3. Թարգմանիր.

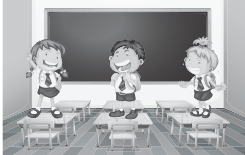
1. Սեղանի վրա հինգ բանան, յոթ խնձոր, երեք մանգո, չորս նուռ և ինը վարունգ կա:
2. Բանանը և մանգոն դեղին են, խնձորը և նուռը՝ կարմիր, իսկ վարունգը՝ կանաչ:
3. Բանանները, մանգոները և խնձորները քաղցր են, իսկ նռները խակ են:
4. Սենյակում երեք աշակերտ և չորս աշակերտուհի կա:
5. Սեղանի վրա երկու դեղին տետր կա:
6. Քանի՞ տետր ու քանի՞ գրիչ կա սեղանի վրա:
7. Սա դեղին բանան է, իսկ սա՝ կարմիր խնձոր:
8. Այս պատերը կանաչ են, իսկ պատուհանները՝ սպիտակ:
9. Սենյակում վեց պատուհան կա:
10. Երկու պատուհանը բաց է, իսկ երկուսը՝ փակ:

3. Ուշադիր դիտիր աղյուսակը, բացատրիր՝ ինչպիսի կանոններ և ինչ օրինակներ են օգտագործվել: Ինչ եզրակացության եկար՝ նայելով աղյուսակին.

	եզակի թիվ		հոգնակի թիվ
	ուղիղ ձև	անուղղակի ձև	ուղիղ ձև
Արական սեռ	मीठा आम քաղցր մանգո	मीठे आम में քաղցր մանգոյի մեջ	मीठे आम քաղցր մանգոններ
	पतला लड़का նիհար տղա	पतले लड़के पर նիհար տղայի վրա	पतले लड़के նիհար տղաներ
	हमारा दादा մեր պապիկը	हमारे दादा पर մեր պապիկի վրա	हमारे दादा մեր պապիկները
	बड़ा राजा մեծ թագավոր	बड़े राजा पर մեծ թագավորի վրա	बड़े राजा մեծ թագավորներ

Իզական սեռ	पीली कापी դեղին տետր काली मेज սև սեղան अच्छी छात्रा լավ աշակերտուհի नीली चिड़िया կապույտ թռչուն	पीली कापी में դեղին տետրի մեջ काली मेज पर սև սեղանի վրա अच्छी छात्रा पर լավ աշակերտուհու վրա नीली चिड़िया में կապույտ թռչնի վրա	पीली कापियाँ դեղին տետրեր काली मेजें սև սեղաններ अच्छी छात्राएँ լավ աշակերտուհիներ नीली चिड़ियाँ կապույտ թռչուններ

4. Կարդա, թարգմանիր և պատասխանիր հարցերին ըստ նկարների.

यह लड़का कौन है?		यह लड़की कौन है?	
यहाँ कितने दादा हैं?		यहाँ कितने खीरे हैं?	
यहाँ कितनी चिड़ियाँ हैं?		वहाँ कितने पेड़ हैं?	
कमरे में कितनी छात्राएँ हैं?		सड़क पर कितनी औरतें हैं?	

5. Թարգմանիր.

- ա. Սենյակում երկու աշակերտ և երեք աշակերտուհի կա: Ճիշտ է:
 - Այո, ճիշտ է: Սենյակում երկու աշակերտ և երեք աշակերտուհի կա:
 բ. Սեղանի վրա հինգ խակ բանան կա: Ճիշտ է:
 - Ոչ, ճիշտ չէ: Սեղանի վրա վեց հասած բանան և մեկ խակ բանան կա:
 գ. - Մեր սենյակում քանի՞ պահարան կա:
 - Մեր սենյակում ութ պահարան կա:

6. Լրացրու աղյուսակը և թարգմանիր.

Եզակի թիվ		հոգնակի թիվ
ուղիղ ձև	անուղղակի ձև	ուղիղ ձև
हरा खीरा	...	...
मेरा पत्र	...	...
काली अलमारी	...	...
नई किताब	...	...
अच्छी माता	...	...

7. Արտագրիր, փակագծերի բառերը գործածիր համապատասխան հոլովով.

यह (बड़ा) कमरा है। (कमरा) में चार (दीवार), तीन (खिड़की) और एक (बड़ा) दरवाज़ा (है)। (दरवाज़ा) पर दो (चित्र) हैं। (कमरा) में दस (मेज) हैं और चार (अलमारी) हैं। (मेरा) मेज पर पाँच (कापी), चार (कलम) और दो (रबड़) हैं। (काला) अलमारी में दस (किताब) हैं और (पीला) अलमारी में नौ (किताब) हैं।

ԴԱՍ 20

Թ դի՛ր քմային

Դի՛ր շնչեղ քմային բաղաձայնը գրվում է Թ նշանով:

 1.

1. Նոր տառը գրիր 3 տող:

2. Կարդա.

ढ-ढा-ढि-ढी-ढे-ढै-ढो-ढौ, बढ़ना, बढ़िया, पढ़ा-लिखा, पढ़ना, पढ़ाना, चढ़ाना

Բայի անորոշ ձևը

Բայի անորոշ ձևը պատասխանում է ի՞նչ անել հարցին:

Հիշիր. Հինդիում բայի անորոշ ձևը կազմվում է արմատից և Ռ (նա) վերջավորությունից:

Օրինակ՝ लिखना գրել (արմատը՝ लिख),
रखना լցնել, դնել (արմատը՝ रख):

 2.

1. Նոր բառերը գրիր բառատեսքում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
लिखना		լիքնա	գրել
पढ़ना		պըրհնա	կարդալ, սովորել
देखना		դեքնա	նայել, տեսնել, դիտել
रखना		րըքնա	դնել, լցնել
बैठना		բեթնա	նստել

Հիշիր. Թե՛ բառակապակցությունների, թե՛ նախադասությունների մեջ բայերը գրվում են վերջում:

Օրինակ՝ कापी में लिखना Տետրի մեջ գրել:
किताब पढ़ना Գիրքը կարդալ:

2. Թարգմանիր բառակապակցությունները.

սենյակում նստել, տետրը սեղանի վրա դնել, նոր գիրքը կարդալ, նամակ գրել, նկարին նայել, գիրք գրել, նամակը բացել, տետրի մեջ գրել:

3. Թարգմանիր.

गिलास मेज पर रखना, सड़क पर देखना, कापी में पाठ लिखना, नई किताब पढ़ना

4. Թարգմանիր.

Գրքին նայել, տետրը պահարանի մեջ դնել, նամակը կարդալ, աթոռին նստել, դասերը սովորել:

ԴԱՍ 21

Օ 0

Օ ծայնավորը բառի սկզբում և ծայնավորից հետո գրվում է Օ նշանով, իսկ բառամիջում գրվում է օ-մատրա՝ Ն նշանով:

1.

1. Նոր տառը գրիր երեք տող:
2. Կարդա.

ओक, ओर, ओला, ओखा, ओढ़नी, आओ, बताओ, पढ़ाओ, बचाओ, दिखाओ

3. Նոր բառերը գրիր բառատեսքում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
खोलना		քօլնա	բացել
आना		անա	գալ
जाना		ջանա	գնալ
बताना		բըտանա	բացատրել, ասել
खाना		քանա	ուտել

- 4 Կարդա և թարգմանիր.

किताब खोलना और पढ़ना
कापी खोलना और लिखना
दरवाजा खोलना और कमरे में आना
हिन्दी पाठ पढ़ाना
हरे खीरे खाना

5. Թարգմանիր բառակապակցությունները.

दरवाजा खोलना, कक्षा में आना, सड़क पर जाना, सेब खाना, पाठ पढ़ाना

6. Թարգմանիր.

ա) Բացել նամակը և կարդալ:
բ) Քաղցր խնձոր ուտել:
գ) Դասարան մտնել:

դ) Դասարան գալ:
ե) Դասը բացատրել:

ԴԱՍ 22

Բայի հրամայական եղանակը

Պարզ ձև

Հրամայական եղանակը արտահայտում է խնդրանք կամ հրաման ինչ-որ գործողություն կատարելու համար:

Հիշիր. Հրամայական խոնարհման պարզ ձևը կազմելիս բայի արմատին ավելացնում ենք O վերջավորությունը:

Եթե հիմքը վերջանում է բաղաձայնով, ապա ավելացնում ենք ի օ-մատրա:

Օրինակ՝ देखна - նայել, देखो նայիր(եք), खोलना - բացել खोलो - բացիր(եք)

Եթե բառի հիմքը վերջանում է ձայնավորով, ապա գրում ենք ओ :

Օրինակ՝ आना գալ, मंनते, आओ - մտիր(եք):

Հրամայական եղանակի պարզ ձևը հիմնականում գործածում են ընկերներին, գործընկերներին, հասակակիցներին, ինչպես նաև նույն տարիքի կամ դիրքի անձանց դիմելիս:

1.

1. Գրիր և հիշիր բառակապակցությունները.

ա) हिन्दी पढ़ना - հինդի սովորել
हिन्दी पढ़ो - սովորիր(եք) հինդի

բ) हिन्दी में पढ़ना - հինդի կարդալ
हिन्दी में पढ़ो - կարդա՛(ցե՛ք) հինդի

Հրամայական նախադասություններ

Հիշիր. Հրամայական նախադասություն կազմելիս հրամանը կրող բայը դրվում է նախադասության վերջում:

Օրինակ՝ राम, मेज पर तीन सेब रखो !

Ռ-ամ, սեղանի վրա երեք խնձոր դիր:

लुसिने और कारेन, कापियाँ खोलो!

Լուսինե և Կարեն, տետրերը բացե՛ք:

Ուշադրություն: Հրամայական նախադասության վերջում չեն դրվում հոնա բայի խոնարհված ձևերը (है; हैं):

2. Թարգմանիր նախադասությունները.

काली मेज पर नौ पीले केले, पाँच लाल अनार, आठ हरे सेब और चार पीले आम रखो।

बैग में सात कापियाँ और छः किताबें रखो।

खिड़की खोलो।

कमरे में आओ।

कापियाँ खोलो और लिखो।

3. Կարդա և թարգմանիր.

कमला, यहाँ आओ और पाठ बताओ।

ये दो सेब खाओ।

कापी में हिन्दी में लिखो।

मारी, कमरे में आओ और यहाँ बैठो।

हिन्दी में ठीक पढ़ो।

डेविड, काली अलमारी खोलो और मेरी किताब वहाँ रखो।

4. Թարգմանիր.

1. Բացիր տետրը: Գրիր հինգիի դասը:

2. Նայիր գրքին: Կարդա՛:

3. Գիրքն ու տետրը պայուսակի մեջ դիր:

4. Նարե և Մանե, այս քաղցր մանգոն կերե՛ք:

5. Հետևյալ բայերը դարձնել հրամայական.

रखना, देखना, लिखना, पढ़ना, खोलना, बैठना, बताना, आना, जाना, खाना

6. Կարդա և թարգմանիր.

लिलीथ, कापी खोलो और लिखो!

एल्या, किताब खोलो और पढ़ो!

रामू, यहाँ आओ और बैठो!
 आन्ना, दरवाजा खोलो!
 छात्रो, हिन्दी में ठीक पढ़ो!
 आस्तगिक, कापियाँ, किताबें और कलमें पीली मेज पर रखो!

7. Թարգմանիր հինդի.

1. Արի՛ այստեղ: Նստի՛ր:
2. Գնա՛ այնտեղ:
3. Բացատրի՛ր նոր դասը:

ԴԱՍ 23

Յ ու

Ու կարճ ծայնավորը բառի սկզբում և ծայնավորից հետո գրվում է Յ նշանով:

1.

1. Նոր տառը գրիր 3 տող:
2. Կարդա.

उगना, उजला, उठना, उड़ना, उदार, उदास, उचित
 उछलना, उठाना, उपकार, उपयोगी, उपहार, उपासना, उबलना, उम्मीद, उल्लास

3. Գրիր նոր բառերը և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
उठना		ութընա	վեր կենալ
उतारना		ուտարնա	հանել
बच्यो		բըճնո՛	երեխաներ (կոչական)
लेना		լենա	վերցնել
देना		դենա	տալ
पीना		պինա	խմել

4. Գտիր տրված բայերի հիմքը (հրամայականի 1-ին ձևը)։

उठना, उतारना, खाना, बताना, आना, जाना, बैठना, खोलना, लेना, देना, पीना

Հիշիր. Հրամայական եղանակի 2-րդ խոնարհումը
लेना, देना, पीना

लेना - վերցնել

लो - վերցրու (վերցրեք)

देना - տալ

दो - տուր (տվեք)

पीना - խմել

पियो - խմիր (խմեք)

5. Այս օրինակները գրիր տետրի մեջ և հիշիր.

Հիշիր. Չպետք է շփոթել दो (տուր, տվեք) բայը և दो (երկու) թիվը։
Հիշեք, որ բայերը միշտ գրվում են նախադասության վերջում, մինչդեռ
թվականը դրվում է նախադասության միայն սկզբում կամ մեջտեղում։

Օրինակ՝

तीन सेब दो ! Երեք խնձոր տո՛ւր։

मेज पर दो कापियाँ रखो ! Սեղանի վրա երկու տետր դի՛ր։

दो किताबें दो ! Երկու գիրք տո՛ւր։

6. Կարդա և թարգմանիր.

आशा, बड़ा रबड़ लो और बैग में रखो!

आरतूर, मीठी चाय पियो!

विक्टोरिया, लाल सेब दो!

आरमिने, मेज पर छः सेब हैं। चार सेब बैग में रखो और दो सेब खाओ!

आनी, पीले केले दो!

लूसिने, पाठ संख्या दो समझाओ!

7. Թարգմանիր.

1) Իմ սենյակ արի՛։

2) Պահարանը բացի՛ր և այնտեղ դի՛ր նոր գրքերը։

3) Վերցրո՛ւ տետրը, բացի՛ր և դասդ գրի՛ր։

4) Կանգնի՛ր և պատմի՛ր դասը։

8. Կարդա տեքստը դերերով և թարգմանիր.

Դերեր՝ ուսուցչուհի, Լուսինե, Արմեն, Արման, Գայանե, Էլյա

- नमस्ते, बच्चो।

- नमस्ते जी।

-बैठो। बच्चो कापी खोलो और गृह कार्य लिखो। आरमान, उठो। बताओ यह कौन है।

-यह लड़का आरमेन है।

-क्या आरमेन अच्छा लड़का है ?

-जी हाँ, आरमेन अच्छा लड़का है। वह मेरा मित्र है।

-ठीक है। बैठो। लुसिने, उठो। बताओ कक्षा में कितने छात्र-छात्राएँ हैं।

-कक्षा में सात छात्र और पाँच छात्राएँ हैं।

-अच्छा, बताओ दीवार पर कितने चित्र हैं।

-दीवार पर आठ चित्र हैं।

-ठीक है। बैठो। बच्चो, किताबें खोलो। गायाने, पढ़ो।

-यह मीठा आम है। क्या आम मीठा है? जी हाँ, आम मीठा है।

-वे कच्चे सेब हैं। क्या सेब अच्छे हैं? जी नहीं, सेब अच्छे नहीं हैं, वे कच्चे हैं।

-अच्छा। एल्या, उठो। बताओ, मेज पर चार कापियाँ हैं या पाँच ?

-मेज पर चार कापियाँ हैं।

-मेज पर कितनी किताबें हैं ?

-मेज पर एक किताब है।

-कापियाँ लो और किताब पर रखो। क्या किताब पर कापियाँ हैं ?

-जी हाँ, किताब पर चार कापियाँ हैं।

-अच्छा, बैठो। नमस्ते, बच्चो।

-नमस्ते जी।

9. Թարգմանիր.

काली कलम लो और पीली मेज पर रखो!

नई किताब लो और अलमारी में रखो!

गर्म चाय पियो!

दो खीरे और तीन अनार दो!

10. Թարգմանիր.

1. Վե՛ր կաց և արի՛ այստեղ:

2. Վե՛ր կաց և բացի՛ր դուռը:

3. Պահարանում գրքեր կան: Հանի՛ր մի գիրքը:

4. Վերցրո՛ւ իմ տետրը և դի՛ր պայուսակի մեջ:

5. Այստեղ՝ բաժակի մեջ, քաղցր տաք թեյ է:
6. Վերցրո՛ւ բաժակը և խմի՛ր թեյը:

ԴԱՍ 24

Ե տը քմային

Տը քմային բաղաձայնը գրվում է Ե նշանով:

1. Նոր տառը գրիր 3 տող:
2. Կարդա.

Ե - Ե - Ե - Ե - Ե - Ե - Ե
 Եր, Եաբր, ԵիկԵ, Եիկա, Եենիս, Եոթի
 ԵԵ, ԵոԵի, ԵոԵա, ԵոԵ, ՕոԵրԵոԵ

3. Նոր բառերը գրիր բառատեսքում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
Եոթի	իգ.	տոպի	գլխարկ
ԵոԵի	իգ.	ռօտի	հաց
ԵոԵ	ար.	կօտ	բաճկոն
ՕոԵրԵոԵ	ար.	օվրրկօտ	վերարկու
ԵոԵա	-	չօտա	փոքր
ԵոԵա	-	մոտա	գեր, խիտ
ԵԵԵԵԵ	ար.	տըմատըր	լուիկ

4. Կարդա և թարգմանիր.

लूसा, टोपी उतारो।
 ताथेव, रोटी खाओ।
 इशखान, टमाटर लो और मेज पर रखो।
 कोट पतला है और ओवरकोट मोटा है।
 आराईक, बताओ यह छोटा बच्चा कौन है?

5. Թարգմանիր հինդի.

- 1) Երեխաներ, վերարկուները և գլխարկները հանեք:
- 2) Վերցրո՛ւ հացը, նստի՛ր աթոռին և կեր:
- 3) Այս աղջիկը բարձրահասակ և նիհար է, իսկ այն աղջիկը կարճահասակ և գեր է:
- 4) Այս սև վերարկուն իմն է:
- 5) Երկու կարմիր լուխի տուր:

6. Հիշիր գոյականների և ածականների հոգնակիի և անուղղակի ձևի կազմության կանոնները: Լրացրու աղյուսակը.

ուղիղ ձև		անուղղակի ձև
եզակի թիվ	հոգնակի թիվ	եզակի թիվ
छोटी टोपी		
मोटी रोटी		
मेरा कोट		
काला ओवरकोट		
हरा टमाटर		

7. Կարդա և թարգմանիր.

येवा, रोटी खाओ और चाय पियो!
 यह पीली टोपी मेरी है।
 बच्चो, ओवरकोट उतारो!
 मेज पर कितने टमाटर हैं?
 मेरा कोट मोटा है!
 क्या यह कमरा छोटा है?
 जी नहीं, यह कमरा छोटा नहीं है।यह बड़ा है।

8. Կազմիր նախադասություններ նոր բառերով:

ԴԱՍ 25

🌀 ու-մատրա

Ու երկար ծայնավորը բաղաձայնի տակ գրվում է **ու** (ու- մատրա) նշանով:

1. Ու-մատրան և վանկերը գրիր 3-ական տող:

լ ւ լ ու, հ հ ու, ճ ճ ու, ռ ռ ու

Ուշադրություն դարձնել.

र + ू = रू рու

2. Կարդա.

तू दूर, कूड़ा, खूला, चूड़ी, जूता, बूढ़ा, पूरा, पूजा, मूली, सूट, सूरज, टापू, टूटा, छूना, पूछना, सूखना, चूकना, कूदना

3. Գրիր նոր բառերը և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
दूसरा	-	դուսրա	երկրորդ, հաջորդ
मूली	իգ.	մուլի	բողկ
आड़ू	ար.	արու	դեղձ
आलू	ար.	ալու	կարտոֆիլ
पहनना	-	պըհըննա	հագնվել

4. Կարդա և թարգմանիր.

1) -मेज पर आड़ू हैं या केले ?

-मेज पर आड़ू हैं।

-यहाँ कितने आड़ू हैं?

-यहाँ दो आड़ू हैं।

2) -मेज पर आलू हैं। क्या यह ठीक है?

-जी नहीं, यह ठीक नहीं है। मेज पर आलू नहीं हैं। मेज पर मूली है।

3) -यह कोट पतला है। यह कोट उतारो और ओवरकोट पहनो।

4) -सड़क पर दो लड़कियाँ हैं। क्या वह पतली लड़की मारियम है ?

-जी हाँ, वह मारियम है।

- और दूसरी लड़की कौन है?

- दूसरी लड़की शुशान है।

5. Թարգմանիր.

1. Հայկ, հանիր բաճկոնդ և վերարկո՛ւ հագիր:
2. Պահարանում երկու գիրք կա: Մի գիրքը դիր պայուսակի մեջ, իսկ մյուս գիրքը դիր սեղանի վրա:
3. Այս մեծ և դեղին դեղձը քաղցր է: Նարն, կե՛ր այդ դեղձը:

5. Կարդա և թարգմանիր.

मेज पर दो टमाटर हैं।
एक टमाटर बड़ा है और दूसरा छोटा है।
बड़ा टमाटर लाल है, वह अच्छा है। दूसरा टमाटर हरा है, वह कच्चा है।
लाल टमाटर खाओ और कच्चा टमाटर खिड़की पर रखो।

6. Թարգմանիր.

1. Լուսինե՛, վերարկուդ հագիր և գլխարկդ դիր:
2. Վերցրո՛ւ մյուս տետրը և գրիր դասը:
3. Սեղանի վրա քանի՞ բողկ կա:
4. Սեղանի վրա մեկ բողկ կա:
5. Սա կարտոֆիլ է, թե՛ բողկ: Սա կարտոֆիլ է:
6. Բաժակի թեյը քաղցր է և տաք: Վերցրո՛ւ բաժակը, նստիր և խմիր:
7. Արի՛, նստիր, կե՛ր և գնա՛:
8. Մտիր դասարան, նստիր աթոռին, կապույտ տետրը բացիր և գրիր:

20-25-ՐԴ ԴԱՍԵՐԻ ԿՐԿՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ամփոփենք 20-25-րդ դասերի նյութերը: Բացի նոր տառերից և բառերից՝ դուք իմացաք նաև, թե հինդիում ինչպես են կազմվում բայի անորոշ ու հրամայական պարզ ձևերը:

1. Նոր տառերը.

բաղաձայններ՝ ढ ; ट;
ձայնավորներ՝ ओ; उ,
० ու-մատրա

2. Բայի անորոշ ձևի կազմությունը.

բայահիմք + ना վերջավորություն
लिखना, उतारना, आना, देना

3 Հրամայական եղանակի կազմությունը.

բայահիմք + օ (ո)

देखो, खोलो, आओ, खाओ

1. Լրացրու աղյուսակը.

բայի անորոշ ձևը (հիմք + յա)	հրամայական եղանակ (հիմք + օ)	թարգմանությունը
लिखना		
पढ़ना		
देखना		
रखना		
बैठना		
खोलना		
उतारना		
उठना		
पहनना		
बताना		
खाना		
आना		
जाना		
लेना		
देना		
पीना		

2. Թարգմանի՛ր.

मारी, यहाँ आओ और हिन्दी का पाठ पढ़ो!

आराम, उठो और दूसरे कमरे में जाओ!

हाईक, अलमारी खोलो, ओवरकोट और टोपी निकालो और पहनो!

नमस्ते, बच्चो। बैठो!

आनाहीत, ये रोटियाँ खाओ और गर्म चाय पियो!
मारगारीता, दो मीठे आडू दो!

3. Թարգմանիր.

1. Սոնա, նայիր՝ սեղանի վրա կարտոֆիլ է, թե՞ լոլիկ:
2. Արամ, այս բոլկը սեղանի վրա դիր:
3. Երեխաներ, բացե՛ք գիրքը:
4. Մերի, վերարկուդ հանիր:
5. Աննա, այս գրքերը պահարանի մեջ դիր:
6. Երկու լոլիկ տո՛ւր:
7. Վերցրո՛ւ գիրքը և դիր սեղանի վրա:

4. Կարդա, կետերի փոխարեն տեղադրել ճիշտ բառը և թարգմանիր.

Բառեր. कमरे, कौन, खाओ, खोलो, पियो, बताओ, मीठी, रखो, देखो, आओ, ओवरकोट
मारिया, यहाँ और बैठो। रानी, किताब और पढ़ो। एम्मा, दूसरे में जाओ।
स्वेता, यह छोटी, मोटी लड़की है? लिलिथ, टोपी और उतारो और वहाँ
अलमारी में.....। आराम, कमरे में, क्या आनी वहाँ है? रजनी, गर्म रोटियाँ
और यह चाय.....। क्या चाय नहीं है ? यह चीनी लो।

ԴԱՍ 26

Չ ու-մատրա (կարճ)

Ու կարճ ծայնավորը բաղաձայնից հետո փոխվում է Չ (ու-մատրա) նշանի, որը գրվում է անմիջապես բաղաձայնի տակ:

 1.

1. Չ ու-մատրան և վանկերը գրիր երեքական տող.

Կ՛ կու, Ը՛ դու, Է՛ հու, Ր՛ րու

Ուշադրություն դարձրու.

Կ + Չ = Կ՛ րու

2. Կարդա.

- 1) उक-कु-कू, उल-लु-लू, उट-टु-टू, उस-सु-सू, कुछ, कुल, चुप, सुख, पुल, तुम, छुरी, जुदा, तुला, युवा, खुला, कुमार, गुड़िया, गुलाबी, मुरली, पुत्र
2) चुपचाप, पुराना, बुलबुल, बुढ़ापा, यूरोप, गुरू, रुकना, रूमाल, कुत्ता, गुस्सा, छट्टी, तुम्हारा, गुब्बारा, नुक्कड़

3. Գրիր նոր բառերը և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
कुर्सी	իգ.	կուրսի	աթոռ
बुरा	-	բուրա	վատ
बहुत	-	բըհուտ	շատ
सुन्दर	-	սունդըր	գեղեցիկ

4. Կարդա և թարգմանիր.

कुर्सी पर बैठो।

ये दो मूलियाँ अच्छी हैं और वह मूली बुरी है।

यह मोटी लड़की मेरी सहेली है। यह बहुत अच्छी और सुन्दर है।

मेरे बैग में बहुत किताबें और कापियाँ हैं।

5. Թարգմանիր.

1. Իմ արժույթը որտե՞ղ է:
2. Այս լուրիկը վատն է, վերցրո՛ւ մյուսը:
3. Իմ սեղանի վրա շատ գրիչներ կան:
4. Իմ տատիկը շատ լավն է:
5. Այն նկարը շատ գեղեցիկ է:

Անձնական դերանուններ, 1-ին դեմք

Առաջին դեմքի անձնական դերանուններն են՝

मैं - tu, हम - up

 2.

1. Նոր բառերը գրիր բառատետքում և ստվորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
मैं	-	մեյ ^ս	ես
हम	-	հրմ	մենք

Հիշիր. Եթե նախադասությունը սկսվում է **मैं** (ես) դերանունով, ապա նախադասության վերջում գրվում է **हूँ** օժանդակ բայը:

Օրինակ՝ मैं लड़का हूँ। Ես տղա եմ:

मैं अच्छा हूँ। Ես լավն եմ:

मैं सड़क पर हूँ। Ես փողոցում եմ:

Եթե նախադասությունը սկսվում է **हम** (մենք) դերանունով, ապա նախադասության վերջում գրվում է **हैं** օժանդակ բայը:

Օրինակ՝ हम लड़के हैं। Մենք տղաներ ենք:

हम अच्छे हैं। Մենք լավ ենք:

हम सड़क पर हैं। Մենք փողոցում ենք:

2. Կարդա և թարգմանիր.

मैं पुस्तक हूँ। मैं अच्छी और नई हूँ। मैं अलमारी में हूँ।

मैं कापी हूँ। मैं पीली हूँ। मैं बैग में हूँ।

हम कलमें हैं। मैं काली कलम हूँ और मैं लाल कलम हूँ। हम मेज पर हैं।

3. Թարգմանիր.

1. Ես աղջիկ եմ: Ես փոքր աղջիկ եմ: Ես շատ լավն եմ: Ես սենյակում եմ:

2. Մենք աղջիկներ ենք: Մենք փոքր աղջիկներ ենք: Մենք շատ լավն ենք: Մենք սենյակում ենք:

3. Ես աշակերտ եմ: Ես դասարանում եմ: Ես գրում եմ տետրի մեջ:

4. Մենք տղաներ ենք: Մենք աշակերտներ ենք: Մենք հինգի ենք սովորում:

Անձնական դերանուններ,

2-րդ դեմք

2-րդ դեմքի անձնական դերանուններն են՝ **तू** (դու), **तुम** (դու՝ հարգալից դիմելաձև) և **आप** (դուք):

तू (դու) դերանունով դիմում են փոքրերին (երեխայի): Այս դերանունը խիստ հազվադեպ է օգտագործվում:

तुम (դու՝ հարգալից դիմելաձև) օգտագործվում է հավասար տարիքի, կամ կարգավիճակի մարդկանց դիմելիս, օրինակ՝ ընկերոջը, բարեկամին: Այս դերանունը ավելի գործածական է:

आप (դուք) դերանունը օգտագործվում է մեծահասակներին դիմելիս:

3.

1. Գրիր նոր բառերը և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
तू	-	տու	դու
तुम	-	տում	դու (հարգալից ձև)
आप	-	ապ	դուք

Հիշիր. Եթե նախադասությունը սկսվում է **तू** (դու) դերանունով, ապա նախադասության վերջում գրվում է **है** օժանդակ բայը:

Օրինակ՝

तू छोटा बच्चा है। Դու փոքր երեխա ես:

तू अच्छा है। Դու լավն ես:

Եթե նախադասությունը սկսվում է **तुम** դու (հարգալից դիմելաձև) դերանունով, ապա նախադասության վերջում գրվում է **हो**:

Օրինակ՝ तुम कौन हो। Դու ո՞վ ես:

तुम बहुत सुन्दर हो। Դու շատ գեղեցիկ ես:

Եթե նախադասությունը սկսվում է **आप** - դուք դերանունով, ապա նախադասության վերջում գրվում է **हैं** օժանդակ բայը:

Օրինակ՝ आप कौन हैं ? Դուք ո՞վ եք:

आप अच्छे व्यक्ति हैं। Դուք լավ մարդ եք:

2. Կարդա և թարգմանիր.

गायाने, तुम कहाँ हो?

आरपी, तुम मेरी बहुत अच्छी सहेली हो।

क्या तुम कमरे में हो?

आप कहाँ हैं?

आप बहुत सुन्दर स्त्री हैं।

3. Թարգմանիր.

1. Դու Մերի՞ն ես:
2. Դու գեղեցիկ աղջիկ ես:
3. Դու լավ աշակերտ ես:
4. Դուք շատ լավ մարդ եք:

Անձնական դերանուններ, 3-րդ դեմք

Երրորդ դեմքի անձնական դերանուններն են՝

यह , वह - նա

ये , वे - նրանք:

4.

1. Գրիր նոր բառերը և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
यह		յըհը	նա (մոտ)
वह		վըհը	նա (հեռու)
ये		յե	նրանք (մոտիկ)
वे		վե	նրանք (հեռու)

Եկեք վերհիշենք.

Եթե նախադասությունը սկսվում է यह կամ वह՝ նա (ար.), նա (իգ.), ապա նախադասության վերջում գրվում է **है** օժանդակ բայը:

Օրինակ՝

यह कौन है?

Սա ո՞վ է: (ար.)

वह कौन है?

Նա ո՞վ է:

यह मेरा मित्र है।

Սա իմ ընկերն է:

वह मेरी सहेली है।

Նա իմ ընկերուհին է:

Եթե նախադասությունը սկսվում է ये կամ वे (նրանք) դերանուններով, ապա նախադասության վերջում գրվում է **हैं** օժանդակ բայը:

Օրինակ՝

ये कौन हैं।

Ովքե՞ր են նրանք:

वे कौन हैं।	Ովքե՞ր են նրանք:
ये छात्र हैं।	Նրանք աշակերտներ են:
वे छात्राएँ हैं।	Նրանք աշակերտուհիներ են:

2. Թարգմանիր.

- 1) Նա շատ գեր է:
- 2) Նա վատ աշակերտ է:
- 3) Նրանք շատ լավ ընկերներ են:

3. Տեքստը կարդա դերերով և թարգմանիր.

Դերեր. ուսուցչուհի, աշակերտներ

- नमस्ते।
- नमस्ते जी।
- तुम कौन हो?
- मैं लक्ष्मी हूँ।
- क्या तुम छात्रा हो?
- जी हाँ, मैं छात्रा हूँ।
- अच्छा, वह कौन है?
- वह सीता है। सीता मेरी अच्छी सखी है।
- क्या सीता अच्छी छात्रा है?
- जी हाँ, वह बहुत अच्छी छात्रा है।
- ठीक है, और वे कौन हैं?
- वे लड़कियाँ हैं।
- क्या वे नारे और आरपी हैं?
- जी नहीं, वे नारे और आरपी नहीं हैं। वे मारी और लिलिथ हैं।
- मारी और लिलिथ अच्छी छात्राएँ हैं या बुरी?
- वे अच्छी छात्राएँ हैं।
- ठीक है, बताओ नारे और आरपी कहाँ हैं?
- वे दूसरे कमरे में हैं।
- अच्छा, नमस्ते, लक्ष्मी।
- नमस्ते जी।

4. Սովորիր.

	եզակի թիվ	հոգնակի թիվ
1-ին դեմք	मैं ... हूँ तु... तुम	हम हैं मैं... ... तुम
2-րդ դեմք	तू ... है। तु... तुम तुम हो	आप ... हैं। तु... तुम ... है।
3-րդ դեմք	यह ... है। तु... तु वह ... है। तु... तु	ये ... हैं। तु... तु वे ... है। तु... तु

Հիշիր. Ներկա ժամանակում դերանունների հետ գործածվում են होना «հոնա» բայի խոնարհված ձևերը՝ हूँ, है, हैं, हो

5.

1. Գրիր նոր տառերն ու բառերը և սովորիր:

2. Կարդա և թարգմանիր.

यह कलम काली है या लाल?
वे किताबें बड़ी हैं या छोटी?
वह अनार अच्छा है या बुरा?
ये दीवारें नीली हैं या लाल?
ये सेब हरे हैं या पीले?
यह आम मीठा है या नहीं?

3. Կարդա և թարգմանիր.

मैं राम हूँ। मैं छात्र हूँ। मैं अच्छा छात्र हूँ।
मैं स्वेता हूँ। मैं छात्रा हूँ। मैं अच्छी छात्रा हूँ।
हम राम और श्याम हैं। हम छात्र हैं। हम अच्छे छात्र हैं।
हम नारे और आरपी हैं। हम छात्राएँ हैं। हम अच्छी छात्राएँ हैं।

4. Թարգմանիր.

ա) Ես լավ աշակերտուհի եմ:

բ) Դուք շատ լավ կին եք:

գ) Նա (հարգ. ձև) իմ մայրն է: Նա (հարգ. ձև) սենյակում է:

դ) – Դու որտեղ ես:

– Ես փողոցում եմ: Իսկ դու որտեղ ես:

– Ես սենյակում եմ:

ե) Մենք լավ աշակերտներ և աշակերտուհիներ ենք:

Մենք դասարանում ենք:

զ) Պատի վրա երկու նկար կա: Դրանք շատ մեծ են:

է) Մեր դասարանում շատ սեղաններ և աթոռներ կան: Դրանք դեղին են:

ը) Դու իմ լավ ընկերն ես:

թ) – Դու հայ ես: – Այո՛, ես հայ եմ:

– Իսկ դու ո՞ր ես: – Ո՛չ, ես ռուս չեմ, ես անգլիացի եմ:

ժ) Սա մեր չքնաղ Հայաստանն է:

ԴԱՍ 27

Մ ՔՆ և Է Ի

Բ՞ն շնչեղ բաղաձայնը գրվում է Մ նշանով:

Ի երկար ձայնավորը բառի սկզբում և ձայնավորից հետո գրվում է Է նշանով:

Բաղաձայնի հետ միանալիս այն գրվում է ի-մատրա՝ Ի նշանով:

1. Նոր տառերը գրիր 3-ական տող:

2. Կարդա.

Մ-ՄԱ-ՄԻ-ՄԻ-ՄՍ-ՄՍ-ՄԵ-ՄԵ-ՄՈ-ՄՈ, Է՛կ, կի, Է՛լ, Լի, Է՛մ, մի, Է՛ժ, Դի, Է՛ժ, Ըի
Մր, Մրա, Մրի, Մրա, Մալ, Մի՛ձ, Մրա, Մրա, Մի՛նա, Մոլա, Մարտ, Մրոլ, Մե՛ձնա, Մոլնա,
Մրնա, Մրանա, Մրոսա, Է՛ման, Է՛ժ, Մա՛՛, Մա՛՛, Մա՛՛, ա՛՛՛՛, Բրա՛՛

3. Գրիր նոր բառերը և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
Մա՛՛	ար	բ՛աի	եղբայր
Բհ՛ն	իգ.	բըհըն	քույր

भारत	ար	բ ^հ արըտ	Հնդկաստան
भूरा	-	բ ^հ ուրա	շագանակագույն
भी	-	բ ^հ ի	նույնպես, նմանապես

4. Կարդա և թարգմանիր.

यह मेरा भाई है। यह बड़ा लड़का है। वह मेरी बहन है। वह छोटी बच्ची है।
यह भारत है और वह आर्मेनिया है। भारत और आर्मेनिया अच्छे मित्र हैं।
लाला, अपना भूरा ओवरकोट उतारो और वह काला ओवरकोट पहनो।

5. Թարգմանիր.

1. Ես լավ աշակերտ եմ: Իմ եղբայրը նույնպես լավ աշակերտ է:
2. Ես լավ աշակերտուհի եմ: Իմ ընկերուհիները՝ Նարեն ու Արփին, նույնպես լավ աշակերտուհիներ են:
3. Այս պահարանը շագանակագույն է: Այն սեղանը նույնպես շագանակագույն է:
4. Իմ քույրը՝ Մարիամը, փոքրիկ աղջիկ է:
5. Ես Հնդկաստանում եմ: Այստեղ շատ լավ է:
Իսկ ես Հայաստանում եմ: Հայաստանում նույնպես շատ լավ է:

6. Գրիր նոր տառերն ու բառերը և սովորիր:

7. Թարգմանիր.

- ա) Սա իմ փոքր եղբայրն է:
- բ) Իմ քույրը շատ գեղեցիկ աղջիկ է:
- գ) Սենյակում շատ շագանակագույն սեղաններ կան:
- դ) Հնդկաստանում շատ լավ է:
- ե) Քո բեկանի վրա տետրեր կան: Իմ սեղանի վրա նույնպես շատ տետրեր կան:

8. Ըստ տրված օրինակի՝ գրիր 2-3 նախադասություն՝ օգտագործելով նոր բառերը.

यह भारत है और यह आर्मेनिया है।
भारत प्राचीन देश है और आर्मेनिया भी प्राचीन देश है।
भारत और आर्मेनिया अच्छे मित्र हैं।
भारत और आर्मेनिया के लोग भाई-भाई हैं।

ԴԱՍ 28

Ճիշդ

Խնդիրը բաղաձայնը գրվում է ճիշդ նշանով:

1.

1. Նոր տառը գրիր 3 տող:
2. Կարդա.

खत्म, खबर, खम, खयाल, खराब, खरीदार, खसम, खौँ, खाक, खाना, खुदा, खैरात, ज़खीरा, रखरा, पखाना

Դերբայ I-ի կազմությունը

Դերբայ I-ը համապատասխանում է հայերենի ենթակայական դերբային, պատասխանում է ի՞նչ անող, ի՞նչ լինող հարցերին: Օրինակ՝ կարդացող, գրող, լսող և այլն:

Հիշիր. Պարզ դերբայ I-ը կազմվում է՝ բայի հիմքին ավելացնելով տա՛, տե՛, տի՛ վերջավորությունները.

տա (եթե դերբայը արական սեռի, եզ. թվով է),

տե (եթե դերբայը արական սեռի, հոգն. թվով է),

տի (եթե դերբայը իգական սեռի, եզական և հոգնականի թվով է):

Օրինակ՝ लिखना - գրել

लिखता - գրող (ար. ս.),

लिखते - գրողներ (ար. ս.),

लिखती - գրող/գրողներ (իգ. ս.):

3. Կարդա և թարգմանիր.

छात्र लिखता, लड़की लिखती, लड़के लिखते, छात्राएँ लिखती

4. Կազմիր पढ़ना, जाना, देना, खाना բայերի պարզ դերբայները:

5. Նոր բառերը գրիր բառատեսքում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
करना	-	կըրնա	անել
खरीदना	-	քըրիդնա	գնել
सुनना	-	սուննա	լսել
तख्ता	-	տըխտա	տախտակ

Ներկա անկատար ժամանակը

Ներկա ժամանակում բայերը պատասխանում են «ի՞նչ է անում» և «ի՞նչ են անում» հարցերին:

Հիշիր. Ներկա անկատար ժամանակը կազմվում է դերբայ I-ին ավելացնելով **होना** (լինել) բայի խոնարհված ձևերը ներկա ժամանակում:

Ներկա ընդհանուր ժամանակ = դերբայ I + होना բայի խոնարհված ձևերը

	Բայի հիմք + ता, (ती, ते)	हूँ, हो, है կամ हैं
--	--------------------------	---------------------

Օրինակ՝

मैं लिखता हूँ। Ես գրում եմ:

तुम पीते हो। Դու խմում ես:

वह आती है। Նա գալիս է:

Բայերի խոնարհումը ներկա անկատար ժամանակում

Բայի դեմքի, թվի, ժամանակի փոփոխությունը կոչվում է խոնարհում: करना (անել) բայի օրինակով մտապահել բայերի խոնարհման կանոնը ներկա ժամանակում:

करना բայի խոնարհումը ներկա ժամանակում

դեմք	եզակի թիվ	հոգնակի թիվ
I	मैं करता (ती) हूँ। Ես անում եմ	हम करते (ती) हैं। Մենք անում ենք:
II	तू करता (ती) है। Դու անում ես:	तुम करते (ती) हो। Դու անում ես: आप करते (ती) हैं। Դուք անում եք:
III	यह करता (ती) है । वह करता (ती) है । Նա անում է:	ये करते (ती) हैं । वे करते (ती) हैं । Նրանք անում են:

Հիշիր. Բայի խոնարհման կանոնը ներկա ժամանակում: Ժխտական նախադասություն կազմելիս հોना բայի խոնարհված ձևերը (हूँ, हो, है, կամ हैं) հաճախ դուրս են մնում, ընդ որում՝ իզական սեռի դերբայ I-ը հոգնակի թվում ստանում է տի՛ վերջավորությունը, իսկ մնացած դերբայները մնում են անփոփոխ:

Օրինակ՝

लड़कियाँ नहीं लिखतीं।
बच्चे नहीं सुनते।
मैं नहीं जाता (मैं नहीं जाती)।

Աղջիկները չեն գրում:
Երեխաները չեն լսում:
Ես չեմ գնում:

2.

1. Խոնարհիր հետևյալ բայերը.

सुनना, खरीदना, बताना:

2. Կարդա և թարգմանիր.

- 1) लड़का तख्ते पर लिखता है।
- 2) आप क्या खरीदते हैं?
- 3) मैं कुर्सी पर बैठता हूँ।

4) छात्र-छात्राएँ हिन्दी पढ़ते हैं।

5) तुम क्या करते हो?

6) यहाँ दो स्त्रियाँ आती हैं।

7) मैं हिन्दी पाठ सुनती हूँ।

3. Կարդա և թարգմանիր, բացատրիր բայերի վերջավորությունը.

मैं किताब पढ़ती हूँ। यह किताब बहुत अच्छी है।

नारे, तुम क्या करती हो? मैं भी किताब पढ़ती हूँ। मेरी किताब भी बहुत अच्छी है।

मैं कापी में लिखती हूँ। वीका, तुम क्या करती हो? मैं भी कापी में लिखती हूँ।

मैं हरा सेब खाती हूँ। सेरगेई, तुम क्या खाते हो? मैं पीले केले खाता हूँ।

हम कक्षा में बैठते हैं और पाठ सुनते हैं।

मैं कक्षा में जाती हूँ और तुम क्या करते हो? मैं भी कक्षा में जाता हूँ।

4. Թարգմանիր.

ա) Ես գրում եմ տախտակին: Դու նույնպես գրիր:

բ) Ես լուիկ եմ գնում: Դու նույնպես գնիր:

գ) Այս աշակերտները դաս չեն լսում:

դ) Նա գրքեր չի կարդում:

5. Կարդա և թարգմանիր. Պատասխանիր հարցերին՝ ըստ նկարների.

Օրինակ՝

आन्ना, यहाँ देखो।

आन्ना क्या करती है ?

आन्ना यहाँ देखती है।

1) लेवोन, पत्र लिखो। लेवोन क्या करता है? वह...

2) आराम, किताब लो और मेज पर रखो। आराम क्या करता है? वह...

	
3) लेना, दो कापियाँ दो। लेना क्या करती है? वह...	4) जोरा, पाठ हिंदी में बताओ। जोरा क्या करता है? वह...
	
5) आरतूर, कमरे में आओ। आरतूर क्या करता है? वह...	6) लीली, ओवरकोट उतारो और कोट पहनो। लीली क्या करती है? वह...

6. Կարդա և թարգմանիր.

यह हमारी कक्षा है। यहाँ हम हिंदी पढ़ते हैं। कक्षा में बहुत मेजें और कुर्सियाँ हैं। ये मेज और कुर्सी मेरी हैं।

मैं कुर्सी पर बैठती हूँ और मेज पर किताबें, कापियाँ और कलम रखती हूँ।

वह श्यामपट है। श्यामपट पर हम लिखते हैं। कक्षा में चार बड़ी खिड़कियाँ और एक बड़ा दरवाजा है। हमारी कक्षा की दीवारें सफ़ेद हैं। इस दीवार पर दो चित्र हैं। उस दीवार पर भी दो चित्र हैं। कक्षा में अलमारी भी है। हम अलमारी में पुस्तकें रखते हैं।

7. Թարգմանիր.

1. Ես նստած եմ աթոռին: Դու նույնպես նստիր:
2. Ես նամակ եմ գրում: Դու նույնպես գրիր:
3. Ես սովորում եմ հինդի: Դու նույնպես սովորիր:

घर जाना
दुकान जाना

տուն գնալ
խանութ գնալ

4. Կարդա և թարգմանիր.

- 1) वह मेरा घर है। मेरा घर बहुत बड़ा है। मेरे घर में चार कमरे हैं।
- 2) मैं सड़क पर घूमता हूँ।
- 3) वह हमारी पाठशाला है। वहाँ हम पढ़ते हैं। पाठशाला में हम हिंदी भी पढ़ते हैं।
- 4) अब तुम कहाँ जाते हो? मैं दुकान जाता हूँ। वहाँ मैं सेब और केले खरीदता हूँ।
- 5) भारत एक महान देश है।
- 6) आप भी हिंदी पढ़ना चाहते हैं। शाबाश।

5. Թարգմանիր հինդի.

- 1) Մենք փողոցում զբոսնում ենք:
- 2) Իմ եղբայրը դպրոց է գնում: Իմ քույրը նույնպես գնում է դպրոց:
- 3) Նրանք խանութից տետրեր են գնում:

6. Թարգմանիր հինդի.

- 1) Նրանք ի՞նչ են անում:
- 2) Դուք ի՞նչ եք անում:
- 3) Մենք սենյակում նստած ենք:
- 4) Դու հինդի սովորո՞ւմ ես:
- 5) Նա նամակ է գրում:
- 6) Հիմա ես չեմ գնում դպրոց:
- 7) Այն աղջիկները խանութ չեն գնում:

7. Կարդա, պատասխանիր հարցերին, թարգմանիր.

- 1) आनी, दुकान जाओ और खीरे खरीदो। आनी क्या करती है? वह...
- 2) हाईक, पाठशाला जाओ। हाईक क्या करता है? वह...
- 3) मारी और लिलिथ, सड़क पर घूमो। मारी और लिलिथ क्या करते हैं? वे...
- 4) नारायण और लक्ष्मी, घर आओ। नारायण और लक्ष्मी क्या करते हैं? वे...

ԴԱՍ 30

Բարդ բայեր

Հինդիում լայնորեն օգտագործվում են հարադիր բայերը: Դրանք կազմվում են գոյականներին կամ ածականներին ավելացնելով.

करना - անել, देना - տալ, रखना - պահել, դնել և այլն:

Оригиналы काम + करना = काम करना

աշխատանք + անել = աշխատել,

जवाब + देना = जवाब देना

պատասխան + տալ = պատասխանել,

याद + रखना = याद रखना

հիշողություն + դնել = հիշել:

1. Նոր բառերը գրիր բառատեսքում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
जवाब	ար.	ջըվաբ	պատասխան
शुरू	ար.	շուրու	սկիզբ
अनुवाद	ար.	ընուվադ	թարգմանություն
बंद	-	բընդ	փակ
मदद	իգ.	մըդըդ	օգնություն
बात	իգ.	բատ	խոսակցություն
याद	իգ.	յադ	հիշողություն

2. Տրված բառերից կազմել հարադիր բայեր, թարգմանիր և գրիր բառատեսքում.

जवाब + देना=...

आराम + करना = ...

अनुवाद + करना = ...

बात + करना = ...

बंद + करना= ...

याद + करना = ...

शुरू + करना=...

मदद + करना= ...

3. Կարդա և թարգմանիր, ուշադրություն դարձնել հարադիր բայերի խոնարհմանը ներկա ժամանակում.

դեմք	Եզակի թիվ	Հոգնակի թիվ
।	मैं अनुवाद करता (ती) हूँ। Ես թարգմանում եմ:	हम अनुवाद करते (ती) हैं। Մենք թարգմանում ենք:

II	तू अनुवाद करता (ती) है। Դու թարգմանում ես:	तुम अनुवाद करते (ती) हो। Դու թարգմանում ես: आप अनुवाद करते (ती) हैं। Դուք թարգմանում եք:
III	यह अनुवाद करता (ती) है। वह अनुवाद करता (ती) है। Նա թարգմանում է:	ये अनुवाद करते (ती) हैं। वे अनुवाद करते (ती) हैं। Նրանք թարգմանում են:

4. Խոնարհիւր բայերը, թարգմանիր.

जवाब देना , आराम करना

5. Կարդա և թարգմանիր.

मदद करो।

आराम करो।

बात करो।

जवाब दो।

अनुवाद करो।

बंद करो।

शुरू करो।

याद रखो।

6. Գտիր յուրաքանչյուր նկարին համապատասխանող նախադասությունը, միացրու սլաքներով.

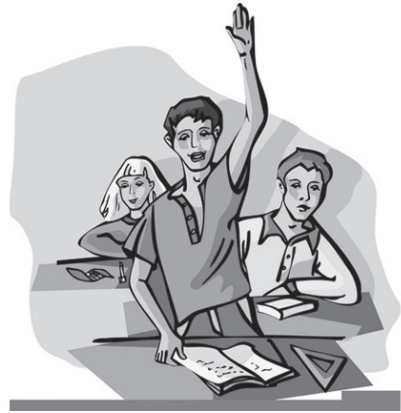
मेरा भाई बहुत आराम करता है और मैं बहुत काम करती हूँ।

अब हम पाठ पढ़ते हैं।

वीका, तुम शुरू करो।

कक्षा में हम हिंदी में
किताबें पढ़ते हैं, लिखते
हैं, हिंदी में बात करते हैं
और अनुवाद भी करते हैं।

सेरगेई, तुम जवाब दो,
कक्षा में कितनी लड़कियाँ
हैं ?

मैं दरवाज़ा बंद करती हूँ।

7. Թարգմանիր.

1) Սա կարդա՛ և հիշիր:

2) Լուսինե՛, պատասխանիր, քանի՞ գրիչ կա սեղանի վրա:

3) Դպրոցում մենք աշխատում ենք, իսկ տանը՝ հանգստանում:

4) Դու խոսում ես հինդի:

5) Հիմա ես կարդում և թարգմանում եմ:

8. Խոնարհիր բայերը.

याद करना , अनुवाद करना

9. Թարգմանիր և պատասխանիր հարցերին: Փոխիր նախադասությունների դերանունները.

आप, तुम և वह :

आप काम करते हैं या आराम करते हैं?

आप पढ़ते हैं या अनुवाद करते हैं?

आप खिड़की खोलते हैं या बंद करते हैं?

आप पाठशाला में पढ़ते हैं या काम करते हैं?

10. Թարգմանիր.

ա) Վեր կաց և փակիր դուռը:

բ) Անի՛, արի՛ այստեղ և օգնի՛ր:

գ) Մենք հինդի կարդում և թարգմանում ենք:

դ) Հիշե՛լ նոր բառերը (शब्द արական սեռ):

26-30-ՐԴ ԴԱՍԵՐԻ ԿՐԿՆՈՒԹՅՈՒՆ

26-30-րդ դասերին սովորեցիք I-III դեմքի դերանունները, ածականի կազմությունը, իմացաք պարզ և հարադիր բայերի խոնարհման կանոնը: Այժմ կրկնենք մեր անցած թեմաները:

1. Նոր տառերը.

բաղաձայններ՝ भ; श, घ, ख

ձայնավորներ՝ ई

մատրաներ՝ ु ू

2. Հարադիր բայեր.

जवाब देना, मदद करना, बात करना, आराम करना, शुरू करना, अनुवाद करना, बंद करना, याद रखना

3. Անձնական դերանուններ.

դեմք	եզակի թիվ	հոգնակի թիվ
1-ին	मैं	हम
2-րդ	तू	तुम , आप
3-րդ	यह, वह	ये, वे

4. Ներկա ժամանակ, պարզ ձև होना .

դեմք	եզակի թիվ	հոգնակի թիվ
1-ին	मैं ... हूँ। तु ... तू:	हम हैं। तुम ... तुम:
2-րդ	तू है। तू ... तु:	तुम ... हो। तू ... तुम:
3-րդ	यह, वह ... है । तू ... तु:	ये, वे ... हैं । तुम ... तुम:

5. Դերբայ I.

- Հիմք + ता (եթե դերբայը ար. ս. եզ. թիվ է)
 + ते (եթե դերբայը ար. ս. հոգ. թիվ է)
 + ती (եթե դերբայը իգ. ս. եզ. և հոգն. թիվ է)

Օրինակ՝

- आराम करना हान्दुसतान्दल → आराम करता हान्दुसतान्दु (ար. ս.)
 आराम करती हान्दुसतान्दु (իգ. ս.)
 आराम करते हान्दुसतान्दु (ար. ս.)

6. Ներկա անկատար ժամանակ, բայերի խոնարհումը ներկա անկատար ժամանակում.

ընդհանուր ներկա ժամանակ	պարզ դերբայ I + क्रिया की धातु	होना բայի խոնարհված ձևերը
	↓	↓
	Բայի հիմք + ता, (ती, ते)	हूँ, हो, है, तू है

आना գալ, մտնել բայի խոնարհումը

դեմք	եզակի թիվ	հոգնակի թիվ
1-ին	मैं आता (आती) हूँ। तू आता (आती) तू:	हम आते (आती) हैं। तुम आते (आती) तुम:

2-րդ	તૂ આતા (આતી) હૈ। Դու գալիս ես:	તુમ આતે (આતી) હો। Դու (հարգ.) գալիս ես: आप आते (आती) हैं। Դուք գալիս եք:
3-րդ	यह आता (आती) है। Նա գալիս է: वह आता (आती) है। Նա գալիս է:	ये आते (आती) हैं। वे आते (आती) हैं। Նրանք գալիս են:

કામ કરના բայի խոնարհումը

դեմք	եզակի թիվ	հոգնակի թիվ
1-ին	मैं काम करता (करती) हूँ।	हम काम करते (करती) हैं।
2-րդ	तू काम करता (करती) है।	तुम काम करते (करती) हो।
3-րդ	यह काम करता (करती) है। वह काम करता (करती) है।	ये काम करते (करती) हैं। वे काम करते (करती) हैं।

1. Կարդա և թարգմանիր.

मैं सेरगेई हूँ। मैं बड़ा लड़का हूँ। मैं पाठशाला जाता हूँ।

मैं पाठशाला में हिंदी पढ़ता हूँ।

मैं अच्छा छात्र हूँ।

हम लड़के हैं। हम अच्छे मित्र हैं। अब हम कमरे में हैं। हम आराम करते हैं।

तू मेरा भाई है। तू छोटा बच्चा है। तू बहुत अच्छा है। तू पाठशाला नहीं जाता।

तुम मेरी सहेली हो। तुम बहुत अच्छी और सुंदर हो। अब तुम सड़क पर हो।

तुम घूमती हो।

आप मेरे पिता जी हैं। आप बहुत अच्छे हैं। आप पाठशाला में काम करते हैं।

यह औरत है। यह बहुत मोटी है। अब यह दुकान में है। यह खीरे खरीदती है।

वह लड़का जोरा है। वह अच्छा छात्र है। वह हिंदी पढ़ता है। अब वह हिंदी में किताब

पढ़ता है और अनुवाद करता है।

ये मेरी दादी जी हैं। ये बहुत अच्छी हैं। अब ये कुर्सी पर बैठती हैं और गर्म चाय पीती हैं।

वे छात्र-छात्राएँ हैं। वे पाठशाला जाते हैं और वहाँ हिंदी पढ़ते हैं। अब वे हिंदी में पढ़ते हैं

और कापी में नया पाठ लिखते हैं।

2. Տեքստը կարդա դերերով և թարգմանիր: Կհանդիպեն անծանոթ բառեր, փորձեք գուշակել դրանց իմաստը: Նոր բառերը գրիր բառաստեղծում.

-नमस्ते, बच्चो।

-नमस्ते जी।

-बैठो। गोहार उठो। बताओ कक्षा में कितने छात्र-छात्राएँ हैं?

-कक्षा में दस छात्र-छात्राएँ हैं।

-ठीक है। अब बताओ कक्षा में कितने लड़के और कितनी लड़कियाँ हैं?

-हमारी कक्षा में चार लड़के और छः लड़कियाँ हैं।

-शाबाश। बैठो। लाली तुम उठो। बताओ पाठशाला में छात्र-छात्राएँ क्या करते हैं?

-पाठशाला में छात्र-छात्राएँ पढ़ते हैं।

-क्या हमारी पाठशाला में छात्र हिंदी भी पढ़ते हैं?

-जी हाँ, हमारी पाठशाला में वे हिंदी भी पढ़ते हैं।

-बहुत अच्छा, बैठो। गोहार, तुम उठो। हमारी पाठशाला बड़ी है या छोटी?

-हमारी पाठशाला बड़ी है। पाठशाला में बहुत कक्षाएँ हैं।

-ठीक है। बताओ तुम्हारा घर भी बड़ा है?

-जी नहीं, मेरा घर बड़ा नहीं है। वह छोटा है। मेरे घर में एक कमरा है।

-शाबाश। बैठो। ताथेव, उठो। क्या तुम दुकान जाती हो?

-जी हाँ, मैं दुकान जाती हूँ।

-दुकान में तुम क्या खरीदती हो?

-मैं दुकान में केले, अनार, सेब, आम, खीरे और टमाटर खरीदती हूँ।

-अच्छा, बैठो। आन्ना, तुम उठो। बताओ वह कौन है?

-वह हाईकुही है।

-हाईकुही तुम्हारी बहन है?

-जी नहीं, वह मेरी बहन नहीं है, वह मेरी सहेली है।

-और वह लड़का कौन है?

-वह लड़का आशोत है। वह मेरा भाई है।

-तुम्हारा भाई अच्छा छात्र है या बुरा?

-मेरा भाई बहुत अच्छा छात्र है।

-शाबाश। बैठो। बच्चो, अब कापियाँ खोलो और लिखो। यह आर्मेनिया है। यह बहुत प्राचीन और अच्छा देश है। यह मेरा देश है। वह भारत है। भारत भी बहुत प्राचीन और अच्छा देश है। आर्मेनिया और भारत अच्छे मित्र हैं। दोनो देशों के लोग भाई-भाई हैं।

-अच्छा, बच्चो, यह पाठ याद रखो। अब कापियाँ बंद करो। नमस्ते, बच्चो।

-नमस्ते जी।

3. Ուշադիր կարդա տեքստը: Պատասխանիր հարցերին.

कक्षा में कितने छात्र और कितनी छात्राएँ हैं?
क्या पाठशाला में छात्र-छात्राएँ हिंदी भी पढ़ते हैं ?
पाठशाला बड़ी है या छोटी?
दुकान कौन जाता है?
आन्ना दुकान में क्या खरीदती है?
क्या आशोत बुरा छात्र है?
हमारा देश आर्मेनिया है या भारत?

4. Թարգմանիր.

- 1) Իմ մայրը (հարգ. ձև) աշխատում է խանութում, իսկ հայրս (հարգ. ձև) աշխատում է դպրոցում:
- 2) Իմ փոքր եղբայրը վերարկու է հագնում և գլխարկ է դնում:
- 3) Ձեր մեծ քույրը սովորում է դպրոցում:
- 4) Ապրես, դու շատ լավ ես հինդի կարդում:
- 5) Ես փակում եմ դուռը և բացում եմ պատուհանը:
- 6) Իմ տատիկը (հարգ. ձև) չի աշխատում:

5. Կարդա և թարգմանիր.

हम भाई-बहन हैं। अब हम रोटी खाते हैं और चाय पीते हैं।
क्या तुम हिंदी में पढ़ते हो, शाबाश।
वे लड़कियाँ स्वेता और नताशा हैं। वे सड़क पर घूमती हैं।
वह औरत ओवरकोट उतारती है। मैं आर्मेनियाई नहीं हूँ। मैं भारतीय हूँ। मेरा देश भारत है। भारत बहुत बड़ा और सुंदर देश है।
यह मेरा छोटा भाई है। वह आराम करता है।

ԴԱՍ 31

Է ի

Ի կարճ ձայնավորը բառասկզբում և ձայնավորից հետո գրվում է Է նշանով: Բաղաձայնի հետ միանալիս կարճ ի-մատրան (օ) գրվում է բաղաձայնից առաջ, բայց կարդացվում է բաղաձայնից հետո:

Օրինակ՝ օճիկ - կի, օճիկ - չի, օճիկ - բի, օճիկ - տի, օճիկ - սի:

1. Նոր տառեր գրիր 3 տող:

2. Կարդա.

पढ़ो!

1) इक, कि, इश, शि, इभ, भि, इट, टि, इस, सि

2) इनाम, इलाज, इरादा, इलाका, इमारत, इतवार, इकरार, इकतीस, इजाजत, इतिहास,

3) इच्छा, बताइए, खाइए, लाइए

3. Նոր բառերը գրիր բառատետքում և սովորիր.

नये शब्द शब्दकोश में लिखो और याद रखो ।

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
मेरा	-	մերա	իմը
तेरा	-	տերա	քոնը
आपका	-	ապկա	ձերը
इसका	-	իսկա	Նրա (մոտ)
उसका	-	ուսկա	Նրա (հեռու)
इनका	-	ինկա	Նրանց (մոտ)
उनका	-	ունկա	Նրանց (հեռու)
अपना	-	ըպնա	իր, սեփական
नाम	ար.	նամ	անուն

Ստացական դերանուն

Ստացական դերանունները կազմվում են անձնական դերանուններից և պատասխանում են «ո՞ւմ» հարցին:

4. Հիշիր. याद रखो।

դեմք	անձնական դերանուն		ստացական դերանուն	թարգմանություն
I	मैं	→	मेरा	Իմ
	हम	→	हमारा	Մեր

II	तू	→	तेरा	Քո
	तुम	→	तुम्हारा	Քո
	आप	→	आपका	Ձեր
III	यह	→	इसका	Նրա (մոտ)
	वह	→	उसका	Նրա (հեռու)
	ये	→	इनका	Նրանց (մոտ)
	वे	→	उनका	Նրանց (հեռու)

Հիշիր. Ստացական դերանունների վերջավորությունը կախված է գոյականի սեռից, թվից և հոլովից:

मेरा कमरा (ար. ս., եզ. թիվ, ուղիղ ձև) – իմ սենյակը,
मेरे कमरे में (ար. ս., եզ. թիվ, անուղղ. ձև) – իմ սենյակում,
मेरे कमरे (ար. ս., հոգն. թիվ, ուղիղ ձև) – իմ սենյակները,
इसकी कापी (իգ. ս., եզ. թիվ, ուղիղ ձև) – նրա տետրը,
इसकी कापी में (իգ. ս., եզ. թիվ, անուղղ. ձև) – նրա տետրի մեջ,
इसकी कापियाँ (իգ. ս., հոգն. թիվ, ուղիղ ձև) – նրա տետրերը:

5. Կարդա և թարգմանիր, բացատրիր ստացական դերանունների վերջավորությունը.

पढ़ो और अनुवाद करो ।

- 1) यह मेरा भाई है और वह मेरी बहन है।
- 2) यह बड़ी पाठशाला हमारी है।
- 3) यह तुम्हारी किताब है. जी नहीं, यह किताब मेरी नहीं है। यह किताब इसकी है।
- 4) यह आपका ओवरकोट है। जी हाँ, यह मेरा ओवरकोट है।
- 5) इसकी माता जी कौन हैं?
- 6) यह उसका बड़ा भाई है।
- 7) यह इनका कमरा है या उनका? यह उनका कमरा है।
- 8) अपना नाम बताओ।

6. Թարգմանիր.

हिंदी में अनुवाद करो ।

- 1) Սա նրա տետրն է, իսկ դա նրա գիրքն է: (մոտ/հեռու)

- 2) Սա նրա տետրն է, իսկ դա նրա գիրքն է: (մոտ/հեռու)
- 3) Վերցրու նրա տետրը:
- 4) Նա ձեր ընկերն է: – Այո, նա իմ լավ ընկերն է:
- 5) Այս մեծ սենյակը մերն է, իսկ այն փոքր սենյակը նրանցն է:

7. Գրիր և հիշիր.

लिखो और याद करो ।

तुम्हारा नाम क्या है ? – Ի՞նչ է քո անունը:
 आपका नाम क्या है ? – Ի՞նչ է ձեր անունը:
 इसका नाम क्या है ? – Ի՞նչ է նրա անունը:
 इसका (उसका) नाम क्या है ? – Ի՞նչ է նրա (հարգ. ձև) անունը:
 इनका (उनका) नाम क्या है ? – Ի՞նչ է նրանց անունները:
 मेरा नाम है। Իմ անունը է:

8. पढ़ो और अनुवाद करो ।

Դերեր. ուսուցչուհի, Մաշա, Դավիթ, Լուսինե, Անի, երեխաներ

- नमस्ते, बच्चो।
- नमस्ते जी।
- बैठो। माशा, उठो। बताओ यह कौन है?
- यह मेरी सहेली है।
- इसका नाम क्या है?
- इसका नाम आनी है।
- ठीक है और वह कौन है?
- वह भी मेरी सहेली है।
- उसका नाम क्या है?
- उसका नाम लुसिने है।
- अच्छा। क्या तुम्हारी सहेलियाँ अच्छी छात्राएँ हैं?
- जी हाँ, आनी और लुसिने अच्छी छात्राएँ हैं।
- शाबाश, बैठो। बच्चो, बताओ हमारी कक्षा में कितनी मेजें हैं? दाविद, तुम उत्तर दो।
- हमारी कक्षा में आठ मेजें हैं।
- बच्चो, क्या यह ठीक है? हमारी कक्षा में आठ मेजें हैं? रोमा, तुम बताओ।
- यह ठीक नहीं है। हमारी कक्षा में नौ मेजें हैं।
- बहुत अच्छा, बैठो। आनी, अब बताओ यह बड़ी काली मेज तुम्हारी है?
- जी नहीं, बड़ी काली मेज आपकी है।

- अच्छा और तुम्हारी मेज कहाँ है?
- यह पीली मेज मेरी है।
- शाबाश, बैठो। बच्चो, अब कापियाँ खोलो और लिखो। मैं छात्र हूँ और पाठशाला जाता हूँ। पाठशाला में मैं हिंदी पढ़ता हूँ। मैं हिंदी में पढ़ता और लिखता हूँ। वह मेरी सहेली है। उसका नाम आन्ना है। वह भी हिंदी पढ़ती है। हम हिंदी में बातें करते हैं।
- बच्चो, अब कापियाँ बंद करो और किताबें खोलो। लूसिने, तुम पढ़ो।
- मैं शुरू करता (करती) हूँ।
हम शुरू करते (करती) हैं।
तुम शुरू करते (करती) हो।
वह शुरू करता (करती) है।
वे शुरू करते (करती) हैं।
- शाबाश, अब आर्मेनियाई में अनुवाद करो।
- बहुत अच्छा। बच्चो, अब आराम करो। नमस्ते।
- नमस्ते जी।

1. कापी में नये शब्द लिखो और याद करो। हिंदी में अनुवाद करो।

- 1) Սրանք իմ գրքերն են, իսկ դրանք նրա գրքերն են:
- 2) Նրանց տանը շատ սենյականեր կան:
- 3) Որտե՞ղ է Վրսնունք քո քույրը:
- 4) Ձեր եղբայրը սովորո՞ւմ է, թե՞ աշխատում:
- 5) Նրա եղբայրը նամակ է գրում:
- 6) Հիմա մայրիկը իր սենյակում է:

2. लिखो, अनुवाद करो और उत्तर दो।

- 1) तुम्हारा नाम क्या है?
- 2) इसका भाई पढ़ता है या काम करता है?
- 3) आपकी माता जी कहाँ काम करती हैं?
- 4) क्या उसके पिता जी घर पर हैं?
- 5) उनका कमरा बड़ा है या छोटा?
- 6) क्या हमारी पाठशाला में बहुत छात्र-छात्राएँ पढ़ते हैं?
- 7) इनके बच्चे कहाँ पढ़ते हैं?

ጉረዛ 32

၎င်းတို့သည် နှစ်စဉ် နှစ်စဉ်

Դ՞ի՞ր շնչեղ բաղաձայնը գրվում է Վ նշանով:

Շր քաղաճայնր գրվում է Պ նշանով:

1. Նոր տառերը գրիր 3-ական տող: शब्द कापी में लिखो ।

2. पढो।

ध-धा, धि-धी, धु-धू, धे-धै, धो-धौ, ष-षा, षि-षी, षु-षू षे-षै, षो-षौ, धान, धुन, धूप, धूल,
धातु, धागा, धीमा, धीरे,
धोखा, धोना, धरती, मधुर, धन्यवाद, अध्यापिका, भाषा, विशेष, धनुष, अवशेष, सुषम,
शोषित

3. नये शब्द शब्दकोश में लिखो और याद करो।।

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
धन्यवाद		դիընյըվադ	շնորհակալություն
भाषा	իգ.	բհաշա	լեզու
दूध	ար.	դուդ ^h	կաթ
विशेष		վիշեշ	հատուկ
धोना		դ ^h ոնա	լվանալ
धनुष	ար.	դ ^h ընուշ	աղեղ
शब्दकोश	ար.	շըբդըկոշ	բառարան

4. पढ़ो और अनुवाद करो।

- नारे, यह शब्दकोश लो और वहाँ कमरे में मेज पर रखो।
- धन्यवाद।
- सेरगेई, यह किताब दो।
- लो।
- धन्यवाद।
- लेना, यह दूध लो और पियो।

- धन्यवाद।
- क्या दूध अच्छा है?
- जी हाँ, दूध बहुत अच्छा है।
- नारे, क्या मेज पर सेब है?
- जी हाँ, मेज पर सेब है।
- एक सेब लो, धो कर खाओ।
- धन्यवाद।
- क्या तुम हिंदी भाषा पढ़ती हो?
- जी हाँ, मैं हिंदी भाषा पढ़ती हूँ।
- क्या हिंदी भाषा कठिन भाषा है?
- जी नहीं, हिंदी भाषा बहुत आसान भाषा है।

5. हिंदी में अनुवाद करो।

- 1) Մեր դպրոցում մենք հինդի ենք սովորում:
- 2) Սա դժվար է:
- 3) Մերի, վերցրո՛ւ լուիկն ու վարունգը և լվա՛:
- 4) - Աննա՛, սա քո նամակն է, վերցրո՛ւ:
- Շնորհակալություն:
- 5) Մարին թեյ է խմում, իսկ Արմենը՝ կաթ:

6. हिंदी में अनुवाद करो।

- 1) Ո՞վ է այս գեղեցիկ աղջիկը: - Նա իմ քույրն է:
- Ի՞նչ է նրա անունը: - Նրա անունը Լուսինե է:
- 2) Նրա եղբայրը հինդի է սովորում:
- 3) Զո գրքում շատ դժվար բառեր կան:
- 4) Իմ տատիկը խնձոր է լվանում, իսկ ես օգնում եմ:
- 5) Փոքրիկ երեխաները կաթ են խմում:

7. पढ़ो, कापी में लिखो और अनुवाद करो।

मेरा नाम सेरगेई है। मेरा देश आर्मेनिया है। आर्मेनिया बहुत सुंदर देश है।
मैं विद्यार्थी हूँ और मैं रूस-आर्मेनियाई विश्वविद्यालय के प्राच्य विभाग में हिंदी पढ़ता हूँ।
यहाँ मैं फ़ारसी, रूसी, अंग्रेज़ी भाषाएँ भी पढ़ता हूँ।
आर्मेनिया अति सुंदर देश है। मैं आप सबको आमंत्रित करता हूँ और आप सबका अभिनंदन अपनी धरती पर करना चाहता हूँ।

ԴԱՍ 33

Ձ քիլ

Ձիւ շնչեղ բաղաձայնը գրվում է Ձ նշանով:

1. Նոր տառը գրիր 3 տող:

2. Կարդա. पढ़ो।

झ-झा, झि-झी, झु-झू, झे-झै, झो-झौ, झील, झूला, झूठ, झूमर, झगड़ा, झटका, झूलना, मुझको, तुझको

3. नये शब्द शब्दकोश में लिखो और याद करो।

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
मुझे		մուջիե	ինձ
झूठे	ար.	ջիութե	սուտ
समझना		սըմճիՆա	հասկանալ
बोलना		բոլնա	խոսել

4. लिखो और याद करो।

मेरी बात समझो। Հասկացիր ինձ: Բառացի՝ իմ խոսքը հասկացիր:

मैं आपकी बात समझता (समझती) हूँ। Ես ձեզ հասկանում եմ:

(Ես հասկանում եմ այն, ձեր խոսքը):

तुम मेरी बात समझते (समझती) हो? Դու ինձ հասկանո՞ւմ ես:

(Դու հասկանո՞ւմ ես իմ խոսքը):

हिंदी भाषा अच्छी तरह समझना। Լավ հասկանալ հինդի:

हिंदी में अच्छी तरह पढ़ना, लिखना और बोलना।

Լավ կարդալ, գրել և խոսել հինդի:

5. पढ़ो और अनुवाद करो।

झूठ बोलना अच्छा नहीं है।

क्या तुम हिंदी समझते हो ?

जी हाँ, मैं हिंदी समझता हूँ।

यह तुम्हारा भाई है ?

जी हाँ, यह मेरा भाई है।
 इसका नाम क्या है ?
 इसका नाम हाईक है।
 क्या हाईक भी हिंदी समझता है ?
 जी नहीं, इसकी पाठशाला में हिंदी नहीं पढ़ाते हैं।

6. हिंदी में अनुवाद करो।

- 1) Ես չեմ ստում:
- 2) Դուք նոյնպես հասկանում եք հինդի:
- 3) Նրանք չեն հասկանում հայերեն:
- 4) Ես հինդի լավ գրում, կարդում և խոսում եմ:
- 5) Ինձ տուր հայ-հինդի բառարանը:

7. Գրիր նոր տառերն ու բառերը և սովորիր:

8. Գրիր **बोलना, समझना** բայերի խոնարհումը և թարգմանիր.

लिखो, अनुवाद करो और उत्तर दो।

यह औरत भारतीय है। यह आर्मेनियाई भाषा नहीं समझती। क्या यह ठीक है ?
 वह लड़का अच्छा है। वह झूठ नहीं बोलता। क्या यह ठीक है ?
 यह लड़की मुझे कलम देती है। क्या यह ठीक है ?

9. हिंदी में अनुवाद करो।

1. Այս աշակերտուհին լավ հասկանում է հինդի:
2. Դպրոցում մենք հինդի ենք սովորում: Այն շատ գեղեցիկ լեզու է:
Մենք լավ գրում, կարդում և խոսում ենք հինդի:
3. Դու ստում ես:
4. Ինձ տո՛ւր կապույտ գրիչը: – Վերցրո՛ւ: – Շնորհակալություն:
5. Ես ձեզ հրավիրում եմ իմ երկիր այցելության:
6. Հայաստանը շատ հին և գեղեցիկ երկիր է:
7. Ես սովորում եմ Հայաստանի հայ-ռուսական համալսարանի արևելագիտության բաժնում:

ጉረዛ 34

ਫ ਿਨ ੫ ਫ ਼ਿਨ

Փը շնչեղ բաղաճայնը գրվում է Φ նշանով:

Տը բաղաճայնը գրվում է Գ նշանով:

1. Նոր տառերը գրիր 3-ական տող:

2. *Կարդա* ପଢ଼।

1) फ-फ़, फा-फ़ा, फि-फ़ि, फी-फ़ी, फु-फ़ु, फू-फू, फे-फ़े, फो-फ़ो, फौ-फ़ौ, अफ़, आफ़, ईफ़, उफ़, एफ़, ओफ़

2) फूल, फिर, फलना, फागुन, फूटना, फेरना, फैलना, फ़न, फ़ेल, फ़ोटो, फ़सल, फ़ायदा, फ़रवरी, फ़िल्म, सोफ़ा, सफ़ेद

3. नये शब्द शब्दकोश में लिखो और याद करो।

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
सफ़ेद		սըֆեդ	սպիտակ
फूल	ար.	փուլ	ծաղիկ
फल	ար.	փըլ	միրգ
फ़िल्म	իգ.	ֆիլմ	կինոնկար
फिर, फिर		փիր, ֆիր	էլի, նորից, ապա
बाज़ार	ար.	բազար	շուկա

4. लिखो और याद करो।

ਫ਼ਿਰ ਮਿਲੇਂਗੇ। Կի՛նչ հանդիպում

एक बार फिर। $u \in \mathcal{U}$ $\mathcal{U}$

एक बार फिर बताओ। $\omega u t p$ लु र्देल $\omega n q u a r d$

5. लिखो, अनुवाद करो और उत्तर दो।

यह क्या है? यह सफ़ेद फूल है। इसका नाम क्या है? इसका नाम ... है।

वह क्या है? वह पीला फल है। उसका नाम क्या है? उसका नाम ... है।

ये क्या हैं? ये ...हैं। ये फल कहाँ हैं? ये फल ... हैं।

6. पढ़ो और अनुवाद करो।

— नमस्ते, बच्चो।

— वह लड़का घर पर है। वह कुर्सी पर बैठता है और फ़िल्म देखता है।

— बाज़ार में बहुत फल हैं। सेब और अनार हैं। केले और आम हैं।

ये फल कच्चे नहीं हैं। ये अति स्वादिष्ट हैं।

मैं दुकान जाती हूँ और फूल खरीदती हूँ। ये फूल लाल हैं और वे फूल सफ़ेद हैं, ये पीले हैं और वे नीले हैं। मेरे फूल अति सुंदर हैं।

फ़िर मिलेंगे।

7. हिंदी में अनुवाद करो।

1) Մաշ, ինձ համար միրգ գնիր:

2) Դու գնում ես դեղին, թե՛ սպիտակ ծաղիկներ:

3) Ես գնում եմ շուկա:

4) Ես կինոնկարը հինդի եմ դիտում, իսկ հետո թարգմանում հայերեն:

8. Թարգմանիր հինդի. हिंदी में अनुवाद करो।

1. Այս մրգերը շատ լավն են:

2. Լավ, ընկեր: Մինչ հանդիպում:

3. Լոտոսը շատ գեղեցիկ ծաղիկ է:

4. Իմ սենյակի պատերը սպիտակ են:

5. Այս սպիտակ ծաղիկները ես շատ եմ սիրում:

9. Գրիր, թարգմանիր և պատասխանիր հարցերին.

लिखो, अनुवाद करो और उत्तर दो।

यह फूल है या फल ? क्या यह कमल है ?

दादी जी क्या करती हैं ?

वह लड़का क्या खरीदता है ?

वह लड़का खीरे कहाँ से खरीदता है ?

ԴԱՍ 35

Ձև կշա կցագիրը

Կ և շ տառերի համադրություն: Ձև կշը

क (क) + ष (श)= क्ष (कश)

2. पढ़ो।

- 1) क्ष-क्षा, क्षि-क्षी, क्षु-क्षू, क्षे-क्षै, क्षो-क्षौ, अक्ष, आक्ष, इक्ष, ईक्ष, उक्ष, एक्ष, ओक्ष
2) क्षमा, क्षेत्र, क्षेम, क्षमता, क्षेत्रिय, कक्ष, कक्षा, दक्ष, रक्षा, पक्ष, पक्षी, मोक्ष, अक्षर, सक्षम, शिक्षक, शिक्षिका

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
अक्षर	ար.	ըկշըր	տառ, վանկ
कक्षा	իգ.	կըկշա	դասարան
(աշակերտներ)
कक्ष/कमरा	ար.	կըկշ/կըմրա	սենյակ
शिक्षक	ար.	շիկշըկ	ուսուցիչ
शिक्षिका	իգ.	շիկշիկա	ուսուցչուհի
पढ़ाना		պըրհանա	դասավանդել

- हमारी पाठशाला में बहुत कक्ष हैं। यह हमारा कक्ष है। यहाँ हम हिंदी पढ़ते हैं।
हमारी पाठशाला में बहुत कक्षाएँ हैं। हमारी कक्षा में चार छात्र और छः छात्राएँ हैं।
ये हमारी शिक्षिका जी हैं। ये हमें हिंदी भाषा पढ़ाती हैं। अब ये श्याम पट पर लिखती हैं।

- 1) Իմ մայրը ուսուցչուհի է: Նա աշխատում է դպրոցում:
- 2) Դու սովորում ես հինդի, իսկ ես դասավանդում եմ հինդի:
- 3) Մեր դասարանի աշակերտները շատ լավն են:
- 4) Ես տեսրում գրում եմ «մը» տառը:
- 5) Մեր դասարանում չորս մեծ պատուհան կա:

7. लिखो, अनुवाद करो और उत्तर दो।

111

ये शिक्षक क्या पढ़ाते हैं?
 ये श्याम पट् पर क्या लिखते हैं?
 वह कौन है?
 उसका नाम क्या है?
 लड़का क्या करता है?
 वह क्या लिखता है। शब्द या अक्षर?

8. हिंदी में अनुवाद करो।

1. Սա մեր ուսուցչուհին է, իսկ նա՝ մեր ուսուցիչը: Ուսուցչուհին հինդի է դասավանդում: Նա լավ կարդում, գրում և խոսում է հինդի: Ուսուցիչը նույնպես դասավանդում է հինդի: Նա նույնպես լավ կարդում, գրում և խոսում է հինդի:
2. Մեր դասարանում ութ աղջիկ կա:
3. Մեր դասարանում տասը սեղան կա:
4. Սա բժիշկ տառն է:

31-35-ՐԴ ԴԱՍԵՐԻ ԿՐԿՆՈՒԹՅՈՒՆ

Եկեք կրկնենք և ամփոփենք 31-35-րդ դասերում ներկայացված նյութերը:

1. Նոր տառերը.

բաղաձայններ՝ ध, ष, झ, फ, फ़
 ձայնավորներ՝ ई;
 կցագիր՝ क्ष;

2. Ստացական դերանուններ.

դեմք	անձնական դերանուն		ստացական դերանուն
I	मैं	→	मेरा
	हम	→	हमारा
II	तू	→	तेरा
	तुम	→	तुम्हारा
	आप	→	आपका

III	यह	→	इसका
	वह	→	उसका
	ये	→	इनका
	वे	→	उनका

3. Բառակապակցություններ, որոնք պետք է հիշել.

मेरी बात समझो! Հասկացիր ինձ:

मैं आपकी बात समझता (समझती) हूँ। Ես ձեզ հասկանում եմ:

तुम मेरी बात समझते (समझती) हो ? Դու ինձ հասկանո՞ւմ ես:

हिंदी भाषा अच्छी तरह समझना Հնդկերենը լավ հասկանալ:

Լավ գրել, կարդալ և խոսել հինդի

तुम्हारा नाम क्या है ? – Ի՞նչ է քո անունը: (Անունդ ի՞նչ է)

आपका नाम क्या है ? – Ի՞նչ է ձեր անունը:

इसका (उसका) नाम क्या है? – Ի՞նչ է նրա անունը:

इनका (उनका) नाम क्या है ? – Ի՞նչ է նրա անունը (հարգ. ձև):

इनके (उनके) नाम क्या है ?– Ի՞նչ է նրանց անունը:

मेरा नाम है। Իմ անունը է:

फ़िर मिलेंगे । Մինչ հանդիպում:

एक बार फिर। Եվս մեկ անգամ...

एक बार फिर बताओ ! Ասեք ևս մեկ անգամ:

1. पढ़ो और अनुवाद करो।

Մտածիր, թե ինչ սկզբունքով են խմբավորվել բառերը: Ամեն սյունակի համար անուն ընտրիր:

धोना समझना बोलना पढ़ाना	दूध, झूठ, अक्षर, कक्ष, शब्दकोश, शिक्षक, फूल, फल, नाम, बाजार	भाषा फिल्म शिक्षिका कक्षा	मुश्किल सफ़ेद	धन्यवाद मुझे फ़िर
----------------------------------	---	------------------------------------	------------------	-------------------------

2. Պատասխանիր հարցերին, առաջին տառը գրիր վանդակում. ստացված տառերով բառ կազմել (՛մոռանալ, որ բաղաձայնի հետ ձայնավորները գրվում են մատրայով).

पढ़ो, अनुवाद करो और उत्तर दो।

1) यह हमारे कक्ष में है। यह दीवार पर है। इस पर हम लिखते हैं।
यह क्या है ?

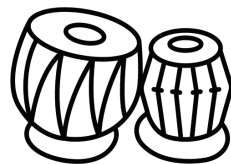
2) मैं दूध और चीनी दुकान से खरीदता हूँ।
फल और फूल मैं कहाँ से खरीदता हूँ?

3) तुम कापी में क्या करते हो ?

4) यह एक फल है। यह बहुत मीठा है। यह पीला है। यह केला या आड़ू नहीं है।
यह क्या है ?

Միացնելով տառերը՝
կիմանաք Հնդկաստանում
շատ հայտնի երաժշտական
գործիքի անունը.

इसका नाम क्या है

 + + + =

त+ब+ल्+आ = तबला

3. पढ़ो, अनुवाद करो और उत्तर दो।

1) मैं काम करता हूँ और मेरा भाई... करता है।

2) बच्चों, अपनी ... उतारो।

3) कोट पतला है और ... मोटा है।

4) आनी, यह शब्दकोश मेज पर...

5) यह मेरी सहेली है। ... नाम आन्ना है।

6) हमारी ...में चार छात्र और छः छात्राएँ हैं।

7) ये हमारी ... जी हैं।

8) सेरगेई, यहाँ कमरे में ... और बैठो।

इसका नाम क्या है

Միացնելով
տառերը՝ կիմանաք
Հնդկաստանում շատ
հայտնի տրանսպոր-
տային միջոցի անունը.

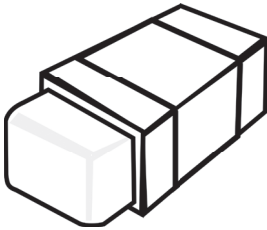
4. खाने भरो।

1) यह क्या है ?

2) यह बड़ा देश है। इसका नाम क्या है ?

3) यह क्या है ?

4) चाय में क्या है ?

Միացնելով տառերը՝ կիմանաք հնդկական
ազգային տարազի անունը.

--	--	--	--

5. पढ़ो और अनुवाद करो।

Դերերը. ուսուցչուհի, Նարե, Անի և երեխաներ.

- नमस्ते, बच्चो।
- नमस्ते जी।
- बैठो। बच्चो, सुनो। मेरे बैग में एक फल है। वह लाल और मीठा है। बताओ वह क्या है।
- क्या वह आम है ?
- नहीं, वह आम नहीं है।
- क्या वह अनार है ?
- नहीं, वह अनार भी नहीं है।
- जी, वह सेब है।
- शाबाश, नारे। ठीक है। मेरे बैग में सेब है। नारे, सेब लो और धो कर खाओ।
- बहुत धन्यवाद।
- बच्चो, अब बताओ तुम्हारी कक्षा में कितने छात्र-छात्राएँ हैं ?
- हमारी कक्षा में चार छात्र और छः छात्राएँ हैं।
- अच्छा, बताओ ये छात्र-छात्राएँ हिंदी भाषा समझते हैं ?
- जी हाँ, हमारे छात्र-छात्राएँ हिंदी भाषा समझते हैं। हम हिंदी भाषा पाठशाला में पढ़ते हैं और हिंदी में अच्छी तरह पढ़ते, लिखते और बोलते हैं।
- अच्छा, बैठो। आनी, उठो। बताओ हिंदी कठिन भाषा है ?
- जी नहीं, हिंदी कठिन भाषा नहीं है। सरल भाषा है।
- अच्छा, आनी, यहाँ देखो। तुम क्या देखती हो ?
- मैं एक चित्र देखती हूँ।
- चित्र में क्या है ?
- चित्र में एक सफ़ेद फूल है। इसका नाम कमल है।
- ठीक है। बैठो। नारे, अब तुम उठो। मेरी मेज पर देखो। वहाँ क्या है ?
- आपकी मेज पर एक शब्दकोश और बहुत कापियाँ हैं। वहाँ लाल और नीली कलमें भी हैं।
- शाबाश। ठीक है। बैठो। मारी, यह शब्दकोश लो। बताओ तुम क्या करती हो ?
- मैं शब्दकोश लेती हूँ।

- शब्दकोश बड़ा है?
- जी हाँ, यह बड़ा है।
- ठीक है। बैठो। बच्चो, कापियाँ खोलो और लिखो।
- ये मेरे पिता जी हैं। ये शिक्षक हैं। पाठशाला में फ़ारसी पढ़ाते हैं। ये मेरी माता जी हैं। ये दुकान में काम करती हैं। ये मेरी दादी जी हैं। ये बाजार जाती हैं। फल और सब्ज़ियाँ खरीदती हैं। वह मेरी बहन है। वह फ़िल्म देखती है। वह मेरा भाई है। वह आराम करता है।
- अब कापियाँ बंद करो और अनुवाद करो।
- बच्चो, यहाँ आओ। ये अनार और केले खाओ। गर्म रोटियाँ भी ले लो, शिव को धन्यवाद बोलो।
- शाबाश। बच्चो, किताबें बंद करो। नमस्ते, फिर मिलेंगे।
- नमस्ते जी।

6. हिंदी में अनुवाद करो।

1. Քո մեծ եղբայրը ո՞վ է: Իմ մեծ եղբայրը ուսուցիչ է: Նա դպրոցում հիփնդի է դասավանդում:
2. Մենք գնում ենք շուկա:
3. Նրա անունը Մանե է, իսկ նրա անունը՝ Նարեկ:
4. Սա «շր» տառն է:
5. Դու հասկանո՞ւմ ես հիփնդի:
- Այո, ես հիփնդի հասկանում եմ

ԴԱՍ 36

Ի թը և Յ ու

Թը շնչեղ բաղաձայնը գրվում է Ի նշանով:
Ու երկար ձայնավորը բառի սկզբում և ձայնավորից հետո գրվում է Յ նշանով:

1. Նոր տառերը գրիր 3-ական տող:
नये अक्षर कापी में लिखो।

2. Բժո՞ւ

- 1) थ-था, थि-थी, थु-थू, थे-थै, थो-थौ, थल, थका, थोड़ा, थोथा, चौथा, स्थान, पत्थर, स्थित, अतिथि, गाथा
- 2) ऊन, ऊपर, ऊपरी, ऊँट, ऊँचा, ऊँचाई, ऊबड़, ऊष्मा, खाऊ, आऊँ, बताऊँ, जाऊँगा, खाऊँगा, लाऊँगी, पिऊँगी

3. Նոր բառերը գրիր բառատեսերով և սովորիր.

नये शब्द शब्दकोश में लिखो और याद करो।

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
उपस्थित	-	ուպըսթիտ	ներկա
अनुपस्थित	-	ընուպըսթիտ	բացակա
ऊषा	-	ունճա	բարձր
आज	-	այջ	այսօր
सब	-	սըբ	բոլորը
कौन-सा	-	կունն-սա	որը, ի՞նչ ... է, որերորդ

4. पढ़ो और अनुवाद करो।

Դերերը. ուսուցչուհի, Մաշա, Մերի, Լենա, Ռիտա, երեխաներ, Հայկ, Արթուր, Մարի, Նարե, Ժորա, Արիի, Սերգեյ

- नमस्ते, बच्चो।
- नमस्ते जी।
- बैठो। मारी उठो। बताओ आज कक्षा में कौन अनुपस्थित है?
- आज कक्षा में सभी छात्र-छात्राएँ उपस्थित हैं।
- धन्यवाद, बैठो। आरतूर तुम उठो। बताओ हमारी पाठशाला ऊँची है?
- जी हाँ, हमारी पाठशाला ऊँची है।
- ठीक है। जोरा, उत्तर दो, क्या तुम्हारा घर ऊँचा है?
- जी नहीं, मेरा घर ऊँचा नहीं है।
- अच्छा। नारे, बताओ तुम्हारा घर ऊँचा है?
- जी नहीं, मेरा घर भी ऊँचा नहीं है।
- शाबाश। बैठो। बच्चो, कापियाँ खोलो और कक्षा का कार्य लिखो।

हम शब्दकोश में नये शब्द लिखते हैं। उपस्थित, अनुपस्थित, ऊँचा, आज, सब। फिर हम ये शब्द याद करते हैं। यह कठिन है, असंभव नहीं।

- अच्छा। हाईक, अब तुम यह पाठ पढ़ो और अनुवाद करो।
- शाबाश। अब कापियाँ बंद करो और किताबें खोलो।
- हम एक और पाठ पढ़ते हैं।
- मैं हिंदी भाषा समझता (समझती) हूँ।
- हम हिंदी भाषा समझते (समझती) हैं।
- तू हिंदी भाषा समझता (समझती) है।
- तुम हिंदी भाषा समझते (समझती) हो।
- आप हिंदी भाषा समझते (समझती) हैं।
- यह हिंदी भाषा समझता (समझती) है।
- वह हिंदी भाषा समझता (समझती) है।
- ये हिंदी भाषा समझते (समझती) हैं।
- ठीक है। आरपी, बताओ हमारी कक्षा में सब हिंदी भाषा समझते हैं?
- जी हाँ, हमारी कक्षा में सब हिंदी भाषा समझते हैं।
- शाबाश। सेरगेई, उठो। बताओ आज कक्षा में हम क्या करते हैं?
- आज हम नया पाठ पढ़ते, लिखते और अनुवाद करते हैं। नये शब्द कापी में लिखते और याद करते हैं।
- हम कौन से शब्द याद करते हैं?
- आज हम उपस्थित, अनुपस्थित, ऊँचा, सब शब्द याद करते हैं।
- ठीक है। बच्चो, अब आराम करो। नमस्ते, फिर मिलेंगे।
- नमस्ते जी।

5. हिंदी में अनुवाद करो।

- 1) Նրանց դպրոցը բարձր է, իսկ մեր դպրոցը այնքան էլ բարձր չէ:
- 2) Այսօր ես չեմ գնում դպրոց:
- 3) Բոլոր երեխաները քայլում են (կամ զբոսնում են):
- 4) Այսօր մեր դասարանում բացակայում է Սարգսյան Մարին:
- 5) Դու ո՞ր դասարանում ես սովորում:

6. पढ़ो और उत्तर दो।

- कक्षा में कौन अनुपस्थित है?
- बच्चे कितने नये शब्द याद करते हैं?
- उनकी पाठशाला ऊँची है?
- उनकी कक्षा में सब छात्र-छात्राएँ हिंदी समझते है?

7. हिंदी में अनुवाद करो।

1. Սենյակում երկու բարձր պահարաններ կան:
2. Մեր դպրոցում բոլոր աշակերտները հինգի են սովորում:
3. Այսօր մենք դասարանում դաս ենք կարդում:
4. Այսօր ղվ է բացակայում:
5. Այսօր մեր դասարանում բացակայում է Արմենը, իսկ Նարինեն ներկա է:
6. Ինչպիսի՞ բառեր են դու գրում բառատետրում:

ԴԱՍ 37

Ճ րի, Զ րի-մատրա, Է է

Րի ձայնավորը գրվում է Ճ նշանով: Ճ տառը ամբողջական գրվում է միայն բառի սկզբում:

Բաղաձայնի հետ միանալիս Ճ տառը գրվում է բաղաձայնի տակ՝ որպես Զ րի-մատրա:

Էյ կրկնակ-ձայնավորը բառի սկզբում և ձայնավորից հետո գրվում է Է նշանով: Բաղաձայնից հետո գրվում է Է-մատրա:

1. Նոր տառերը և վանկերը գրիր 3-ական տող:

कापी में लिखो।

कृ कृि, दृ दृि, मृ मृि, ऋ ऋि,

2. पढ़ो।

1) ऋम - मृ, ऋक - कृ, ऋव - वृ, ऐन - नै, ऐक - कै

2) ऋचा, ऋजु, ऋतु, ऋषि, ऋग्वेद

3) नृ, कृत, कृपा, गृह, मृग, मृदु, वृक, वृष, वृथा, हृत, हृदय, तृतीय, कृपया, नृत्य, दृश्य, पृथ्वी, वृक्ष, तृप्त, गृहस्थी, बृहस्पतिवार

4) ऐन, ऐनर, ऐल, ऐसा, ऐसी, ऐसे, ऐक्य, ऐतिहासिक

3. Նոր բառերը գրիր բառատետրում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
ճու	իգ.	րիտու	տարվա ժամանակ

नृत्य	ար.	նրիտյը	պար
कृपया		կրիպիա	խնդրում եմ
ऐसे		էյսե	այսպես
भारतीय		բիարըտիյը	հնդկական, հնդիկ
वसंत	ար.	վըսընտ	գարուն

4. पढो और अनुवाद करो।

- 1) आर्मेनिया में चार ऋतुएँ होती हैं। अब शरद ऋतु है।
- 2) मैं ऐसे बैठ सकता हूँ।
- 3) मैं नृत्य करती हूँ।
- 4) बच्चो, कृपया मेरी बात सुनो।

5. Խոնարհիքր նृत्य करना (պարել) բայը ներկա ընդհանուր ժամանակում:

6. Թարգմանիր.

हिंदी में अनुवाद करो।

1. Մաշա՛, տո՛ւր ինձ, խնդրում եմ, կապույտ գրիչը:
2. Ես հայկական պարեր եմ պարում:
3. Այսպե՛ս արա:
4. Հայաստանում տարվա չորս եղանակ կա, իսկ Հնդկաստանում՝ վեց:

7. पढ़ो, कापी में लिखो और अनुवाद करो।

- 1) भारत में छः ऋतुएँ हैं।
- 2) मेरी सहेली भारतीय नृत्य सीखती है।
- 3) तुम यह अक्षर ऐसे लिखो।
- 4) कृपया सब छात्र-छात्राएँ यहाँ आओ।

8. हिंदी में अनुवाद करो।

1. Գարունը տարվա ամենագեղեցիկ եղանակն է:
2. Խնդրում եմ, նստի՛ր այստեղ:
3. Պարի՛ր այսպես:
4. Ես հնդկական կինո եմ դիտում:
5. Հնդկաստանում հիմա տարվա ո՞ր եղանակն է:

122

6. हिंदी में अनुवाद करो।

1. Իմ հայրիկը բժիշկ է: Նա շատ է աշխատում: Իմ մայրիկը նույնպես բժիշկ է: Նա նույնպես շատ է աշխատում:
2. Տաք թեյի մեջ ավելացրու կաթ, շաքարավազ և խմիր.
3. Մյուս խանութում փնտրեք հինդի-հայերեն բառարանը:
4. Ես չեմ հագնում շագանակագույն վերարկուն: Այն շատ լայն է:

7. पढ़ो, कापी में लिखो और अनुवाद करो।

- 1) – तुम क्या ढूँढते हो?
– मैं हिंदी-रूसी शब्दकोश ढूँढता हूँ।
– कृपया ऊँची, पीली अलमारी में देखो, सब शब्दकोश वहाँ हैं।
- 2) वह मेरा भाई है। उसका नाम नारेक है।
वह काम पर जाता है। मेरा भाई डाक्टर है।
- 3) मेरी माता जी भोजन में आलू बहुत डालती हैं।
- 4) तुम्हारा ओवरकोट बहुत ढीला है। यह ओवरकोट उतारो और दूसरा ओवरकोट पहनो।
- 5) सुनो, तुम काली चाय में दूध और चीनी डालो। अब यह भारतीय दूध वाली चाय है।

8. Թարգմանիր.

1. Հայաստանում լավ բժիշկներ կան:
2. Այս թեյը քաղցր չէ: Վերցրու շաքարը և ավելացրու թեյի մեջ:
3. Հագիր այս սև վերարկուն.
– Այն շատ լայն է:
– Իսկ այն շագանակագույն վերարկուն նո՞ւյնպես լայն է:
– Ոչ, շագանակագույն վերարկուն նորմալ է:
4. Այսօր ձեր բժիշկը բացակայում է:
5. Իմ թեյի մեջ կաթ ավելացրու:

ԴԱՍ 39

Ճ նը, Չ նը, Պ նը

Հինդիում «նը» տառի չորս տարբերակ կա: Դուք արդեն մեկին ծանոթ եք. գրվում է Չ նշանով: Մյուս երեքը շատ չեն տարբերվում նախորդից, բայց գրվում են տարբեր նշաններով՝ Ճ , Չ , Պ:

Այս տառերը հազվադեպ, հիմնականում՝ սանսկրիտից փոխառված բառերի մեջ են օգտագործվում: Դրանք, հատկապես Պ տառը, հիմնականում

գործածվում են Աստծու անունները և հին ժամանակաշրջանի հերոսների անունները գրելիս:

Ճ և Յ նշանները գործածվում են միայն կցագրերում:

(Ճ , Յ)

Ճ , Յ , և Պ տառերը բառասկզբում երբեք չեն գրվում:

Հիշիր. Կցագրերում յ, Ճ, Յ և Պ տառերը հաճախ փոխարինվում են անուավարայի նշանով:

Օրինակ՝ कङ्कन = कंगन (կընգըն) - թևնոց

सञ्चार = संचार (սընչար) - հաղորդագրություն

घण्टा = घंटा (գհընտա) - 1 ժամ

सुन्दर = सुंदर (սունդըր) - գեղեցիկ

गणेश Գանեշ

Փղի գլխով այս Աստվածը Հնդկաստանում իմաստության և ուսմունքի Աստվածն է: Նա վերացնում է բոլոր խոչընդոտները և օգնում նոր հիմնադրվող գործերին: Այդ պատճառով որևէ նոր բան սկսելիս հնդիկները նախ աղոթում են Գանեշ Աստծուն:

Նա տիեզերքի պահապանն է: Երբ աշխարհը վտանգվում է, Վիշնուն կերպափոխվում է, երկնքից իջնում է, Երկիրը փրկում կործանումից, վերականգնում կարգ ու կանոնը: Այսպես՝ ձկան կերպարանքով՝ նա համաշխարհային ջրհեղեղից փրկեց Մանուին՝ առաջին մարդուն, Ռամ իշխանի կերպարանքով՝ ոչնչացրեց չար սատանա Ռավընին և այլն:

कृष्ण Կրիշնը

Նա Վիշնուի մարմնավորումներից մեկն է: Հաճախ Կրիշնըին պատկերում են ֆլեյտան ձեռքին՝ սիրո և ներդաշնակության մթնոլորտ ստեղծող կախարդական մեղեդի նվագելիս: Կրիշնըն շատ սխրանքներ է գործել և մարդկանց փրկել դևերից ու բռնակալներից:

विष्णु Վիշնու

2. पढो।

- 1) कङ्कड़, कङ्कन, कङ्गारू, कङ्गा, गङ्गा, दङ्ग, नङ्गा
- 2) कञ्चन, जञ्जाल, पञ्च, पञ्जर, रञ्जन, सञ्चार
- 3) दण्ड, दण्डन, पण्डा, पण्डित, घण्टा, गण, रण, वेणु, कङ्कण, परिणाम, गणित, कारण

Տր 2րդ կցագիրը Տ 2ր և Բ րդ տառերի միավորումն է.

$$\text{श} + \text{र} = \text{श्र } 2pp$$

Տե՛ս, թե՛ քանի անգամ քո խոսքը և գործը տառերի միավորումն է՝

ज + ज = ज qjn

Այս կցագիրը մեզ է հասել սանսկրիտից և կարդացվել է «ջնր»:
Հնդկերենում հնչյունափոխվել և կարդացվում է «գյր»:

3. Նոր տառերը գրիր 3-ական տող:

4. पढो।

- 1) श्रम, श्रमिक, श्री, श्रीमती, श्रुत, श्रुति, श्रोता, श्रेष्ठ, श्रव्य, अश्रु, आश्रम, आश्रय, आश्रित
2) ज्ञान, ज्ञानी, ज्ञात, ज्ञापन, ज्ञेय, यज्ञ, यज्ञोपवीत, ज्ञानपीठ, ज्ञानविस्तार, वैज्ञानिक, आज्ञा

5. Նոր բառերը գրիր բառատետքում և սովորիր.

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
गणित	ար.	գընիտ	մաթեմատիկա
श्री	ար.	շրի	պարոն
श्रीमती	իգ.	շրիմըտի	տիկիին
सीखना		սիքնա	սովորել

6. पढ़ो और अनुवाद करो।

- 1) ये हमारी शिक्षिका जी हैं। इनका नाम विक्टोरिया आलेक्सान्दरवना आराखेलवा है।
- 2) ये आर्मेनियाई हैं। ये हमें भारतीय धर्म पढ़ाती हैं।
- 3) ये भी हमारी शिक्षिका जी हैं। ये भारतीय हैं। इनका नाम संतोष अरोड़ा है।

4) ये हमें हिंदी का ज्ञान देती हैं। हम इनके साथ हिंदी के प्रचार करने का प्रण लेते हैं।
यह एक ज्ञानी है। यह भारतीय है। यह वेद¹ सीखता है।

7. Թարգմանիր.

हिंदी में अनुवाद करो।

- 1) Սա պարոն Գոպալն է: Նա շատ լավ բժիշկ է:
- 2) Դպրոցում բոլորս մաթեմատիկա ենք սովորում:
- 3) Ո՞վ է այս տիկինը:
- 4) Ի՞նչ են դու կարդում: Ես Վեդաներ են կարդում:
- 5) Ի՞նչ լեզուներ են նրանք սովորում:

8. Թարգմանիր.

हिंदी में अनुवाद करो।

- Ո՞ր լեզուն են դու սովորում:
- Ես սովորում եմ հինդի: Հնդկերենը շատ գեղեցիկ լեզու է: Դու նույնպես սովորիր հինդի:
- Իմ ընկերը հնդիկ է: Նա սովորում (ուսումնասիրում) է Վեդաները:

9. Գրիր տետրի մեջ, պատասխանիր հարցերին և թարգմանիր.

कापी में लिखो, अनुवाद करो और उत्तर दो।

- 1) कक्षा में कौन-कौन हैं?
- 2) यहाँ कितने छात्र-छात्राएँ हैं?
- 3) यहाँ कितनी शिक्षिकाएँ हैं?
- 1) यह कौन है?
- 2) यह भारतीय है या आर्मेनियाई?
- 3) शिक्षिका जी क्या सिखाती हैं?
- 4) यह क्या करता है?
- 5) सब बच्चे क्या पढ़ते हैं।
- 6) क्या यह वेद सीखता है या अवेस्ता ?

1 Վեդան սամսկրիտով գրված հին հնդկական սուրբ գրություն է՝ բաղկացած չորս գրքից:

Ռիգվեդ - աստվածներին փառաբանող օրհներգերի ժողովածու:

Սամավեդ - շարականների, օրհներգերի հավաքածու:

Յաջուրվեդ - զոհաբերություններին նվիրված հիմների հավաքածու:

Ադհարվալեդ - մոգական բանաձևերի և ծեսերի հավաքածու:

ԴԱՍ 40

Այբուբեն (वर्णमाला)

Հնդկերենի այբուբենը կոչվում է **वर्णमाला**, որը գրվում է **դեվընագրի գրով (देवनागरी)**

Այբուբենում կա **46** տառ՝ **13** ձայնավոր՝ սվըր (**स्वर**), **33** բաղաձայն՝ վյընջըն (**व्यंजन**) այդ թվում՝ **4** կցագիր սընյուկտակշըր (**संयुक्ताक्षर**), **5** օժանդակ տառ և հավելյալ նշաններ:

Ձայնավորներ՝ սվըր (**स्वर**)

Այբուբենում ձայնավորները գրվում են առաջին տեղում

տառը	अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ए	ऐ	ओ	औ	अं	अः
տառադարձումը	ը	ա	ի	ի՛	ու	ու՛	է	էի	օ	օու	ըն(գ)	ըհ

Բաղաձայն (**व्यंजन**) վյընջըն

Բաղաձայնները խմբավորվում են ըստ արտասանության:

Հետնալեզվային	क	ख	ग	घ	ङ
Միջնալեզվային	च	छ	ज	झ	ञ
Քմային	ट	ठ	ड	ढ	ण
Առաջնալեզվային (լեզվատամնային, միջատամնային)	त	थ	द	ध	न
Շրթնային (երկշրթնային, շրթնատամնային)	प	फ	ब	भ	म
Հարթ հնչյուններ	य	र	ल	व	
Շչական, սուլական	श	ष	स		
Հագագային (միայն շունչ պարունակող հնչյուն)	ह				

Կցագրեր

Չնայած հինդիում շատ կցագրեր կան, դրանցից միայն 4-ն են տեղ գտել այբուբենում:

Կցագրեր	क्ष	ज्ञ	त्र	श्र
---------	-----	-----	-----	-----

Օժանդակ տառեր

Օժանդակ են կոչվում ներքևում կետիկ ունեցող տառերը: Դրանք փոխանցում են այլ լեզուներից փոխառված հնչյունները:

Օժանդակ տառեր	क्	ख	ग	ज	ड	ढ	फ़
---------------	----	---	---	---	---	---	----

Հավելյալ նշաններ

1. Մատրաները հատուկ նշաններ են, որոնք բաղաձայնին միանում են տվյալ ձայնավորի փոխարեն:

।	ँ	ँ	ँ	ँ	ँ	ँ	ँ
ँ	ँ	ँ	ँ	ँ	ँ	ँ	ँ

2. Անուսվարա (կամ բինդու՝ կետ)

Եթե կետը ձայնավորի վրա է, ապա ձայնավորը արտասանվում է «քթի մեջ», օրինակ՝ में մե^ն, हीं հի^ն

Եթե կետը բաղաձայնի վրա է, ապա.

- կարդացվում է ն^(օ), եթե բաղաձայնին հետևում են հետնալեզվային կատկային կամ միջնալեզվային քմային շարքի հնչյուններ (क, ख, ग, घ): Օրինակ՝ गंगा = गङ्गा Գընգա:
- կարդում ենք ն քմային, եթե բաղաձայնին հետևում են միջնալեզվային շարքի (च, छ, ज, झ) հնչյունները: Օրինակ՝ कञूस = कञूस կընջուս:
- ն առաջնալեզվային, եթե բաղաձայնին հետևում են առաջնալեզվային, լեզվաքմային շարքի (ट, ठ, ड, ढ) բաղաձայն հնչյունները: Օրինակ՝ पंडित = पण्डित պընդիտ:
- ն լեզվատամնային, եթե բաղաձայնին հաջորդում են առաջնալեզվային, լեզվատամնային շարքի (त, थ, द, ध) բաղաձայն հնչյունները: Օրինակ՝ हिंदी = हिन्दी հինդի:
- մ, եթե բաղաձայնին հաջորդում են շրթնային շարքի բաղաձայն հնչյուններ (प फ ब भ), կամ անուսվարան բառի վերջին բաղաձայնի վրա է, ինչը փոխառված է սանսկրիտից: Օրինակ՝ लंबा = लम्बा լըմբա, स्वयं = स्वयम् սվըյըմ:
- Մնացած բոլոր դեպքերում անուսվարան փոխարինում է ն հնչյունին: Օրինակ՝ कंस = कन्स կընս:

Անունասիկա (կամ **ճընդըրբինդու՝ ճընդը լուսին, բինդու՝ կետ**):

Դրվում է ծայնավորի վրա, և ցույց է տալիս, որ ծայնավորը պետք է «քթի մեջ» արտասանել: Օրինակ՝ हॉ हय् ऊँ नः :

Հըլընտ

Այս նշանը դրվում է բաղաձայնի տակ, և ցույց է տալիս, որ բաղաձայնի ը հնչյունը չի արտասանվում:

$\text{क क् क्, स स्र स्र}$:

Վիսըրգ :

Նշանը ցույց է տալիս, որ բաղաձայնը պետք է շնչեղ արտասանել: Օրինակ՝ छः- չը^h:

Տողագլխի նշան դրվում է ա ծայնավորի գլխին, և ցույց է տալիս, որ հնչյունը փոքր-ինչ երկար պետք է արտասանել: Օրինակ՝ डॉक्टर դասակտըր: Ժամանակակից հինդիում այս նշանը գրեթե չի գործածվում:

Ռեֆ, շեշտակերպ նշան, «գլխարկ» - Եթե र- ն բառի մեջ գտնվում է բաղաձայնից առաջ, ապա դրա փոխարեն դրվում է «ռեֆ» ⁶ նշանը, որը գրում են բաղաձայնի վրա, բայց կարդում են դրանից առաջ:

Օրինակ՝

$$\text{र + व = व}$$

$$\text{र + च = च}$$

$$\text{र + क = क}$$

$$\text{र + ल = रल}$$

$$\text{र + ढ = रढ}$$

$$\text{र + य = रय}$$

Եթե र- ն բառի մեջ բաղաձայնից առաջ է, որին հաջորդում է ծայնավոր, ապա र- ն փոխվում է रे նշանի, գրվում ծայնավորի վրա, բայց կարդացվում է դրանից առաջ:

$$\text{र + ष = र्ष}$$

$$\text{र + ग = र्ग}$$

$$\text{र + यो = र्यो}$$

$$\text{र + ज = रज}$$

$$\text{र + घ = रघ}$$

$$\text{र + ञ = रञ}$$

Եթե र- ն կցագրում հաջորդում է բաղաձայնին, ապա փոխվում է շեշտակերպ « ँ » նշանի՝ կցվելով նախորդ բաղաձայնի ստորին մասին:

$$\text{र + र = र्र}$$

$$\text{र + र = र्र}$$

$$\text{र + र = र्र}$$

$$\text{र + र = र्र}$$

$$\text{र + र = र्र}$$

$$\text{र + र = र्र}$$

Ուշադրություն դարձրու.

$$\text{र + र = र्र}$$

$$\text{र + र = र्र}$$

$$\text{र + र = र्र}$$

$$\text{र + र = र्र}$$

Հիշիր.

श् + र = श्र

त् + र = त्र

2 + ռը = 2ռը

տ + ռը = տրը

2. Եթե Բ-ն գրվում է Է, Ծ, Զ, Ծ, Ծ բաղաձայններից հետո, ապա փոխվում է «գլխարկի»՝ և գրվում բաղաձայնի տակ:

ट् + र = ट्र

ठ् + र = ठ्र

ड् + र = ड्र

तृ + र = त्रृ

त्र + र = त्र्र

ण + र = ण्र

ढ् + र = ढ्र

छ् + र = छ्र

हृ + र = ह्रृ

ऌ + र = ऌ्र

1. Արտագրեք ստորև տրված բառերը այբբենական կարգով.

झूठ, शब्दकोश, फल, बाज़ार, नाम, कक्षा, अक्षर, आराम, याद, दादा, हमारा, एक, इसका, उनका, ऊंचा, ऋतु

2. पढ़ो

पर्वत, पार्क, मार्च, मूर्ति, वर्षा, कुर्सी, मुर्गी, पूर्वी, दर्जा, क्रिया, ग्रूप, ट्राम, ड्रम, अप्रैल

3. हिंदी में लिखो

Մարգարյան Սերգեյ, Ապրեսյան Արտաշես, Պետրոսյան Նարե, Ավագյան Անի, Մկրտչյան Անդրանիկ ...

Գրեք ձեր ընկերների անունները կամ ազգանունները, որոնց մեջ կիրառվում են Բ տառին միացող կցագրեր:

4. पढ़ो

मूर्ति, फ़र्श, विद्यार्थी, विद्यार्थिनी, दर्जा, दर्जी, दर्द, निर्माण, प्लेटफार्म, प्रकृति, ग्रूप, वर्णमाला, फ़र्क, पर्वत, पार्क, वर्षा, कुर्सी, क्रिया, सेरगेई

5. पढ़ो

पूर्वी, प्रणाम, प्रतीक्षा, प्रसन्नता, फ़र्नीचर, शुक्रवार, मूर्ति, फ़र्क, फ़र्श, विद्यार्थी, विद्यार्थिनी, दर्जा, दर्जी, दर्द, निर्माण, प्लेटफ़ार्म, प्रकृति, ग्रूप, वर्णमाला, फ़र्क, पर्वत, पार्क, वर्षा, कुर्सी, क्रिया, सेर्योजա

6. हिन्दी में लिखो

Պրըյոգ, պըրսըրգ, կըրմ, մուրքըտա, պրապտ, պրարթնա, կըրտա, կենդրը, բիկրի, մարգի, սուրյոդը:

36-40-ՐԴ ԴԱՍԵՐԻ ԿՐԿՆՈՒԹՅՈՒՆ

36-40-րդ դասերը եզրափակում են հինդիի դասընթացի առաջին մասը: Արդեն գիտեք, որ ձեր սովորած տառերը ամփոփված են դեվլընագրի այբուբենում, ըստ կառուցվածքի տարբերվում են հայերենի այբուբենից: Այժմ կրկնենք և ի մի բերենք սովորած նյութը:

1. Նոր տառերը.

բաղաձայններ՝ थ ड, ढ, ङ, ञ

մատրա՝ ८

ձայնավորներ՝ ऊ, ऋ, ऐ

կցագրեր՝ श्र, ञ

2. Այբուբեն.

Ձայնավորներ

वे वर्ण , जिनके उच्चारण के लिए किसी दूसरे वर्ण की सहायता की आवश्यकता नहीं होती है या स्वतंत्र रूप से बोले जाने वाले वर्ण , स्वर कहलाते हैं।

हिंदी वर्णमाला-स्वर									
अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ए	ऐ	ओ
औ	अं	अः							

Բաղաձայններ (व्यंजन)

जिन वर्णों का उच्चारण स्वरों की सहायता के बिना नहीं हो पाता है ,उन्हें व्यंजन वर्ण कहते हैं । जैसे - क (क्+अ)

हिंदी वर्णमाला- व्यंजन								
क	ख	ग	घ	ङ	च	छ	ज	झ
ञ	ट	ठ	ड	ढ	ण	त	थ	द
ध	न	प	फ	ब	भ	म	य	र
ल	व	श	ष	स	ह	क्ष	त्र	ज्ञ

Մատրաներ (आश्रित स्वर)

मात्रा स्वर का ही एक रूप होता है। जो स्वर का ही प्रतिनिधित्व करता है।

हिंदी वर्णमाला- मात्राएँ											
।	ि	ी	ु	ू	ॢ	ॣ	।	॥	॥	॥	॥

1. Բառարանի օգնությամբ գտիր քելնա և रहना բայերի բացատրությունը.
Խոնարհիր ներկա ժամանակով և կազմիր նախադասություններ.

2. पढ़ो और अनुवाद करो।

Մտածիր, թե ինչ սկզբունքով են խմբավորված բառերը ստորև.
Յուրաքանչյուր խմբի համար անուն որոշիր.

ढूँढना	उपस्थित	ऋतु	गणित	आज
डालना	अनुपस्थित	श्रीमती	श्री	सब
सीखना	ऊँचा		वसन्त	कृपया
	भारतीय		डाक्टर	ऐसे
	ढीला		नृत्य	
			सूप	

3. पढ़ो और अनुवाद करो ।

Ունւղիչ — नमस्ते , बच्चो !

Աշակերտներ — नमस्ते जी !

Ունւղիչ — बैठो ! स्लावा , उठो ! बताओ आज कक्षा में कौन अनुपस्थित है ?

— आज कक्षा में सब छात्र - छात्राएँ उपस्थित हैं ।

— धन्यवाद , बैठो । दीमा , तुम उठो ! बताओ तुम्हारे पिता जी क्या करते हैं ?

— मेरे पिता जी पाठशाला में काम करते हैं ।

— क्या तुम्हारे पिता जी शिक्षक हैं ?

— जी हाँ , वे शिक्षक हैं । वे गणित पढ़ाते हैं ।

— बहुत अच्छा ! रीता , तुम बताओ तुम्हारे पिता जी क्या काम करते हैं ?

— मेरे पिता जी डाक्टर हैं ।

— ठीक है । और तुम्हारी माता जी काम करती हैं या नहीं ?

— मेरी माता जी भी काम करती हैं । वे शिक्षिका हैं और पाठशाला में हिंदी भाषा पढ़ाती हैं ।

— अच्छा , बैठो ! मीशा , बताओ तुम्हारी माता जी भी काम करती हैं ?

— जी हाँ , मेरी माता जी भी काम करती हैं ।

— वे कहाँ काम करती हैं ?

- वे दुकान में काम करती हैं ।
- ठीक है , बैठो ! कोल्या , कृपया तुम बताओ ।
- मेरे पिता जी बैंक में काम करते हैं और मेरी माता जी काम नहीं करतीं ।
- अच्छा ! बच्चो , कृपया मुझे बताओ भारत में कितनी ऋतुएँ हैं ? लेना , तुम जवाब दो ।
- भारत में छः ऋतुएँ हैं ।
- अब कौन सी ऋतु है ?
- अब वसन्त है ।
- शाबाश , बैठो ! बच्चो , कृपया किताबें खोलो ! स्वेता , तुम पढ़ो और अनुवाद करो !
- " यह पाठशाला है हमारी , ऊँची हैं इसकी दीवारें ,
- बड़ी-ऊँची खिड़कियाँ , ऊँची मेजें , कुर्सियाँ ! "
- बहुत अच्छा ! बच्चो , अब कापियाँ खोलो और लिखो ! "
- मैं भारतीय नृत्य करती हूँ । भारतीय नृत्य बहुत सुन्दर है । भारतीय नृत्य करना मुश्किल है । "
- ओल्या , बताओ तुम भारतीय नृत्य करती हो ?
- जी नहीं , मैं भारतीय नृत्य नहीं करती ।
- भारतीय नृत्य कौन करता है ?
- भारतीय नृत्य सान्ता और नास्त्या करती हैं ।
- शाबाश ! बच्चो , फिर लिखो ! " मैं एक छात्र हूँ और पाठशाला जाता हूँ । पाठशाला में मैं हिन्दी भाषा सीखता हूँ । "
- रोमा , बताओ तुम भी हिन्दी भाषा सीखते हो ?
- जी हाँ , मैं भी हिन्दी भाषा सीखता हूँ ।
- क्या हमारी पाठशाला में सब छात्र-छात्राएँ हिन्दी भाषा सीखते हैं ?
- जी हाँ , यहाँ हम सब हिन्दी सीखते हैं ।
- शाबाश ! कोल्या , तुम क्या ढूँढते हो ?
- मैं लाल कलम ढूँढता हूँ ।
- मेरी कलम लो !
- बहुत - बहुत धन्यवाद !
- अच्छा , बच्चो ! अब किताबें और कापियाँ बन्द करो और आराम करो !
- नमस्ते , फिर मिलेंगे !
- नमस्ते जी !

4. हिन्दी में अनुवाद करो ।

1. Գարունը տարվա եղանակներից մեկն է:
2. Խնդրում եմ, նստիր այնտեղ:
3. Ես պարում եմ հայկական և հնդկական պարեր, իսկ դո՞ւ:
4. Այսօր դասարանում բացակայում են երեք աշակերտ:
5. Հիմա բոլոր երեխաները զբոսնում են:
6. Սա պարոն Ռամն է, իսկ նա՞ տիկին Սիտան:
7. Մենք հինդի ենք սովորում:

ՀՆԴԿԵՐԵՆ-ՀԱՅԵՐԵՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
अ			
अक्षर	ար.	ըկշըր	տառ
अच्छा		ըճչա	լավ
अच्छी तरह		ըճչի տըրըրի	լավ ձևով
आटो-रिक्शा	ար.	ատոռ-ռիկշա	ռիկշա (տաքսի)
अनार	ար.	ընար	նուռ
अनुपस्थित		ընուպըսթիտ	բացակա
अनुवाद	ար.	ընուվադ	թարգմանություն
अपना		ըպնա	մեր, իմ, յուր, սեփական
अब		ըբ	հիմա
अभी		ըբհի	հենց հիմա
अलमारी	իգ.	ըլմարի	պահարան
आ			
आज		աջ	այսօր
आठ		աթ	ութ
आडू	ար.	արու	դեղձ
आदमी	ար.	ադմի	մարդ
आपका		ապկա	ձեր
आम	ար.	ամ	մանգո
आराम	ար.	արամ	հանգիստ (նաև մարդու անուն)
आलू	ար.	ալու	կարտոֆիլ
इ			
इनका		ինկա	սրանց
इसका		իսկա	սրա
उ			
उनका		ունկա	նրանց
उपस्थित		ուպըսթիտ	ներկա
उसका		ուսկա	նրա, դրա
ऊ			
ऊँचा		ունճա	բարձր
ऋ			
ऋतु	իգ.	ռիտու	տարվա եղանակ (սեզոն)

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
ए			
एक		էկ	մեկ
ओ			
ओवरकोट	ար.	օվըրկոտ	վերարկու
औ			
और		օուր	և, իսկ
औरत	իգ.	օուրըտ	կին
क			
कक्ष	ար.	կըկշը	սենյակ
कक्षा	իգ.	կըկշա	լսարան
कच्चा		կըճճա	հում, անհաս, խակ
कमरा	ար.	կըմրա	սենյակ
कमल	ար.	կըմըլ	ջրաշուշան, լոտոս
कलम	իգ.	կըլըմ	գրիչ
कहाँ		կըհան	ո՞ր, որտե՞ղ
कापी	իգ.	կապի	տետր
काम	ար.	կամ	աշխատանք
काला		կալա	սև
कितने	ար., հոգն.	կիտնե	ինչքա՞ն, քանի՞
कितनी	իգ. եգ. և հոգն.	կիտնի	ինչքա՞ն, քանի՞
किताब	իգ.	կիտաբ	գիրք
कुर्सी	իգ.	կուրսի	աթոռ
कृपया		կրիպյա	խնդրում եմ
केला	ար.	կելա	բանան
कोट	ար.	կոտ	բաճկոն
कौन		կոն	ո՞վ
कौन-सा		կոն-սա	ո՞ր մեկը
क्या		կյա	ի՞նչ
क्लास	իգ.	կլաս	դասարան
क्लास का काम	ար.	կլաս կա կամ	դասարանային աշխատանք
ख			
खिड़की	իգ.	քիրկի	պատուհան

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
खीरा	ար.	քիրա	վարունգ
ग			
गणित	ար.	գընիտ	մաթեմատիկա
गर्म		գըռմ	տաք
गिलास	ար.	գիլաս	բաժակ
घ			
घर	ար.	գհըր	տուն
च			
चाक	ար.	ճակ	կավիճ
चाय	իգ.	ճայ	թեյ
चार		ճար	չորս
चिड़िया	իգ.	ճիրիյա	ճնճղուկ
चित्र	ար.	ճիտր	նկար, պատկեր
चीनी	իգ.	ճինի	շաքարավազ
छ			
छः		չըհ	վեց
छात्र	ար.	չատրը	ուսանող, աշակերտ
छात्रा	իգ.	չատրա	ուսանողուհի, աշակերտուհի
छोटा		չոտա	փոքր
ज			
जवाब	ար.	ջըվաբ	պատասխան
जी		ջի	հարգալից արտահայտություն, այո
जी नहीं		ջի նըհի(ն)	ոչ, հարգալից
जी हाँ		ջի հա(ն)	այո, հարգալից
झ			
झूठ	ար.	ջիութ	սուտ
ट			
टमाटर	ար.	տըմատըր	լոլիկ
टोपी	իգ.	տոպի	գլխարկ
ठ			
ठीक		թիկ	լավ, նորմալ, ճիշտ
ड			
डॉक्टर	ար.	դակտըր	բժիշկ

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
ढ			
ढीला		դիլիլա	թույլ, ընդարձակ, լայն (հագուստի մասին)
त			
तख्ता	ար.	տըխտա	տախտակ
तबला	ար.	տըբլա	հարվածային գործիք
तीन		տին	երեք
तुम्हारा		տումհարա	քո, ձեր (հարգալից)
तेरा		տերա	քո
थ			
थाली	իգ.	թալի	սկուտեղ, ափսե
थैला	ար.	թէիլա	պայուսակ
द			
दरवाजा	ար.	դըրվաջա	դարպաս, դուռ
दस		դըս	տասը
दादा	ար.	դադա	պապիկ (հայրական)
दादी	իգ.	դադի	տատիկ (հայրական)
दीवार	իգ.	դիվար	պատ
दुकान	իգ.	դուկան	խանութ
दूध	ար.	դուդի	կաթ
दूसरा		դուսրա	երկրորդ, ուրիշ, հաջորդ, մյուս
देवनागरी	իգ.	դեվընագրի	հնդկերենի այբուբենի տառատեսակը, գիրը
देश	ար.	դեշ	երկիր
दो		դո	երկու, տուր
ध			
धन्यवाद		դիընյըվադ	շնորհակալություն
न			
नमस्कार, नमस्ते		նըմըսկար, նըմըստե	բարև, ցտեսություն
नया		նըյա	նոր
नहीं		նըհի(ն)	ոչ
नाम	ար.	նամ	անուն

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
नीला		նիլա	կապույտ
नृत्य	ար.	նրիտյը	պար
नौ		նո	ինը
प			
पतला		պըտլա	նիհար
पत्र	ար.	պըտրը	նամակ
पर		պըր	վրա
पाँच		պանճ	հինգ
पाठ	ար.	պաթ	դաս
पाठशाला	իգ.	պաթշալա	դպրոց
पिता	ար.	պիտա	հայր
पीला		պիլա	դեղին
पेड़	ար.	պեր	ծառ
फ			
फल	ար.	փըլ	միրգ
फिर		փիր	նորից
फिल्म	իգ.	ֆիլմ	ֆիլմ
फूल	ար.	փուլ	ծաղիկ
ब			
बच्चा	ար.	բըճճա	տղա երեխա
बच्चो !		բըճճո	երեխաներ (կոչական)
बड़ा		բըրա	մեծ (ար. սեռի հետ)
बंद		բընդ	փակ
बहन	իգ.	բըհըն	քույր
बहुत		բըհուտ	շատ
बाजार	ար.	բաջար	շուկա
बात	իգ.	բատ	խոսք
बार	իգ.	բար	անգամ
बुरा		բուրա	վատ, չար
बैंक	ար.	բենկ	բանկ
बैग	ար.	բեգ	պայուսակ
भ			
भाई	ար.	բհաի	եղբայր
भारत	ար.	Բհարըտ	Հնդկաստան

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
भारतीय		բհարըտիյը	հնդիկ, հնդկական
भाषा	իգ.	բհաշա	լեզու
भी		բհի	նույնպես
भूरा		բհուրա	շագանակագույն
म			
मदद	իգ.	մըդըդ	օգնություն
माता	իգ.	մատա	մայր
मित्र	ար.	միտրը	ընկեր
मीठा		միթա	քաղցր
मुझे		մուջիե	ինձ
मुश्किल		մուշկիլ	դժվար
मूली	իգ.	մուլի	բողկ
में		մեն(ն)	մեջ
मेज	իգ.	մեջ	սեղան
मेरा		մերա	իմ (ար. սեռի դեպքում)
मैं		մեն(ն)	ես
मोटा		մոտա	գեր
य			
यह		յըհը	սա, այս
यहाँ		յեհա(ն)	այստեղ
या		յա	կամ, թե
याद	իգ.	յադ	հիշողություն
ये		յե	սրանք
र			
रबड़	ար.	ռըբըր	ռետին
राजा	ար.	ռաջա	թագավոր
रोटी	իգ.	ռոտի	հաց
ल			
लड़का	ար.	լըրկա	տղա
लड़की	իգ.	լըրկի	աղջիկ
लाल		լալ	կարմիր
व			
वसंत	ար.	վըսընտ	գարուն
वह		վըհը	դա, նա, այդ, այն

բառ	սեռ	տառադարձում	թարգմանություն
वहाँ		վըհա(ն)	այդտեղ, այնտեղ
वे		վե	դրանք, նրանք
वेद	ար.	վեդ	վեդա
श			
शब्द	ար.	շըբդ	բառ
शब्दकोश	ար.	շըբդկոշ	բառարան
शाबाश		շաբաշ	ապրես
शिक्षक	ար.	շիկշըկ	ուսուցիչ
शिक्षिका	իգ.	շիկշիկա	ուսուցչուհի
शुरू	ար.	շուրու	սկիզբ
श्री	ար.	շրի	պարոն
श्रीमती	իգ.	շրիմըտի	տիկին
स			
सड़क	իգ.	սըրըկ	փողոց
स्त्री	իգ.	ստրի	կին
सब		սըբ	բոլորը, ամբողջ
सफेद		սըֆեդ	սպիտակ
सहेली	իգ.	սըհելի	ընկերուհի
साड़ी	իգ.	սարի	սարի (հնդկական տարազ)
सात		սատ	յոթ
सुंदर		սունդըր	սիրուն
सूप	ար.	սուպ	ապուր
सेब	ար.	սեբ	խնձոր
ह			
हम		հըմ	մենք
हमारा		հըմարա	մեր
हरा		հըրա	կանաչ
है, हैं, हो, हूँ		հե, հեն, հո, հուն	օժանդակ բայեր, ներկա ժամանակ (է, են, եք, են)

0-100 թվեր

हिंदी अंक ० से १०० तक

0	0	शून्य	շումյը	24	24	चौबीस	ճոռւբիս
1	1	एक	էկ	25	25	पच्चीस	պըճճիս
2	2	दो	դո	26	26	छब्बीस	չըբբիս
3	3	तीन	տին	27	27	सत्ताईस	սըտտաիս
4	4	चार	ճար	28	28	अट्ठाईस	ըտթաիս
5	5	पांच	պանճ	29	29	उनतीस	ունտիս
6	6	छह	չըհ	30	30	तीस	տիս
7	7	सात	սատ	31	31	इकतीस	իկտիս
8	8	आठ	աթ	32	32	बत्तीस	բըտտիս
9	9	नौ	նոու	33	33	तैंतीस	տենտիս
10	10	दस	դըս	34	34	चौतीस	ճունտիս
11	11	ग्यारह	գյարըհ	35	35	पैंतीस	պենտիս
12	12	बारह	բարըհ	36	36	छत्तीस	չըտտիս
13	13	तेरह	տերըհ	37	37	सैंतीस	սենտիս
14	14	चौदह	ճոռւդըհ	38	38	अड़तीस	ըրտիս
15	15	पंद्रह	պընդըհ	39	39	उनतालीस	ունտալիս
16	16	सोलह	սոլըհ	40	40	चालीस	ճալիս
17	17	सत्रह	սըտըհ	41	41	इकतालीस	իկտալիս
18	18	अठारह	ըթարըհ	42	42	बयालीस	բըյալիս
19	19	उन्नीस	ուննիս	43	43	तैंतालीस	տենտալիս
20	20	बीस	բիս	44	44	चौवालीस	ճոռւվալիս
21	21	इक्कीस	իկկիս	45	45	पैंतालीस	պենտալիս
22	22	बाईस	բաիս	46	46	छियालीस	չիյալիս
23	23	तेईस	տեիս	47	47	सैंतालीस	սենտալիս

48	48	अड़तालीस	ըրտալիս
49	49	उनचास	ունճաս
50	50	पचास	պըճաս
51	51	इक्यावन	իկյավըն
52	52	बावन	բավըն
53	53	तिरपन	տիրպըն
54	54	चौवन	ճոուվըն
55	55	पचपन	պըճպըն
56	56	छप्पन	չըպպըն
57	57	सत्तावन	սըտտավըն
58	58	अट्ठावन	ըտթավըն
59	59	उनसठ	ունսըթ
60	60	साठ	սաթ
61	61	इकसठ	իկսաթ
62	62	बासठ	բասըթ
63	63	तिरसठ	տիրսըթ
64	64	चौंसठ	ճոունսըթ
65	65	पैंसठ	պենսըթ
66	66	छियासठ	չիյասըթ
67	67	सड़सठ	սըրսըթ
68	68	अड़सठ	ըրսըթ
69	69	उनहत्तर	ունհատտըր
70	70	सत्तर	սըտտըր
71	71	इकहत्तर	իկհըտտըր
72	72	बहत्तर	բըհըտտըր
73	73	तिहत्तर	տիհըտտըր
74	74	चौहत्तर	ճոուհըտտըր

75	75	पचहत्तर	պըճհըտտըր
76	76	छिहत्तर	չիհըտտըր
77	77	सतहत्तर	սըտհըտտըր
78	78	अठहत्तर	ըթհըտտըր
79	79	उन्यासी	ունյասի
80	80	अस्सी	ըսսի
81	81	इक्यासी	իկյասի
82	82	बयासी	բըյասի
83	83	तिरासी	տիրասի
84	84	चौरासी	ճոուրասի
85	85	पचासी	պըճասի
86	86	छियासी	չիյասի
87	87	सत्तासी	սըտտասի
88	88	अट्ठासी	ըտթասի
89	89	नवासी	նըվասի
90	90	नब्बे	նըբբե
91	91	इक्यानवे	իկյանվե
92	92	बानवे	բանվե
93	93	तिरानवे	տիրանվե
94	94	चौरानवे	ճոուրանվե
95	95	पचानवे	պըճանվե
96	96	छियानवे	չիյանվե
97	97	सत्तानवे	սըտտանվե
98	98	अठानवे	ըտթանվե
99	99	निन्यानवे	նինյանվե
100	100	एक सौ	էկ սոու

Հայ-ռուսական (սլավոնական) համալսարան
Արևելագիտության ինստիտուտ

डॉ. संतोष कुमारी अरोड़ा

हिंदी की पाठ्यपुस्तक

Արորա Սանտոշ Կումարի

ՀԻՆԴԻ ԼԵԶՎԻ ԴԱՍԱԳԻՐՔ

Մասնագիտական խորհուրդների և աջակցության համար
հատուկ շնորհակալություն

Հռիփսիմե Թորոսյանին, Գայանե Նաջարյանին,
Լիլիթ Սիմոնյան-Միշրային, Անուշ Գասպարյանին,
Մուշեղ Կարապետյանին, Վիկտորյա Առաքելովային

Տեխն. խմբագիր՝ Արարատ Թովմասյան
Հայերեն տեքստի սրբագրիչ՝ Անժելա Ավագյան
Էջադրող՝ Արմինե Պապանյան
Շապիկը՝ Հասմիկ Թորոսյանի

Անտարես

Տպագրվել է

«Անտարես» հրատարակչատանը
ՀՀ, Երևան-0009, Մաշտոցի պ. 50ա/1
Հեռ.՝ (+374 10) 58 10 59, 58 76 69
antares@antares.am
www.antares.am